

VOJENSKÝ HISTORICKÝ ÚSTAV

Příloha k č.
C 18456 / 1956

~~TAJNĚ~~

EV. čís. 124

Stupeň utajení zrušen
RMO č. 22/1999.

VOJENSKÁ MYSL

1959

1

VYDÁVÁ MINISTERSTVO NÁRODNÍ OBRANY

OBSAH

Operační umění a taktika

Generálmajor Jaromír Vyhnánek:
K obraně v horském a zalesněném terénu 3

Generálmajor Jaroslav Hradil:
Bojová činnost dělostřelectva ve střetném
sražení 11

Podplukovník Genadij Sá z a v s k ý:
Některé zásady použití dělostřelectva v po-
čátečním období války 23

Major Václav Maryška:
Některé úvahy o protivzdušné obraně a mož-
nostech stíhacího letectva v boji s pro-
středky vzdušného napadení 33

Kand. voj. věd plukovník docent Jaroslav
Mašek:

Organisace ženíjního zabezpečení úderného
uskupení vševojskové armády při průlomu
obranu nepřitele s přisunutím vojsk
z hloubky a při překonávání vodních pře-
kážek 38

Podplukovník Radim Drtílek:
Názory na úlohu a činnost týlu v soudobých
podmínkách bojové činnosti s důrazem na
obranou operaci v počátečním období
války 55

Operačně taktická příprava

Major Ivo Vlček:
Některé poznatky z plánování přesunů a po-
řádkové služby

Z cizích armád

Systém doplňování ozbrojených sil členských
států Severoatlantického paktu

Diskuse

Diskusní příspěvek
Major Miroslav Nedvěd:
K článku „Otázka organisace práce ve štábu
vševojskové armády“ (Sborník VVS čís.
9/58) 81

Podplukovník Ladislav Jaček, major Jiří
Nečas:

K článku „Operační a bojové zabezpečení
úderného uskupení vševojskové armády při
zasazení k provedení průlomu z chodu“
(VM čís. 6/58) 83

Major Hynek Ondrášek, kapitán Jaromír
Lank:

K článku „Průlom vševojskové armády na
dvou i více směrech“ (VM 3/58) 85

Major Miroslav Nedvěd, kapitán Jiří
Brus:

K článku „Některá opatření k zesílení proti-
atomové a protichemické ochrany vojsk
v různých druzích boje“ 87

Plukovník Josef Brož:

K článku „Některé úvahy o práci štábu ar-
mády při plánování a použití atomových
zbraní“ (VM čís. 5/58) 89

Podplukovník Jaroslav Šebek:

K článku „Evakuace“ (VM čís. 5/58) 91

„Organisace ženíjního zabezpečení a manévr
zátarasy při porušení obranné sestavy po-
zemním výbuchem atomových zbraní“ (VM
čís. 5/58) 94

Na pomoc vojenskovedecké práci

62 Generálmajor Ján Lipový:
Pre ďalší rozvoj publikačnej činnosti v našej
armáde 97

71 Plukovník Jozef Tvaroška:
Skúsenosti z organizovania a činnosti dobro-
voľných vojenskovedeckých krúžkov u vo-
jenského okruhu 102

Některé aktuální vojenskopolitické a vojen-
ské otázky kapitalistických států 109

Informace o obsahu zahraničních vojenských
odborných časopisů 113

JEN PRO GENERÁLY A DŮSTOJNÍKY
ČS. LIDOVÉ ARMÁDY

VOJENSKÁ MYSL

Časopis ministerstva národní obrany

Ročník devátý

1

MINISTERSTVO NÁRODNÍ OBRANY

PRAHA 1959

P C 18956/1959

24-41

R13

OPERAČNÍ UMĚNÍ A TAKTIKA

K OBRANĚ V HORSKÉM A ZALESNĚNÉM TERÉNU

Generálmajor Jaromír Vyhnaněk

Ze zvláštnosti obrany v horském a zalesněném terénu jsou v článku uvedeny některé zásady použití zbraní hromadného ničení a opatření, která ovlivňují organizaci obrany v horském a zalesněném terénu. Jde především o to, jak uchránit vojska před atomovými údery na směrech, které jsou jako hlavní směry vyhodnoceny jak obráncem, tak i útočníkem.

V článku je poukázáno na význam vrtulníků při obraně v horském a zalesněném terénu a na protivýsadkovou obranu. Navrhuje se organizovat a speciálně vycvičit zvláštní útvary pro boj se vzdušnými výsadky všech druhů.

Článek má být pomoci při praktickém uplatňování zásady, aby základem rozhodování a činnosti vojsk byly zbraně hromadného ničení.

*

Složité podmínky vedení soudobého boje a operace vyplývají ze vzrůstajícího počtu a druhů nové bojové techniky a účinků nových zbraní na vojska a materiální vybavení armád na bojišti i v týlu. Kvalitativně dokonalejší výzbroj armád zákonitě vede ke změnám ve vedení operací a boje. Je přirozené, že tyto změny v operačním umění i taktice se neobjevují nenadále a najednou, ale postupně vyplývají ze zkušeností a vojenskovedeckého bádání. Snahou musí být, aby teorie vojenské vědy a praktický výcvik vojsk odpovídal požadavkům na vedení soudobé války. Přitom je nutno vycházet z toho, že vynalezení nových bojových prostředků nabývá na významu teprve tehdy, když velitelé, štáby a vojska si osvojí jejich nejúčinnější použití v boji a operaci. Proto ruku v ruce s rychlým rozvojem techniky musí jít i rozvoj teorie a praxe vojenského umění.

V tomto článku budou rozebrány některé otázky soudobé obrany a její zvláštnosti v horském a zalesněném terénu.

Organisace a vedení soudobé obrany vycházejí z rozsáhlého použití zbraní hromadného ničení a jsou charakterisovány nepřetržitým a aktivním bojem s nepřátelskými atomovými prostředky. Tyto rysy soudobé obrany, aktivní použití nových bojových prostředků a ochrana před úderem nepřítele musí se stát základem veškeré činnosti velitelů, štábů i vojsk.

Použití složité a různorodé bojové techniky v obraně umožňuje vést účinný, aktivní a rozhodný boj s útočícím uskupením nepřítele i s jeho prostředky hromadného ničení.

Proto na charakter obrany má značný vliv organisace a výzbroj armády. Moderní výzbroj vojsk zahrnuje značné množství dělostřelectva, tanků i ženijní techniky, dává možnost vytvořit pevnou obranu a vybudovat silná pásma, postavení a úkryty pro vojska i techniku. Soudobá obrana bude vedena za použití značného množství zbraní hromadného ničení, a uvážíme-li velkou pohyblivost a manévrovost vojsk, dojdeme k závěru, že vojska v obraně mají možnost úspěšně splnit cíle obranné operace.

Charakter obrany bude však do značné míry záviset na terénních podmínkách válčiště, především na stavu komunikační sítě. Válčiště, kde je silniční síť málo rozvinutá, především v horském a zalesněném terénu, bude útočníku ztěžovat rozvíjení vojsk a vytváření úderných uskupení, a tím bude značně ovlivněn i charakter obrany. V horách, kde vedení útočné operace je uskutečnitelné jen na samostatných úzkých směrech, bude se i obrana organisovat s důrazem na těchto směrech, kde je předpoklad, že budou rozhodující boje stran.

V horském a zalesněném terénu bude obrana zpravidla vedena na samostatných směrech, operační součinnost bude ztížena a manévr silami a prostředky, především podél fronty, bude značně omezen.

V důsledku toho obranné boje budou probíhat na jednotlivých směrech izolovaně v čase i prostoru. Boj na samostatných směrech bude klást velké nároky na řízení obranného boje, neboť útočník se bude zpravidla snažit využít úspěchu dosaženého na některém, byť i podružném směru. Proto i charakter obranného boje musí být velitelem a štábem ovlivňován, aby boj na jednotlivých směrech byl vzájemně sladěný k plnění hlavního cíle obrany. Tyto zvláštnosti značně ovlivní organizaci obrany a hlavně velení v průběhu obranné operace.

Z toho vyplývá, že hodnocení terénu má při vedení soudobých operací velký význam a při organizaci obrany v horském a zalesněném terénu se jeho důležitost ještě zvětšuje. V době, kdy při vedení obrany je manévr rozhodující, nelze k hodnocení a využívání vlastností terénu přistupovat povrchně. K tomu, aby obrana v horách splnila své poslání, je třeba znát zvláštnosti horského terénu a podmínky, které ovlivňují použití druhů vojsk, atomových a raketových zbraní.

Na důležitých operačních směrech v horském terénu bude se atomových zbraní zpravidla používat v zásadě obdobně jako v rovinatém terénu, avšak účinek úderů atomovými zbraněmi a způsob jejich použití má některé specifické zvláštnosti. Tyto zvláštnosti vyplývají z účinků úderů atomovými zbraněmi v horském a zalesněném terénu a ze skutečnosti, že útočník nebude moci zpravidla rychle využít výsledků úderů proniknutím do prostoru výbuchu. K tomu, aby zkrátit dobu mezi atomovým výbuchem a využitím úderu, bude plánovat různá opatření, jako např. provedení postupných jednotlivých atomových úderů, použití jednotek přepravovaných vrtulníky do prostoru atomového výbuchu apod. Horské hřbety a lesní masivy omezují v určité míře účinek tlakové vlny, světelného záření i pronikavé radiace. Proto čím bude horský terén členitější a čím více bude pokryt lesy, tím menší bude účinek tlakové vlny atomového výbuchu. Naproti tomu v dolinách, soutěskách a příkrých svazích může být účinek větší v důsledku odrazu tlakové vlny. Při pozemních výbuších atomových zbraní bude mít radioaktivní zamoření zvětšený význam proto, že vyhledat objížďky bude někdy obtížné nebo i nemožné. Manévr bude ztížen a pohyb vojsk může být na dlouhou dobu zastaven.

Horský terén usnadňuje volbu cílů pro provedení atomových úderů. Vždy bude důležité posoudit, jaké překážky (lesní požáry, závaly, zamoření) na komunikacích mohou být úderu způsobeny. Správná volba objektů napadení zbraněmi hromadného ničení může vytvořit takové překážky, které znemožní anebo silně znesnadní manévr útočníka. Při plánování úderů ZHN k zabezpečení protiúderů (protiztečí) je nutno dobře zvážit, kam provést

atomový úder, neboť nebude vždy výhodné volit epicentrum přímo na průsmycích a horských přechodech. Volba epicentra atomového úderu musí být zvlášť pečlivě zvážena z hlediska účinku v horském terénu a jeho důsledku na plnění konkrétních úkolů pozemními vojsky. Úder na horský přechod nebo průsmyk může vést k tomu, že vojska nebudou schopna splnit uložený úkol v důsledku překážek vzniklých po atomovém úderu. Proto bude někdy výhodnější izolovat předpokládaný prostor bojové činnosti pozemních vojsk údery na vzdálených přístupech k horskému přechodu a na druhé straně ty přechody, které nebudou vojsky používány, bude účelné zatárat účinky různých druhů zbraní hromadného ničení.

Z hlediska organizace obrany, rozmístění vojsk a plánovaného manévru silami a prostředky je nutno rovněž důkladně vyhodnotit možné použití zbraní hromadného ničení nepřitelem a předvídat síly a prostředky k odstranění následků způsobených nepřátelským napadením.

Hluboké studium horského terénu při organizaci obrany umožní obránci provést rychlý manévr do prostoru atomového úderu a obsadit mezeru vzniklou v obranné sestavě dříve než útočící vojska. Tento prvek plánované činnosti vojsk v obraně nesmí být při organizaci soudobé obrany opomíjen.

Počasí, které se v horách častěji mění, ovlivňuje ve značné míře způsob dopravy atomové zbraně na cíl. Budou případy, kdy nebude možno pro nevyhovující počasí použít letectva k provedení úderů. Naproti tomu atomové dělostřelectvo je méně závislé na počasí a z hlediska takticko-technických vlastností může se značnou přesností ničit stanovené cíle. Avšak kromě toho, že má ohraničený dostřel, je třeba vzít v úvahu těžkosti při volbě palebných postavení a přesunech na málo kvalitních horských cestách.

Plochá dráha střely atomového dělostřelectva značně snižuje jeho použitelnost v horském terénu. Proto v horách mohou být neefektivněji využívány vlastnosti raketových zbraní.

Přesto dělostřelectvo nebude vždy schopno splnit v horách všechny úkoly na ně kladené, a proto se zvyšují požadavky na letectvo. Letectvo může ničit atomové zbraně nepřitele, umlčovat cíle v hlubokých údolích, na odvrácených svazích, může ničit důležité úseky komunikací a vytvářet zátarasy na směru postupu nepřitele. V této souvislosti je možno uvažovat o možnosti využití bitevního letectva, starších typů, které by v nepřehledném horském terénu mohlo s úspěchem plnit ty úkoly, které soudobé letectvo nemůže plnit v důsledku menší manévrovací schopnosti při velkých rychlostech.

Vcelku zásady použití různých druhů vojsk v horském a zalesněném terénu zůstávají v platnosti. Je však nutno brát v úvahu zvláštnosti jejich bojového použití podle konkrétních podmínek válčiště. Proto by nebylo správné uplatňovat při organizaci a vedení obranné operace a boje tytéž způsoby jako v rovinatém terénu.

Pozastavíme se u zásad organizace obrany v horském a zalesněném terénu.

Zvláštnosti horského a zalesněného terénu vyžadují, aby při organizaci obrany byly plně využívány výhody terénu a hledány způsoby, jak překonat a eliminovat těžkosti vyplývající z charakteru horského terénu. Organizace obrany v celém souhrnu opatření vyžaduje od velitelů, štábů i vojsk dovedné, tvůrčí a svérázné řešení, a proto systém obrany, bojová a operační

sestava vojsk bude v každém jednotlivém případě nést charakteristické znaky konkrétních podmínek daného prostoru. Jestliže v normálních terénních podmínkách při organizaci obrany za použití zbraní hromadného ničení se značně stírají charakteristické rozdíly mezi obranou na normální a na široké frontě, v horském a zalesněném terénu, bude nutno nadále uvažovat zvláštnosti široké fronty v kombinaci se zhuštěnou bojovou sestavou na směrech, které svými vlastnostmi a kapacitou umožňují nepříteli útočit v rozvinuté bojové sestavě a dostatečně využít všech druhů vojsk.

Obrana takových výrazných směrů, kde je žádoucí mít úsilí obrany, má z hlediska použití zbraní hromadného ničení určité zvláštnosti. Hromadění značných sil a prostředků na důležitých horských přechodech, byť i v hluboké bojové sestavě, nese s sebou nebezpečí, že nepřítel soustředí rovněž úsilí na tyto směry a po vyhodnocení zpráv průzkumu zničí hlavní uskupení obránce a uvolní si průchod přes horský masiv. Jak tomu čelit?

Základní podmínkou zůstává vyřešení organizace a systému obrany po hlubokém rozboru situace, s důrazem na možnosti nepřitele a tvůrčí přístup k plnění úkolu, přičemž je nutno klást důraz na to, jak oklamat nepřitele a jak utajit svůj zámysl obrany. Otázkami maskování se musí zabývat všechny velitelské stupně, a dokonce každý jednotlivý voják. Proto by věci prospělo, kdyby byl kladen v bojové přípravě vojsk větší důraz na to, jak oklamat a překvapit nepřitele.

Na základě těchto požadavků je možno řešit i konkrétní případ obrany důležitého horského přechodu. V určitých situacích bude výhodné na směr, kde je vyhodnoceno úsilí obrany, vojska nerozmísťovat, připravit tam však obranu tak, aby nepřítel byl přesvědčen, že hlavní úsilí obrany je skutečně na tomto směru, a v plánu operace (boje) počítat se ztrátou určitého území. Do daného prostoru mít připraven manévr silami a prostředky a ve vhodnou dobu po provedení skupinových úderů zbraněmi hromadného ničení provést plánovanou protizteč (protiúder) k odříznutí a zničení útočníka. V důsledku toho, že v horském a zalesněném terénu bude provedení protizteče (protiúderu) závislé na charakteru terénu a směry protiztečí větších jednotek si nepřítel může vcelku jednoznačně vyhodnotit, bude v těchto případech výhodné pro obránce dovedně připravit a provést protizteče malými jednotkami v těžko dostupném terénu, na nejužších místech přechodu s cílem odříznout do hloubky obrany proniklé jednotky nepřitele.

Další variantou v téže situaci může být to, že obránce skuteční manévr připravenými silami a prostředky ihned po atomové a dělostřelecké přípravě nepřitele s cílem zaujmout obranu na směr hlavního úderu nepřitele dříve, než útočník postoupí do prostoru atomových úderů. Uskutečnění tohoto manévru bude záležet na možnostech rozmístění vojsk v blízkosti horského přechodu, na komunikačních a terénních možnostech, jakož i na překážkách vzniklých po provedení atomových úderů. V každém případě bude třeba předvídat možnost střetného boje v složitých podmínkách, kdy útočník bude mít převahu na zemi i ve vzduchu. Proto bude úspěch ve značné míře záviset na důkladnosti příprav obránce.

V daném případě není vyloučena možnost řešit obranu na takovém směru i aktivním způsobem. Částí sil v obraně na důležitém směru provést spolu s úderným uskupením z hloubky obrany úder před přední okraj, a to v době, kdy se nepřítel připravuje k útoku, narušit jeho útočnou sestavu

a současně tím vyvést jednotky zpod úderu atomovými zbraněmi nepřítele. Za podpory vlastních úderů ZHN letectva a dělostřelectva může tento způsob vést k zmaření plánů nepřítele.

Uvedené způsoby vedení obranného boje byly již teoreticky rozpracovány a na prvním místě uvedená varianta je v podstatě myšlenka tzv. mobilní obrany zavedené v americké armádě. Nám však nejde o vytvoření nějakého nového jednoznačného systému obrany za použití zbraní hromadného ničení, který by nakonec vedl opět tam, kam v taktice a operačním umění dojít nechceme — k šabloně. Naším cílem při organizaci obrany musí zůstat neustálá snaha využít všech známých i nových způsobů její organizace a připravit takovou obranu, která bude pro nepřítele překvapením, která mu nedovolí účinně využít soudobých bojových prostředků a která v důsledku toho zabezpečí splnění cílů obranné operace (boje).

Zásady organizace obrany na úsecích těžce dostupných, kde vedou jen horské cesty anebo kde komunikace a okolní terén jsou pro vojska a techniku nepřístupné, zůstávají vcelku v platnosti. Je však třeba vždy počítat s možností, že nepřítel může využít těchto směrů k tomu, aby jejich ovládnutím pronikl do týlu obrany na směr hlavního úderu, a urychlil si tak proniknutí do operační hloubky v místech, kde terén již dovoluje hromadné použití všech druhů vojsk.

Při organizaci obrany a hlavně v průběhu vedení obranného boje v horách bude mít velký význam použití vrtulníků, které svými vlastnostmi mohou napomáhat řešení řady složitých úkolů. Široké fronty na stupni svazu, svazku i útvaru, charakter horského a zalesněného terénu s malým počtem výhodných komunikací a všechny důsledky vyplývající z použití zbraní hromadného ničení názorně ukazují výhody použití vrtulníků. Není snahou zde vyjmenovat všechny možné případy použití tohoto dopravního a bojového prostředku, i když je nutno doporučit, aby byla tato otázka komplexně rozpracována, aby velitelé a štáby byli cílevědomě a správně instruováni, k jakým úkolům a v jakém pořadí naléhavosti je možno používat organických vrtulníků a kdy je možno plánovat jejich použití na stupni armády a výše.

V horském a zalesněném terénu budou vrtulníky více než kdy jindy napomáhat uskutečňování nepřetržitého velení a zabezpečení osobního styku, budou urychlovat provádění rekognoskací a zabezpečovat pozorování a průzkum prostorů na odvrácených svazích. Vrtulníků se bude určitě využívat pro přemístění velitelských stanovišť v průběhu boje, budou zabezpečovat spojení a zásobování těch jednotek, které budou odříznuty v důsledku zatarasení komunikací po úderech atomovými zbraněmi. Budou jistě i časté případy použití vrtulníků k rychlé přepravě záloh všech druhů do prostorů, kde bojová situace toho urychleně vyžaduje — např. do prostoru atomového úderu anebo do prostoru shozu nepřátelských výsadek. Samostatnou částí této otázky je použití vrtulníků k přepravě vzdušných výsadek.

Při studiu taktiky vlastní armády i armád kapitalistických zemí docházíme k jednoznačnému závěru, že použití taktických a operačních výsadek bude při vedení soudobé operace běžným prostředkem, jak dosáhnout cílů operace (boje). Tato skutečnost se správně odráží i ve všech našich cvičeních. Nyní jde o to, zhodnotit, zda opatření prováděná veliteli různých stupňů z hlediska protivýsadkové obrany odpovídají a jsou do-

statečným protipatřením zabezpečujícím likvidaci výsadku shozeného do týlu bojové sestavy vojsk.

Jistě je správná zásada, aby boj s výsadkem zahájily a vedly ihned ty jednotky, které jsou nejbližší prostoru shozu, a že velitel, v jehož pásmu byly výsadky použity nepřítelem, musí organisovat boj s nimi za využití sil a prostředků, které má v záloze. Toto řešení má značnou nevýhodu v tom, že jsou více či méně zeslabovány organické jednotky bojové sestavy svazu nebo svazku určené pro plnění jiných úkolů. Z hlediska nepřítel v takovém případě výsadek splnil již částečně svůj úkol, neboť připoutal na sebe část sil prvního operačního sledu.

Jde tedy o to, zda by nebylo výhodné mít v sestavě armády navíc jednotku v síle asi jednoho nebo dvou motostřeleckých pluků předem připravenou a vycvičenou pro boj s výsadky. Tuto jednotku by bylo možno vybavit prostředky a zbraněmi, které byly vyčleněny z organického vybavení armády při zachování její vysoké manévrovosti. Zaměření výcviku pluku k řešení zvláštností boje se vzdušnými výsadky by vedlo ke zkvalitnění boje s výsadky a jejich rychlému zničení při značně menším oslabení bojových sledů svazků (armády). Vážnost a vzrůstající význam častého použití výsadků v boji a operaci vyžaduje hledat řešení, jak vést rozhodný boj s výsadky nepřítel.

Je třeba důkladně zvážit, jsou-li organické jednotky svazků připraveny pro boj s výsadky nepřítel. Je známo, že výsadkové jednotky nepřítel jsou kádrově zvláště pečlivě vybírány a jejich výcvik má mnoho odlišných prvků, takže vcelku nutno jejich bojovou připravenost hodnotit vysoko.

Chceme-li vést rozhodný a rychlý boj s výsadky bez velkých ztrát na lidech a uchránit objekty, které budou cílem výsadkových akcí, je opravdu žádoucí připravit stejně hodnotné a ještě hodnotnější jednotky, které budou vést s nimi boj. Není pochyb o tom, že boj se vzdušnými výsadky má určité zvláštnosti, ať již jde o boj s operačním nebo taktickým výsadkem nebo s diversními skupinami. Jednotky budou vést boj se vzdušnými výsadky v různé situaci — v době vysazování, při shromažďování výsadkových jednotek, v době, kdy výsadek upevnil své postavení, stejně jako v době, kdy je rozptýlen a vede boj v malých skupinách a využívá lesů a hor. Svě zvláštností bude mít i boj s diversními výsadkovými skupinami. I když nelze podceňovat spolupráci všech složek ozbrojených sil (Lidové milice, Vnitřní stráž) při likvidaci vzdušných výsadků, přesto je nutno vážně se touto otázkou zabývat při bojové přípravě vojsk.

Návrh na vytvoření zvláštních jednotek organisovaných a vycvičených pro boj se vzdušnými výsadky by nikterak neměnil zásadu, že boj s výsadky zahájí a se vši rozhodností vedou ihned po zjištění především jednotky a velitelé, v jejichž pásmu nepřítel výsadků použil.

V horském a zalesněném terénu je třeba očekávat zvláště časté použití výsadků útočником. Budou to zpravidla taktické výsadky přepravované vrtulníky s úkolem ovládnout do příchodu hlavních sil v týlu obránce průsmyky, důležité komunikační uzly a jiné objekty, zabránit obránci v manévru silami a prostředky, rozrušit velení a spojení a hlavně ničit atomové dělostřelectvo a jiné zbraně hromadného ničení. Charakter horského terénu skýtá výhodné podmínky pro současné provádění diversní a průzkumné činnosti.

Podle konkrétních podmínek terénu a stanoveného úkolu může taktický výsadek plnit úkol jen slabými silami. Úkol ovládnout horský přechod v těžko dostupném terénu mohou splnit při dovedném využití terénu i malé výsadkové skupiny.

Z hlediska našich podmínek, kdy horské hřebety mají malou hloubku, je nutno předpokládat použití operačních výsadků do prostorů, kde útočník plánuje rozvinutí hlavních sil úderného uskupení — to znamená po přechodu horských hřbetů.

Vezmeme-li v úvahu pomalejší tempo postupu v horách, je možno předpokládat, že tyto operační výsadky budou silnější než v normálních terénních podmínkách, aby mohly vést boj delší dobu.

Operační a taktické výsadky budou často nasazeny do prostoru atomových úderů, aby znemožnily obránci obnovit celistvost obrany ve vzniklé mezeře. Z toho rovněž vyplývá důležitost organizace takové protivýsadkové obrany, která by svým rychlým a rozhodným zásahem zmařila plány útočníka. Mezery, které mohou vzniknout v bojové sestavě obránce při masovém použití zbraní hromadného ničení, a široké použití vzdušných výsadků umožňují nám oprávněně předpokládat, že bojová činnost obránce se neomezí na boj v dotyku s nepřítelem, ale rozšíří se současně do značné hloubky operační sestavy obránce.

Charakter obranného boje bude značně různorodý. Zatím co na některých úsecích obrany budou vojska vést houževnatou obranu, jinde bude nepřítel postupovat do mezer vzniklých po úderech atomovými zbraněmi a v týlu mohou vojska vést na více místech boj se vzdušnými výsadky. Uvážíme-li zvláštnosti podmínek boje v horském a zalesněném terénu, vyplývá z toho zvětšený význam záloh všech druhů, především vševojskových. Vševojskové zálohy různé síly bude třeba dovedně rozmisťovat a správně předvídat jejich možné použití. Může se jich použít

- aby se nepříteli zabránilo v obchvatu nebo k aktivnímu proniknutí těžce průchodným terénem s cílem napadnout s překvapením bok a tyl nepřitele,
- k nahrazení ztrát po atomových úderech a k obnovení celistvosti fronty v daném prostoru,
- k boji s výsadky nepřitele, diversními a průzkumnými skupinami a
- k ochraně horských přísunových komunikací, důležitých objektů apod.

Bohaté zkušenosti minulé války ukazují, že každá obrana, i když je dobře připravena, může být nepřítelem prolomena, využije-li útočník dovedně úderných uskupení při správném využití všech druhů vojsk na několika samostatných směrech. Použití zbraní hromadného ničení značně zvýšilo tyto možnosti. Přesto v soudobých podmínkách jsou reálné možnosti organizovat a provádět taková obranná opatření, která by vedla ke zvýšené odolnosti obrany a k zmaření plánů útočníka. Kromě platných zásad organizace a budování obrany je třeba neustále připomínat a cvičit vojska, štáby a velitele, aby obrana byla organizována v každém případě jinak, podle konkrétní situace, aby každá činnost a obranný prvek byl pro útočníka překvapením, aby se setkával v průběhu boje s neočekávanými překážkami, aby nemohl stanovit vhodné cíle pro atomové údery a aby vyplýval atomové zbraně na klamné cíle.

Platí zásada, že základem rozhodování a veškeré činnosti velitelů, štábů a vojsk musí být použití zbraní hromadného ničení a ochrana proti nim. V naší praxi je však tato zásada dosud uplatňována jen formálně tím, že velitel ve svém rozhodnutí nebo rozkaze uvede formuli „za využití atomových úderů“ nebo že štáb nejdříve zakreslí do mapy plánované údery zbraní hromadného ničení a potom směry útoků apod. To však nestačí a zdaleka nevyčerpává obsah a smysl výše uvedené zásady. Problém je složitý a dosud není komplexně rozpracován. Proniknutí těchto zásad do myšlení všech velitelů a štábů je proces dlouhodobý. Některé úvahy v tomto článku uvedené mohou napomáhat jeho řešení.

BOJOVÁ ČINNOST DĚLOSTŘELECTVA VE STŘETNÉM SRAŽENÍ

Generálmajor Jaroslav Hradil

Autor článku vychází ze soudobých zásad použití dělostřelectva a rozebírá aktuální otázku jeho použití ve střetném sražení; přitom uvažuje o využití nových bojových prostředků.

V článku je rozpracováno, jaký vliv mají podmínky vzniku střetného sražení na charakter činnosti a způsob použití dělostřelectva, jak rozdělit dělostřelectvo v rámci armády pro zahájení střetného sražení a jak organisovat součinnost dělostřelectva s pěchotou a tanky.

*

Cílem střetného sražení je rychlé rozdrčení a zničení hlavních přícházejících nebo útočících svazků nepřítele, získání a udržení iniciativy a vytvoření výhodných podmínek pro pokračování operace. Těmito hlavními cíli musí být podřízeny úkoly a činnost všech druhů vojsk — i dělostřelectva. Cílů střetného sražení nemůže být dosaženo bez zachování a udržení palebné převahy při střetnutí. Rozhodující úlohu při tom mají prostředky hromadného ničení živé síly a bojové techniky. Hlavními takovými prostředky jsou atomové dělostřelecké granáty, reaktivní střely s atomovou náplní a atomové letecké pumy. Dělostřelectvo, které disponuje atomovou municí, je představováno speciálním atomovým dělostřelectvem, řízenými i neřízenými reaktivními střelami. V rozmezí dostřelu tohoto dělostřelectva umlčuje se celá hloubka operační sestavy skupiny armád našeho pravděpodobného nepřítele, čítající v to uskupení a soustředění vojsk, síť letišť a objekty operačního týlu.

Řešící všeobecné úkoly pro vybojování palebné převahy nad nepřítelem plní dalekonosné dělostřelectvo, řízené i neřízené reaktivní střely řadu dílčích úkolů, a to zvláště:

- ničení prostředků hromadného ničení, jako odpalovacích zařízení raket operačně taktického významu, skladů a montážních dílen atomové munice;
- umlčování živé síly a bojové techniky přibližujících se uskupení nepřítele v prostorech jejich soustředění, na dalekých i blízkých přístupech do prostoru sražení.

Je-li u nepřítele silná PVO bránící objekty atomového napadení v operační hloubce, je nutno přibírat k řešení těchto úkolů řízené i neřízené reaktivní střely. Současně ostatní dělostřelectvo spolu s bitevním letectvem působícím přímo ve prospěch svazků prvního sledu armády, vedoucích střetné sražení, podle toho, jak se přibližuje nepřítel, plní tyto úkoly:

- ničí prostředky hromadného ničení — děla a odpalovací zařízení atomového dělostřelectva nepřítele;
- ničí a umlčuje živou sílu, palebné prostředky a tanky čelních svazků nepřítele na pochodu a při jejich rozvíjení do bojových sestav;
- umlčuje dělostřelecké i minometné uskupení nepřítele;
- zabráňuje příchodu dalších tankových sledů nepřítele ničením jedno-

tek a zamořováním cest jejich příchodu trvalými otravnými látkami různého typu;

- spolupracuje s vojsky v obklíčení a ničí uskupení nepřítele vcházející do střetného sražení.

Je třeba uvážit, že v podmínkách rychle se měnící situace střetného sražení má dělostřelectvo řadu výhod vyplývajících z jeho bojových vlastností.

Nejdůležitější vlastností dělostřelectva v tomto směru je

- překvapivost atomového napadení;
- rychlost plnění stanovených úkolů;
- jednoduchost v součinnosti s ostatními druhy vojsk, hlavně s letectvem;
- nezávislost na vzdušné situaci nebo PVO nepřítele v prostoru cílů nebo na příchodu k nim a nezávislost na povětrnostních podmínkách.

Tyto bojové vlastnosti spolu s velkou přesností střelby a možností manevru na bojišti vyzdvihují dělostřelectvo jako významný taktický prostředek atomového napadení.

Nebylo by správné vidět úlohu dělostřelectva jen jako nositele atomových prostředků — hromadného ničení živé síly a bojové techniky. Dělostřelectvo, které má ve výzbroji normální dělostřeleckou munici, je hlavní silou, která je schopna způsobit nepříteli, který je v těsném dotyku s našimi vojsky, značné ztráty. Toto dělostřelectvo, zvláště raketometry, je hlavním prostředkem při použití otravných látek s cílem jak umlčet živou sílu, tak i zamořit terén.

A tak úloha dělostřelectva při řešení všeobecných úkolů vybojování a udržení palebné převahy na bojišti je opravdu veliká. Ani tím se ještě nevyčerpává úloha dělostřelectva ve střetném sražení, neboť kromě toho má ještě velký úkol při vybojování nadvlády ve vzduchu. Provádí spolu s bitevním letectvem atomové úderové reaktivními střelami operačně taktického významu na letiště a letecké základny nepřítele a ničí nepřátelské letouny ve vzduchu palbou protiletadlových zbraní bránících bojovou sestavu vlastních vojsk i objekty v operačním týlu.

Vysoké takticko-technické vlastnosti soudobého dělostřelectva dovoluují při jeho dovedném i hromadném použití mít rozhodující vliv na vývoj střetného sražení.

Podmínky vzniku střetného sražení a jejich vliv na charakter bojové činnosti dělostřelectva

Hromadné použití zbraní hromadného ničení umožňuje v co nejkratší době dosáhnout rozhodující převahy nad nepřítelem do té doby silným, rovněž tak vysoká pohyblivost vojsk dovoluje předpokládat, že se střetný boj (sražení) bude vyskytovat v současných podmínkách velmi často v průběhu operace.

Střetné sražení se může rozvíjet jak na jednom, tak na několika směrech v pásmu útoku frontu, současně nebo postupně při obchvatech prováděných větší nebo menší částí sil frontu. Různé podmínky rozvinutí střetného sražení, na tom nebo na jiném směru, mají přímý vliv na ráz činnosti vojsk, i dělostřelectva.

Střetné sražení v útočné operaci může vzniknout již po prolomení taktické obrany nepřítele a při vyjití vojsk úderného uskupení do operační hloubky. V tomto případě se střetné sražení uskuteční na omezeném prostoru, především na směru hlavního úderu, za podmínek ještě dosti stabilní situace na křídlech úseku průlomu.

Dostatek zpráv o nepříteli, o jeho bližších operačních zálohách a o terénu v pásmu útoku armády dovolují veliteli určit zámysl střetného sražení ještě do zahájení průlomu obrany nepřítele a provést zavčas řadu opatření pro přípravu vojsk k předvídanému střetnému sražení s nepřítelem. Proto bude bojová činnost vojsk za střetného sražení v bližší operační hloubce nepřátelské obrany charakterisována tím, že bude již rozvinuto uskupení vojsk, které je již dříve usměrněno na rozdrčení záloh nepřítele ve střetném sražení, a dále poměrně omezeným manévrem vojsk armády v pásmu útoku armády.

Přitom bojové použití dělostřelectva armád bude charakterisováno

- tím, že bude rozvinuta větší část bojových sestav dělostřelectva svazků i ADS a atomového dělostřelectva provádějícího podporu vojsk v průběhu jejich bojových akcí;
- poměrně omezeným manévrem dělostřelectva v rámci armády a rovněž tak i dělostřelectva zálohy frontu;
- včasným plánováním většiny opatření pro přípravu dělostřelectva ke střetnému sražení ještě v přípravném období operace.

Poněkud jiný ráz bude mít bojové použití dělostřelectva ve střetném sražení, které vzniká ve značné hloubce obrany nepřítele, při pronásledování i při rozdrčení jeho přibližujících se operačních nebo strategických záloh.

Za této situace může střetné sražení vzniknout současně jak na hlavním, tak na podružném směru frontu. Přitom bude bojová činnost vojsk probíhat na velkém prostoru a bude mít typický manévrový ráz, kdy nebude souvislé fronty.

Činnost vojsk bude v tom případě charakterisována

- přípravou vojsk ke střetnému sražení v průběhu bojové činnosti;
- tím, že hlavní síly armády budou v proudech;
- jejich vstupem do střetnutí z chodu podle toho, jak docházejí na bojiště;
- širokým manévrem vojsk v útočném pásmu armády;
- nedostatkem komunikací a těžkostí zásobování vojsk.

Je jisto, že podobné zvláštnosti budou i v bojovém použití dělostřelectva:

- širokým manévrem dělostřelectvem v rámci armády někdy i frontu;
- příprava dělostřelectva ke střetnému sražení v krátkých lhůtách v průběhu bojové činnosti vojsk;
- rozvíjení hlavní masy dělostřelectva armády při zahájení střetného sražení z chodu podle toho, jak dochází na bojiště;
- nedostatek komunikací a těžkosti přísunu munice.

Tak různé podmínky operace, za kterých se vyvíjí střetné sražení, určují jak metodu přípravy vojsk k tomuto sražení, tak i sám ráz činnosti v střetném sražení.

Bojové použití dělostřelectva ve střetném sražení a jeho rozvinování v bližší operační hloubce obrany nepřítele

Střetné sražení v bližší operační hloubce obrany nepřítele může obyčejně vzniknout po protiúderu armádních záloh nepřítele, provedeném v závislosti na jejich síle, s cílem buď plně obnovit ztracené postavení nebo opětně ovládnout nějakou důležitou čáru k vytvoření souvislé fronty obrany. Velitel frontu, který činí rozhodnutí pro útočnou operaci předvídá možnost střetného sražení, určuje na základě zpráv i operačního předvídání vývoj operace, síly nepřítele a cíle jeho protiztečí (protiúderů) v útočném pásmu té nebo oné armády. Poněvadž střetné sražení v operační hloubce obrany nepřítele bude častěji vznikat jen na směru hlavního úderu frontu, protože obránce nebude mít možnost použít svých záloh v takové síle, aby jim mohl být stanoven úkol s rozhodujícím cílem na obou směrech, proto i opatření frontu pro přípravu vojsk ke střetnému sražení budou omezena jak prostorově, tak i obsahově.

Z takových opatření frontu v přípravě použití dělostřelectva ještě v přípravném období a upřesněným v průběhu útoku možno uvést

- provedení atomového úderu dělostřeleckými reaktivními střelami v součinnosti s letectvem na zálohy nepřítele a především na jeho obrněné svazky;
- vyčlenění atomových granátů ve prospěch armád se stanovením povolené spotřeby na odražení protiúderů nepřítele;
- určení postupných prostorů soustředění dělostřelectva i dělostřelecké zálohy frontu a cest přesunu v útočném pásmu té armády nebo na styku těch armád, které mají vést střetné sražení;
- vytvoření nejsilnější protiletadlové obrany komunikací na směru pravděpodobného střetného sražení.

Příprava ke střetnému sražení se také zavčas provádí v armádách. Velitel armády na základě úkolů, které dostal od velitele frontu, ještě v přípravném období činí rozhodnutí pro střetné sražení na mapě, určuje předpokládané čáry střetnutí s nepřítelem, stanoví sestavu armády, která provede střetné sražení, stanoví formu operačního manévru i úkoly vojsk. To všechno se odrazí v zámyslu operace a upřesňuje se v průběhu operace samé.

Spolu s vševojskovými svazky se připravuje i dělostřelectvo. Příprava dělostřelectva ke střetnému sražení zahrnuje následující hlavní opatření:

- včasné fotografování prostředky průzkumného dělostřeleckého letectva pravděpodobných čar střetnutí se zálohami nepřítele i terénu, který je v okolí těchto čar
- přípravou fotoschémat i fotografických snímků pásma terénu, na kterém se očekává střetné sražení, které zabezpečují topografické připojení dělostřelectva v krátkých lhůtách v průběhu bojové činnosti (to neznamená, že je fotografické připojení vždy nutné);
- určení prostorů zvláštní pozornosti pro vzdušný dělostřelecký průzkum armád, které zahrnují pravděpodobné prostory soustředění záloh nepřítele i čáry jeho rozvinutí;
- vytvoření takového uskupení pozemního i protiletadlového dělostřelectva armády, které by zabezpečilo průlom taktické hloubky obrany

nepřítele, ale i vstup vojsk do střetného sražení bez velkého přeskupení z chodu;

- plánování přemístění ADS i dělostřeleckých atomových prostředků s určením takových prostorů rozvinutí, z kterých by bylo možno nejlépe podporovat vojska, která vstupují do střetného sražení;
- předběžné plánování hromadných paleb dělostřelectva i atomových úderů dělostřeleckých atomových prostředků na pravděpodobné čáry rozvinutí záloh nepřítele a na cesty příchodu k těmto čarám.

Všechny tyto otázky jsou zahrnuty v plánu bojového použití dělostřelectva armády. Podle doplňkových zpráv průzkumu o nepříteli upřesňují se v průběhu bojové činnosti vojsk v souhlase s rozhodnutím velitele.

Při zahájení střetného sražení v bližší operační hloubce obrany nepřítele bude nejobvyklejší případ, že budeme v těsném dotyku s nepřítelem, který brání a zabezpečuje zasazení protiúderného uskupení do boje. Bojové použití dělostřelectva za těchto podmínek bude mít řadu zvláštností. K těmto zvláštnostem nutno především přičíst to, že větší část dělostřelectva armády bude rozvinuta v bojových sestavách a uskutečňuje těsnou součinnost s podporovanými útvary a svazky, dále to, že v rámci divisi a ADS bude centralisované velení.

Za těchto podmínek má dělostřelectvo armády značné výhody před nepřítelem, neboť jej předchází v rozvinutí a v zahájení palby hlavní masou dělostřelectva. Dělostřelectvo armády čeká rovněž úkol nejen umlčovat palbou přibližující se uskupení nepřítele, ale i pokračovat v ničení a umlčování sil, které zabezpečují rozvinování tohoto uskupení nepřítele s cílem nedat nepříteli možnost organisovaně se rozvinout na stanovené čáře a vytvořit výhodné podmínky pro vlastní vojska drtit nepřítele po částech.

Velitel dělostřelectva za tím účelem rozhodně vysunuje kupředu ADS, jejíž části sil zabraňují plánovanému vyjití záloh nepřítele na čáru rozvinutí. Jestliže k momentu příchodu záloh nepřítele k čáře rozvinutí vojska armády ještě nedošla na hranici bezpečnostní vzdálenosti atomových úderů, provedou se atomové údery po čáře rozvinutí záloh nepřítele. Současně provedou dělostřelecké oddíly palebný přepad v trvání 10 až 15 minut na bojovou sestavu vojsk nepřítele, který chrání rozvíjející se protiúderné uskupení, v dalším průběhu podporují útok své pěchoty a tanků postupným soustředěním palby na hloubku, která zahrnuje i čáru rozvinutí nepřítele. V období podpory útoku soustřeďuje ADS svoje hlavní síly na boj s dělostřelectvem a na zabránění příchodu dalších sledů nepřítele na bojiště.

Rozdělení dělostřelectva v rámci armády pro zahájení střetného sražení

Zesílení armády dělostřelectvem hlavního velitelství bude určováno situací v útočném pásmu frontu při řešení postupných operačních úkolů s cílem dosáhnout konečných cílů operace.

V době, kdy dochází k možnosti střetného sražení na tom nebo onom směru frontu, může být provedeno částečné přeskupení sil v rámci frontu s cílem zesílit armádu, určených k vedení střetného sražení. Při rozvinování ke střetnému sražení na směru hlavního úderu frontu mají mít nejvíce posilových prostředků ty armády, které jsou na tomto směru. V takovém případě pak tyto armády nemusí dostat doplňkové zesílení.

Při přeskupení v průběhu operace na směr hlavního úderu frontu, armády, které působí na tomto směru, dostávají značný počet posilových prostředků a přeskupení v rámci frontu může pak dosahovat velkých rozměrů.

Při rozdělování dělostřelectva hlavního velitelství v rámci armády pro zahájení střetného sražení bere se v úvahu:

- úloha každé divise v útočné operaci;
- možnost využití atomových prostředků i jaké úkoly plní;
- množství dělostřelectva hlavního velitelství, které je k dispozici;
- pravděpodobné síly a prostředky nepřítele v pásmu každé divise;
- potřeba vytvoření DPTZ, ADS a APLDS;
- možnost manévru dělostřelectvem podél fronty i z hloubky.

Rozhodující vliv na rozdělení prostředků v rámci armády pro zahájení střetného sražení má řešení velitele i jím zvolená forma operačního manévru k dosažení cíle ve sražení.

Při provedení hlavního úderu armádou do boku a týlu přicházejícího uskupení nepřítele dostanou největší zesílení divise prvního sledu, které uskutečňují obchvat nebo obejití nepřítele. Na hodnotu zesílení těchto divísi bude mít rovněž vliv nutnost mít k zahájení střetného sražení již hotovou silnou bojovou sestavu dělostřelectva druhého sledu armády, protože zasazení do sražení tohoto druhého sledu na křídle armády několik hodin po zahájení střetného sražení nedovolí provést včas manévry k zesílení tohoto sledu v průběhu sražení. Při čelním úderu s cílem roztít uskupení nepřítele naopak se vytvářejí lepší podmínky k zesílení druhého sledu v průběhu střetného sražení, protože tento druhý sled při zasazení bude překračovat bojovou sestavu dělostřelectva divísi prvního sledu, jehož převedení do podřízenosti druhého sledu nebude činit větší potíže. Při této variantě nemusí být divise druhého sledu armády při jejich zasazení do sražení zesilovány. Při provedení úderů do obou boků nepřítele bude většina posilových prostředků na směr hlavního úderu, kde se zasazuje druhý sled armády. Zesílení svazků druhého sledu armády bude ve většině případů o něco menší než svazků prvního sledu.

Poněkud jinak je tomu, pokud jde o zesílení svazků armád protitankovým dělostřelectvem. Větší část protitankových prostředků dostávají zpravidla divise, které musí přijmout hlavní úder obrněných vojsk nepřítele. Proto v řadě případů při úderu do boku přibližujícího se uskupení nepřítele, může být větší část protitankového dělostřelectva i na podružném směru armády.

Celkově rozdělení dělostřelectva hlavního velitelství mezi svazky armády musí zabezpečit výhodný poměr sil v dělostřelectvu k okamžiku vstupu do střetného sražení na daném směru a musí dovolit armádě, která vede sražení, uskutečnit zasazení jejího druhého sledu do sražení bez většího přeskupování dělostřelectva.

To vyžaduje, aby uskupení bylo provedeno ve všech sledech armády a aby v rukou velitele armády (velitele frontu) byl dostatečný počet prostředků, které mohou mít vliv na výsledek střetného sražení. K takovým prostředkům možno počítat ADS a armádní zálohy.

Zvláštní význam mají ve střetném sražení zálohy. Dělostřelecká záloha armády v závislosti na situaci může být různá. Hlavním úkolem dělostře-

lecké zálohy ve střetném sražení, jakož i všeobecně v útočné operaci, bude nahradit ztráty dělostřelectva u divisí po napadení atomovými údery nepřítele, především ovšem na směr hlavního úderu armády. Při velkých ztrátách způsobených dělostřelectvem atomovými údery nepřítele může ji být použito k zesílení divisi úderného uskupení armády.

Složení DPTZ armády k zahájení střetného sražení se určuje podle očekávané činnosti nepřítele a podle počtu tankových směrů v pásmu armády, na kterých je možné současně rozvíjet střetné sražení. V podmínkách, kdy se očekává pravděpodobné sražení s velkými obrněnými svazky nepřítele současně na obou křídlech armády, musí být složení DPTZ co nejsilnější.

Hlavní úkoly DPTZ mohou být:

- zesílení divisi prvního sledu, které odrážejí silný protiúder nepřítele;
- zabezpečení odkrytého boku druhého sledu armády, který je zasazován do sražení;
- zabezpečení důležité čáry neb předmostí v týlu vlastních vojsk proti průlomům tankových uskupení nepřítele.

Poslední úkol bude možný a zvlášť charakteristický pro rozvíjení pravděpodobného střetného sražení při ukončení operace, kdy není souvislé fronty, což dává oběma stranám možnost uskutečňovat hluboké obchvaty.

Při stanovení složení ADS a jejího využití při střetném sražení musí velitel dělostřelectva armády brát v úvahu podmínky, za kterých se předpokládá provedení střetného sražení a rovněž nutnost mít v divisích prvního sledu armády dostatečný počet dalekonosného dělostřelectva při zahájení střetného sražení.

Při provedení úderu hlavními silami armády do boku přibližujícího se uskupení nepřítele může ADS plnit tyto základní úkoly:

- ničit pozemní prostředky atomového napadení nepřítele;
- vést boj s dělostřelectvem i zálohami nepřítele na směr hlavního úderu armády;
- zabezpečit narůstání úsilí dělostřelectva prvního sledu armády.

Při čelním úderu vnitřními křídly svazků prvního sledu na přibližující se uskupení nepřítele bude ADS plnit tytéž úkoly a rovněž zabezpečovat křídla úderného uskupení armády a zasazení jejího druhého sledu.

V tomto případě musí být složení ADS silné.

Při provedení úderu armádou do obou boků uskupení nepřítele s přechodem částí sil k dočasné obraně, před frontou tohoto uskupení, nebude třeba ve většině případů vytvářet ADS. Dělostřelectvo se rozmisťuje na větším prostoru a svazky úderného uskupení armády provádějí svou činnost z počátku bez těsné palebné součinnosti mezi sebou.

To, že jsou v armádě dělostřelecké neřízené reaktivní střely, dovoluje vytvořit v ADS speciální podskupinu reaktivních střel (ADSRs). Využívající svého dostřelu (55 až 60 km) může plnit tyto zvláštní úkoly:

- zabráňovat organizovanému pohybu vojsk způsobením ztrát na živé síle a bojové technice při průchodu velkých komunikačních uzlů, zvláště v osadách a při průchodu rozličných soutěsek;
- umlčovat pozemní prostředky atomového napadení nepřítele;
- umlčovat živou sílu a bojovou techniku nepřítele v prostorech soustředění nebo při nakupení vojsk na přepravách nebo v prostorech vykládání;
- umlčovat velitelská stanoviště.

Nejsou-li v ADS dělostřelecké reaktivní střely, může se přidávat divisiím na směr hlavního úderu nebo zůstat v podřízenosti velitele dělostřelectva armády.

Zesílení armády atomovým dělostřelectvem má velký význam, protože toto dělostřelectvo je nejmocnějším prostředkem velitele, kterým působí na průběh střetného sražení.

Se zahájením sražení i v jeho průběhu bude atomové dělostřelectvo plnit následující hlavní úkoly:

- ničit nepřátelské pozemní prostředky atomového napadení;
- umlčovat vojska nepřítele na čáře rozvinutí;
- umlčovat velitelská stanoviště vojsk nepřítele.

Organisace součinnosti dělostřelectva s pěchotou a tanky

Zvláštnost je v tom, že se sladění palby dělostřelectva s manévrem pěchoty a tanků bude provádět již v průběhu rozvinování vojsk. V době, kdy hlavní síly armády jsou ještě v proudech, je základ budoucí součinnosti v racionálním rozdělení dělostřelectva do proudů. Toto rozdělení musí být podřízeno zámyslu předvídaného střetnutí a musí zabezpečit předejití nepřítele v rozvinutí dělostřelectva a v zahájení palby, což má ve střetném sražení, jak je známo, rozhodující význam.

Předstihu v rozvinutí dělostřelectva a v zahájení palby se dosahuje

- rozdělením dělostřelectva do proudů, s předvídaným rozdělením do plukovních, divisních a armádních dělostřeleckých skupin při zahájení boje;
- vyčleněním až jedné poloviny všeho dělostřelectva divise do sestavy předsunutého odřadu a předvoje a přiblížením ostatního dělostřelectva do čela hlavních sil;
- včasným průzkumem terénu v prostorech pravděpodobného střetnutí a nepřetržitým průzkumem nepřítele, pochodových os i předpokládaných prostorů rozvinutí vlastního dělostřelectva.

Z hlediska organisace součinnosti musí rozdělení dělostřelectva zabezpečit:

- rychlost rozvinutí dělostřelectva svazků do bojové sestavy;
- jednoduchost provádění součinnosti při rozvinování PDS, DDS a ADS s podporovanou pěchotou a tanky;
- možnost postupného centralisování velení v dělostřelectvu velitelem dělostřelectva divise při nepřetržitém spojení dělostřeleckých skupin s podporovanými útvary.

Při určování místa dělostřelectva v proudech divise je třeba počítat s nutností současného pohybu každého útvaru a jednotky s tím dělostřelectvem, s kterým budou bojovat.

Dělostřelectvo předvídané k vytvoření ADS pochoduje v sestavě prvního sledu divise, která má rozhodující úlohu podle zámyslu. Dělostřelectvo, které je předurčeno do ADS, za divisemi prvního sledu armády, vzhledem na vytváření podskupin, je již centralisováno a řízeno na pochodu. Velitel, který řídí hlavní podskupinu, organisuje přímé spojení s velitelem dělostřelectva té divise, v jehož sestavě pochoduje dělostřelectvo jeho skupiny, dále pak s přidělenými vrtulníky a s dělostřeleckými průzkumnými letouny. Oddíly dělostřeleckých reaktivních střel, které obvykle vytvářejí podsku-

pinu ADSRS, vede na zadu prvního sledu divisií na směr hlavního úderu armády. Oddíly atomového dělostřelectva mohou celkově (ne po bateriích) pochodovat v sestavě jedné z divisií na směr hlavního úderu armády nebo po bateriích v sestavách ostatních divisií úderného uskupení armády nebo po samostatné ose.

DPTZ pochoduje za divisemi prvního sledu armády na směr pravděpodobného úderu obrněných vojsk nepřítele. DPTZ armády se vede samostatně v proudu a podle možnosti na samostatných osách na úrovni divisií druhého sledu armády skoky z jednoho prostoru soustředění do druhého, v blízkosti křižovek, které dovolují uskutečnit manévry na potřebné směry.

Celkové rozdělení dělostřelectva do proudů při přiblížení hlavními silami k nepříteli musí odpovídat možnosti vytvářet taková uskupení dělostřelectva, která mohou nejlépe zabezpečit úspěšné splnění nařízených úkolů.

Pro součinnost s ostatními druhy vojsk je důležité pružné řízení dělostřeleckých útvarů a svazků, které dovoluje v co nejkratší době soustředit dělostřeleckou palbu na nejdůležitější objekty a uskutečňovat manévry ve prospěch vojsk.

Rychle se měnící situace střetného sražení vyžaduje zvláště přesné i pružné organisace a řízení dělostřelectva. Rychlé vysunutí DPTZ na ohrožené směry, neprodlený manévry dělostřelectva z dělostřeleckých záloh k nahrazení ztrát dělostřelectva svazků na rozličné směry, využití ADS v celém pásmu útoku armády, všechno to vyžaduje promyšlenou i dokonalou organisaci řízení dělostřelectva. Dokonalého řízení dělostřelectva v průběhu střetného sražení dosahuje se včasným zařazením potřebných bojových nařízeních do plánu bojového použití dělostřelectva v útočné operaci, včasným předáním úkolů podřízeným velitelům a štábům a také vytvořením hlavního i záložního VS dělostřelectva armády a důslednou organisací spojení.

Řízení dělostřelectva za pochodu musí zabezpečit

- včasné získání nových průzkumných zpráv o nepříteli, terénu, vlastních vojskách i o povětrnostní situaci;
- předání těchto zpráv podřízeným velitelům a jejich štábům;
- rychlé a organisované seznámení celého nebo jen části dělostřelectva s rozhodnutím velitele;
- vystřídání jednotek, které utrpěly ztráty úderem atomových prostředků nepřítele, začleněním dělostřeleckých jednotek z dělostřelecké zálohy do pochodových proudů.

Řízení dělostřelectva armády se organisuje z VS velitele armády. Velitel armády se svým štábem se přemísťuje jednou až dvakrát na směr postupu svého uskupení. S ním se přemísťuje i velitel dělostřelectva armády se svým štábem.

Současně v sestavě hlavních sil jedné z divisií prvního sledu, které jsou na směr hlavního úderu armády, postupuje operační skupina štábu dělostřelectva armády, řízená náčelníkem operačního oddělení. Úkolem této skupiny bude

- sbírání doplňujících zpráv o situaci a jejich předávání na velitelské stanoviště;
- průzkum a příprava velitelských stanovišť pro štáb dělostřelectva armády;

- průzkum a příprava předsunutých velitelských pozorovaten velitele dělostřelectva a VS při střetnutí s nepřítelem;
- nahrazení velitelského stanoviště, bude-li zničen štáb dělostřelectva armády.

Operační skupině se přidělují potřebná pojítka (vrtulníky, pohyblivá pojítka). Při skupině se organisuje pohyblivé stanoviště pro sběr zpráv.

Řízení dělostřelectva armády za pochodu se uskutečňuje a provádí z velitelského stanoviště rádiem a styčnými důstojníky na vrtulnících, motocyklech a automobilech.

Bojové použití dělostřelectva ve střetném sražení, které vzniká ve značné operační hloubce nepřítele, v soudobých podmínkách může začínat od setkání pozemních sil s přibližujícím se uskupením nepřítele. Jakmile velitel frontu stanoví cíl nastávajícího střetného sražení, směr hlavního úderu i jaké uskupení nepřítele a v kterých prostorech je třeba rozdrtit, mohou dělostřelecké oddíly zvláštního určení (dozu) a reaktivních střel dostat za úkol provést úderu střelami s atomovou náplní na hodnověrně určené prostory soustředění vojsk přibližujícího se uskupení nepřítele s cílem znemožnit nebo zamezit manévry tohoto úderného uskupení.

Již v období přibližování větších skupin nepřítele vyvstává důležitý úkol — zničit atomové prostředky nepřítele, což je při boji o převahu v palbě zvláště závažné.

K zničení nepřátelských pozemních prostředků atomového napadení se přibírá frontové letectvo a při větším přiblížení nepřítele ADS i atomové dělostřelectvo. Tu je nejdůležitější povinností velitele dělostřelectva frontu i armády organisovat prostředky dělostřeleckého vzdušného průzkumu průzkum nepřátelských prostředků atomového napadení. V průběhu přibližování nepřítele a při vejíti proudů do pásma paleb ADS raketových střel opouštějí oddíly dělostřeleckých reaktivních střel sestavy proudů a zaujímají palebná postavení, aby byly v pohotovosti k zahájení palby na přibližující se proudy nepřítele a přitom využívají prvků předaných jim letectvým průzkumem. Jsou-li v armádě dva oddíly raketových střel, pokračuje po rozvinutí jednoho oddílu druhý v postupu a rozvíjí se na vzdálenost 25 až 30 km od hlavních sil přibližujícího se uskupení nepřítele (minimální délka střelby dops 20 km).

Nedlouho potom zahajuje rozvíjení i atomové dělostřelectvo zaujímající palebná postavení po bateriích tak, aby poslední baterie byla pohotova k zahájení palby v okamžiku, kdy od zvoleného palebného postavení do čelních svazků nepřítele bude ne méně než 15 km.

Takovéto postupné rozvíjení ADS i atomového dělostřelectva dovozuje do střetnutí s předními útvary nepřítele provést mocné úderu na čelní sledy nepřítele, které jsou v proudech, a atomové úderu při jejich rozvíjení k boji.

Včasně rozvinutí ADSRS i atomového dělostřelectva a důsledná organisace jejich součinnosti s bitevním letectvem může způsobit při hromadném použití atomových prostředků rozdrčení i silnějšího nepřítele ještě do úderu hlavních sil armády a tím jim umožnit desorganisování a zničení útvarů nepřítele z chodu.

Podle upřesnění situace na směru hlavního úderu armády přisunuje velitel dělostřelectva blíže DPTZ i DZ. Při provedení atomových úderů nepřítelem na první sledy armády, po nichž dělostřelectvo té nebo oné divise

utrpělo ztráty, zesiluje velitel dělostřelectva armády v souhlase s rozhodnutím velitele armády tyto divise dělostřelectvem z dělostřelecké zálohy armády, aby nahradil utrpěné ztráty a obnovil potřebné uskupení dělostřelectva.

Zároveň s tím velitel dělostřelectva armády činí rozhodnutí k obnově dělostřelecké zálohy na úkor dělostřelectva vojsk, které působí na podružném směru, a organisují manévry vyčleněných svazků do pásma útoku úderného uskupení armády.

ADS i dělostřelectvo divisi působí na směru hlavního úderu, využívá zpráv vzdušného průzkumu a rozvíjí se tak, aby předešlo nepříteli v rozvinutí jeho hlavních sil. Dělostřelectva se používá k provedení úderů na hlavní síly rozvíjejícího se uskupení nepříteli v prostorech, které nebyly umlčeny atomovými zbraněmi, na jeho dělostřelecké, protiletadlové a minometné baterie, dále na přepravy, jestliže nebyly úplně zničeny atomovými údery do blízkého tylu tohoto uskupení s cílem odříznout druhé sledy nepříteli a vytvořit podmínky pro jeho rozdrčení po částech a zabezpečit tak rozvinutí vlastních vojsk do bojových sestav.

Není-li možné z jakýchkoli příčin provést atomové údery na čelní svazky rozvinutého nebo rozvíjejícího se uskupení nepříteli, jestliže se naše atomové dělostřelectvo opozdilo s rozvinutím, provede se před rozvinutím hlavních sil každé divise krátká, ale mohutná dělostřelecká příprava v trvání 10 až 15 minut na hloubku bojové sestavy, ne však méně než na hloubku pluku prvního sledu nepříteli.

Přechod vojsk prvního sledu do útoku podporuje se postupným soustředěním palby organisovaným v divisích zpravidla na hloubku 4 až 5 km.

Při zasazení druhého sledu armády s cílem rozvíjet úspěch střetného sražení, provádí velitel dělostřelectva na základě pokynů velitele dělostřelectva armády následující opatření:

- zesiluje druhý sled armády dělostřelectvem hlavně ze složení dělostřelecké zálohy nebo přemístěním dělostřelectva z vedlejšího směru;
- vysunuje DPTZ frontu na čáru, chráníci odkrytý bok druhého sledu frontu s cílem zabezpečit rozvinutí vojsk;
- vyčleňuje část protiletadlového dělostřelectva ze sestavy APLDS na přepravy a komunikační uzly, přes které půjdou vojska druhého sledu na čáru rozvinutí, při zasazení druhého sledu do sražení z pochodu;
- určuje úkoly ADS a atomového dělostřelectva při zabezpečení zasazení druhého sledu do sražení a organisuje dělostřelecký průzkum (i silami dpz/p) ve prospěch druhého sledu;
- činí rozhodnutí k včasnému zabezpečení druhého sledu municí;
- organisuje řízení dělostřelectva z předsunutých VPS armády v pásmu zasazení druhého sledu do sražení.

S těmito opatřeními vydává velitel dělostřelectva krátké pokyny o provádění součinnosti mezi ADS a atomovým dělostřelectvem, dále o úkolech DPTZ v útočném pásmu zasazovaného druhého sledu a taktě o přidělené spotřebě střeliva dělostřelectva divisi ke splnění určených úkolů.

Velký význam při střetném sražení má upevnění ovládnutých čar a prostorů v tylu svazků prvního sledu armády. S tímto cílem velitel dělostřelectva armády po ovládnutí takovýchto čar divisemi prvního sledu, které působí na směru pravděpodobného útoku nepříteli, vysunuje svoji DPTZ k jejich udržení a upevnění.

Při provedení úderů divisemi do boků uskupení nepřítele s cílem jeho obklíčení a zničení je velitel dělostřelectva armády povinen koordinovat úsilí dělostřelectva těchto divisi. Jestliže úder divisi budou vstřícné, rozdělují velitel dělostřelectva armády úseky paleb dělostřelectva divisi; čára setkání bude obvykle hranice těchto divisi. V palebných pásmech dělostřelectva divisi se nejdůležitější objekty přidělují atomovému dělostřelectvu armády. Atomové dělostřelectvo armády plní v těchto podmínkách tyto úkoly:

- ničí nepřátelské pozemní prostředky atomového napadení;
- spolupracuje při ničení obklíčeného nepřítele provedením atomových úderů na nahromaděnou živou sílu a bojovou techniku, na velké osady, na letiště a přistávací plochy v prostoru rozmístění obklíčeného nepřítele;
- nedovoluje přísun záloh nepřítele, které přicházejí na pomoc obklíčenému uskupení, ničením záloh na cestě jejich pohybu.

Při krátkém rozebrání použití dělostřelectva ve střetném sražení ještě jednou se přesvědčujeme o jeho důležité úloze v průběhu útočné operace armády. Kromě toho může dělostřelectvo armády počítat ve střetném sražení s pomocí od velitele frontu (frontové letectvo a dělostřelecké reaktivní střely).

Z hlediska dělostřeleckých řízených střel možno počítat s tím, že budou plnit úkoly hlavně pomocí atomových úderů operačně taktického významu na prostory soustředění velkých uskupení nepřítele, na důležité komunikační uzly i přístavy, v kterých se provádí vykládání dalších sledů nepřítele, na letiště nepřítele, především na ta, z kterých se provádí podpora vojsk vedoucích střetné sražení. Nečekaný úder na tyto objekty může do značné míry usnadnit bojovou činnost vojsk armády. Kromě toho se vliv velitele frontu na průběh střetného sražení armády může ještě vyjádřit zasazením druhého sledu a DPTZ frontu a předáním armádě dalších posilových prostředků pozemního a protiletadlového dělostřelectva.

Zpracováno na základě přednášek V. A. Vorošilova

NĚKTERÉ ZÁSADY POUŽITÍ DĚLOSTŘELECTVA V POČÁTEČNÍM OBDOBÍ VÁLKY

Podplukovník Genadij Sázavský

V článku autor hodnotí význam dělostřelectva v počátečním období války a zkoumá, jaký vliv mají zvláštnosti počátečního období na úkoly dělostřelectva a jak dělostřelectvo má tyto úkoly řešit.

Činnost dělostřelectva periodisuje na 3 údobí:

- do zahájení nepřátelství,
- při zahájení nepřátelství
- do přechodu vojsk k normálním bojovým podmínkám.

Autor vychází z možné nebo pravděpodobné činnosti nepřítele a vyvozuje k tomu odpovídající činnost dělostřelectva na naší straně. ukazuje na některé zvláštnosti v těchto jednotlivých údobích a dochází k určitým závěrům, které mohou být podkladem pro další rozpracování této problematiky.

*

Otázka použití dělostřelectva jak klasického, tak i dělostřeleckých raket v počátečním období války, je u nás právě tak aktuální a živá jako počáteční období války vůbec.

Činnost dělostřelectva v počátečním období války je otázkou novou nejen proto, že ještě není do podrobností vyřešen problém odstranění následků hromadných a skupinových úderů nepřátelských atomových prostředků, nýbrž i proto, že mnozí vojenští teoretikové počáteční období do jisté míry opomíjeli, zaměřující se většinou na klasické formy obrany nebo útoku, nebo na jejich některé varianty.

Je nesporné, že počáteční období války může mít například některé základní rysy obrany. Oproti klasické formě obrany je zde však nutno vidět řadu zásadních rozdílů, které budou hrát vedoucí úlohu až do té doby, dokud se válečné poměry natolik neupraví, aby se mohlo přistoupit ke klasickým formám obrany nebo útoku v různých jejich variantách.

Dosavadní války vedené v dvacátém století ukazují, že v jednotlivých údobích se přeceňovaly určité druhy vojsk. V první světové válce byla zejména vojenskými teoretiky kapitalistických států přisuzována vedoucí úloha dělostřelectvu a ve druhé světové válce tankům a letectvu. Jestliže dnes přední západní vojenští teoretikové upírají své zraky k prostředkům atomového napadení jako rozhodujícím na bojišti, zejména v počátečním období války, je nutné se touto otázkou hlouběji zabývat.

Přesto však, jak ukázal průběh druhé světové války, a zejména zkušenosti Sovětské armády, nelze dosáhnout rozhodujících výsledků bez těsné součinnosti jednotlivých druhů vojsk.

Domnívám se, že ani dnes nemohou být například atomové zbraně, i když jsou mimořádně účinným prostředkem, „všeřešitelnou“ zbraní. I v soudobém boji za používání zbraní hromadného ničení může být dosaženo významného úspěchu pouze vysoce sladěnou bojovou činností všech druhů vojsk. Je tedy nesprávné na jedné straně přeceňovat a na druhé straně nedoceňovat některý z druhů vojsk, neboť každý druh vojska hraje na bojišti svou, jen jemu vlastní úlohu.

Soudobé dělostřelectvo je díky bouřlivému rozvoji techniky vyzbrojováno neustále dokonalejší bojovou technikou. Zejména zavedení dělostřeleckých raketových zbraní a možnost použít k rychlé a spolehlivé dopravě atomových zbraní na cíl jak klasického, tak i raketového dělostřelectva značně ovlivňuje úlohu a význam dělostřelectva v soudobém boji a jeho operačně taktické použití.

Význam soudobého dělostřelectva v počátečním období války je dán dnes mimo jiné i jeho schopností zasáhnout rychle a poměrně přesně nepřátelské prostředky rozmístěné ve značné hloubce nepřátelského území.

Abychom mohli lépe a úplněji rozebrat činnost dělostřelectva v počátečním období, rozdělíme je na tři části:

- do zahájení nepřátelství;
- zahájení nepřátelství;
- do přechodu vojsk k normálním bojovým podmínkám.

V těchto různých dlouhých obdobích, které se vzájemně liší i specifickou činností vojsk, rozeberu krátce činnost divisiního a armádního dělostřelectva a dělostřelectva hlavního velitelství, včetně atomového dělostřelectva a dělostřeleckých řízených a neřízených střel.

1. Činnost dělostřelectva do zahájení nepřátelství

Přípravy pro úspěšnou činnost dělostřelectva při zahájení nepřátelství je nutno provádět již v míru.

Již v míru musí dělostřelci přikročit k detailnímu rozboru terénu a možností nepřítele na jednotlivých operačních směrech, určit možnou kapacitu směrů a předvídat manévry silami a prostředky ze směrů méně nebezpečných na směry, které se v průběhu boje mohou projevit jako směry hlavního úderu. Při určování možných cílů je třeba vycházet ze závěrů z ohodnocení terénu, možností nepřítele, jím používané taktiky a vlastních možností. Takové cíle musí být předem vyměřeny, dovolují-li to možnosti, provedeny všechny propočty, které potom ulehčí a zrychlí činnost dělostřelectva.

Příprava dělostřelectva střilejícího ze zakrytých palebných postavení bude záležet ve vyhledání výhodných palebných postavení (hlavních, záložních a předsunutých), v jejich vyměření a v nácviu jejich zaujímání. Je třeba dále vyhledat i výhodné pozorovatelné, připravit rozmístění prostředků dělostřeleckého průzkumu podle terénu a možných směrů, provést přípravy k rozmístění a manévru dělostřeleckých protitankových prostředků (po dělech a určit jejich palebné sektory), přísunu a manévru střelivem a vyhledat prostory k vyvezení zásob.

Důležitým rysem tohoto období je ta okolnost, že žádné výše uvedené opatření nelze pokládat za jednorázové. Je nutno je stále prověřovat, upravit a doplňovat.

Nehledě k těmto pracím, které je nutno mít již předem připraveny, je nutno se zamyslet i nad opatřeními, která bude nutno provést navíc v období bezprostředně souvisejícím se zahájením nepřátelství.

Tato opatření bude nutno provádět na těch stupních velení, které jsou za jejich plnění odpovědné, tj. jiný bude jistě obsah opatření u štábu dělostřelectva armády a jiný u štábu dělostřeleckého útvaru. Všeobecně však budou tato opatření směřovat k včasnému zjištění příprav nepřítele k pro-

vedení hromadného úderu atomových zbraní a k úderům pozemními vojsky, k odsunutí vlastních dělostřeleckých jednotek a skladů z prostorů pravděpodobných cílů nepřátelských atomových úderů (letišť, komunikačních, a zejména železniční uzly, průmyslová a politická centra) a k včasnému zasazení hlavní části dělostřelectva na směr pravděpodobného nepřátelského hlavního úderu.

Hlavním příznakem však jistě bude zhoršující se mezinárodní situace a celý souhrn vojenských příprav nepřítele, který bude zpravidla těžko možno utajit.

K včasnému zjištění příprav nepřítele k napadení se musí důstojníci štábu dělostřelectva zúčastňovat vyhodnocování průzkumových údajů o nepříteli. Při vyhodnocování těchto údajů je nutno sledovat z dělostřeleckého hlediska zejména ty příznaky příprav nepřítele k napadení, které dávají obraz o stavu bojové pohotovosti nepřítele. Uvedu jen některé, které budou dělostřelecké velitele a jejich štáby především zajímat:

- nakládání dělostřelecké munice v prostorech vzdálených skladů na vagóny, její přesun blíže k našim státním hranicím a zřizování před-sunutých muničních skladů;
- přisunování většího množství posilového dělostřelectva, zejména pak atomových kanónů a dělostřeleckých raket, k vševojskovým svazkům a svazům, jejich přesun do prostoru blíže našich hranic a přisun speciální munice;
- zvýšená průzkumná činnost v pohraničním pásmu, zejména přisun a činnost radiotechnických prostředků.

Zvýšení bojové pohotovosti v období bezprostředně souvisícím s dobou zahájení nepřátelství bude vyžadovat včasné doplnění dělostřeleckých útvarů a svazků živou silou a materiálem všeho druhu.

Doplňování dělostřeleckých útvarů a svazků, právě tak jako doplňování ostatních druhů vojsk bude zpravidla zahájeno s narůstajícím napětím mezinárodní situace. Ať je však doplňování dělostřelectva prováděno jakýmkoli způsobem, je nutno, aby byly k útvarům povolávány především ty osoby, které jednotka nebo útvar ke zvýšení své bojové pohotovosti nezbytně potřebuje. To znamená, že je bezpodmínečně nutno povolát nejprve odborníky, kteří potřebují určité doby ke zkvalitnění své práce (mířiče k dělům a řidiče k vozidlům povolát dříve než nabíječe, podávče nebo pomocníky).

Dalším důležitým opatřením bude přesunutí i neúplných útvarů z posádek do předem vyhledaného a připraveného prostoru dočasného soustředění. Nelze počítat s tím, že by celkové doplnění útvarů mohlo být provedeno v místě posádky. Naopak je nutno mít na zřeteli, že doplňování živou silou bude nutno provádět mimo prostor posádky. To se týká i materiálu z předem vyvezených dělostřeleckých skladů všeho druhu.

Zaujetí palebných postavení, zejména u pohraničních svazků, se může provádět jak z prostoru posádek, tak i z prostoru dočasného soustředění.

Dělostřelecké útvary těchto svazků však většinou budou zajíždět přímo do palebných postavení, i když nebudou mít plně stavy, nebo je budou zaujímat postupně tak, jak budou dosahovat pohotovosti. Doba pohotovosti a zaujetí palebných postavení těmito útvary bude záviset na době vydání rozkazu, na době vyhlášení příslušného stupně pohotovosti, na sladění jednotek a na době potřebné pro přesun. Z nutnosti rychle zaujmout bo-

jovou sestavu vyplývá i požadavek účelně rozmístit zejména protitankové dělostřelectvo.

Jinou otázkou bude rozvinování a použití dělostřeleckých prostředků hlavního velitelství, a to jak klasického dělostřelectva, tak i raketového.

Doplňování těchto útvarů a svazků živou silou a materiálem bude probíhat obdobně jako u útvarů divisiho dělostřelectva. Bylo by však účelné přednostně provádět doplnění zejména protitankového a speciálního dělostřelectva (dělostřelectva zvláštního určení), aby bylo v případě zahájení nepřátelství ihned k dispozici hlavnímu velitelství k zasazení. V každém případě však je třeba s narůstajícím napětím přemístit prostředky hlavního velitelství do prostorů soustředění, aby nebyly vyraženy dříve, než jich budo možno použít. Současně bude nutno přemístit i sklady těchto útvarů, aby bylo možno provést doplňování nerušeně i v prostorech soustředění, mimo prostor stálé mírové posádky.

Použití dělostřeleckých prostředků hlavního velitelství musí být předem plánováno k posílení armády prvního sledu, na kterou bude pravděpodobně soustředěn úder hlavních sil nepřítele. Plánování použití těchto prostředků včetně prostředků dělostřeleckého průzkumu hlavního velitelství vychází z možnosti nepřítele na středoevropském válcíšti, tedy z možných operačních směrů. Kapacita jednotlivých směrů je známa, a vyjeme-li z jejich důkladného vyhodnocení, je možno plánovat reálně posílení armády prvního sledu částí prostředků hlavního velitelství.

Posílení klasickým i raketovým dělostřelectvem včetně dělostřelectva zvláštního určení a rovněž posílení prostředky dělostřeleckého průzkumu je nutno předpokládat jen na nejdůležitějších směrech pravděpodobného úderu nepřítele a jen v nejnútnejším rozsahu. Není možno připustit, aby byla předem, to jest do doby, než se projeví směr hlavního úderu nepřítele, zasazena rozhodující část dělostřeleckých prostředků hlavního velení.

Je naopak výhodnější ponechat více dělostřelectva v záloze hlavního velení, aby mohlo být použito později tam, kde se projeví směr hlavního úderu nepřítele.

Totéž se týká atomového dělostřelectva a dělostřeleckých neřízených a řízených střel, zejména řízených střel operačního významu. Je však výhodné, aby zejména řízené střely operačního významu zajížděly do takových vyčkávacích prostorů, aby z nich mohly v co nejkratší době zaujmout palebná postavení k provedení odvetných úderů v součinnosti s letectvem ihned po zahájení nepřátelství.

Jednou z nejdůležitějších otázek období do zahájení nepřátelství je otázka vyvezení skladů, základů a dílenských zařízení. Je tomu tak proto, že tato zařízení není možno před nepřátelským agenturním průzkumem v míru utajit, čímž značně vzrůstá nebezpečí vyrazení těchto důležitých objektů zejména v počátečním období, které bude s největší pravděpodobností zahájeno hromadnými údery. Proto je třeba věnovat vyvezení zásob munice prvořadou pozornost a zabezpečit doplnění těchto zařízení mužstvem a prostředky k přemístění materiálu do nových prostorů. S touto otázkou úzce souvisí i otázka ostření munice a otázka zásobování municí vojsk připravujících se k vedení obranného boje a zřízení čelních oddělení zásobovacích základů. Především však půjde o doplnění těchto zařízení dopravními prostředky, protože náš pravděpodobný nepřítel, bez ohledu na následky a možné radioaktivní zamoření prostoru válcíště, může použít

hromadně prostředků atomového napadení tak, aby ochromil železniční síť, což může mít za následek, že téměř všechny přesuny se budou provádět po vlastní ose.

Všeobecně může působit zásobování vojsk municí a ostatním materiálem dělostřeleckého vyzbrojování v počátečním období války řadu potíží vyplývajících ze ztížených možností dopravy. Tyto potíže je nutno včas předvídat a čelit jim předem jednak účinnou dislokací zásob dělostřeleckého materiálu vzhledem k předpokládané bojové činnosti vojsk, jednak i řešením otázky zvýšení množství munice, které je u svazku. Tohoto zvýšení by bylo možno dosáhnout především maximálním využitím tonáže vozidel dělostřeleckých útvarů a svazků. Dornníváme se, že například množství munice vezené přímo u zbraně by mělo být dáno tonáží tahače s přihlédnutím k váze jiného materiálu, který je nutno vézt u děla, a nikoli normou udanou všeobecně v palebných průměrech.

Na závěr o činnosti dělostřelectva v době do zahájení nepřátelství je třeba zdůraznit, že převážná část dělostřelectva zálohy hlavního velení kromě toho, které je určeno k posílení armád prvního sledu, tj. dělostřelectva, jež bude zaujímat palebná postavení, bude se připravovat v prostorech soustředění k plnění svých úkolů, zvyšovat svou bojeschopnost a provádět sladování činnosti obsluh dělostřeleckých prostředků, eventuálně doškolení nebo přeškolení mužstva u nové dělostřelecké techniky.

2. Činnost dělostřelectva v době zahájení nepřátelství

Druhé období, které bude charakterisováno aktivním zahájením nepřátelství, bude co do trvání nejkratší, ale co do významu mimořádně důležité. Jeho počátek a celkový průběh může probíhat podle různých variant, v závislosti na předem připravených plánech. Rozeberu jednu z možných variant období zahájení nepřátelství.

Je pravděpodobné, že útočník zahájí napadení mohutnými údery letectva a řízenými i neřízenými střelami s použitím zbraní hromadného ničení s cílem rozrušit ekonomický a vojenský potenciál napadené země, ochromit její komunikační možnosti a tím zmenšit její obranyschopnost a způsobit chaos a paniku mezi civilním obyvatelstvem. Ke zvýšení účinku překvapení může vysazovat diversní jednotky, zejména na předpokládaných směrech svého hlavního úderu. Nepřátelské diversní skupiny mohou napadat i dělostřelecké sklady a ničit materiál vyvezený ze stálých skladů a mírových posádek. Proto je nutno připravit obranu těchto objektů a mít včas k dispozici dostatečně silné jednotky k odražení nepřátelských diversních skupin.

Je pravděpodobné, že po provedení hromadných úderů zahájí nepřítel pozemní akce jen zesílenými předsunutými odřady, za nimiž v určitém časovém intervalu budou postupovat hlavní síly. Činnost předsunutých odřadů je třeba charakterisovat jako průzkum bojem. Jejich úkolem bude využít atomových úderů, prolomit zaujatou obranu, obsadit přechody přes pohraniční hory a připravit výhodné podmínky k provedení úderů hlavními silami k rozvíjení útoku do hloubky.

V tomto období je nutno předpokládat, že nepřítel bude provádět v široké míře klamání o směru hlavního úderu, aby přiměl obránce rozvinout hlavní síly mimo tento směr. Při zahájení nepřátelství musí obránce pro-

vést všechna opatření k rychlému zaujetí připravené obrany na hranicích divísejí prvního sledu a divísejí a posilové dělostřelectvo všeho druhu musí být v palebných postaveních připraveno k odražení nepřátelských pozemních sil, zejména tanků. V našich podmínkách bude výhodné vyslat zesílené předsunuté odřady divísejí přes pohraniční hory, aby včas obsadily soutěsky hlavních přechodů po celé délce, a aby tak zabránily rychlému pronikání nepřítele na vlastní území.

Cílem činnosti obránce v tomto období bude především odrazit nepřátelské předsunuté odřady, zpomalit postup a oslabit úder hlavními silami nepřítele tak, aby mohla v zápolí nerušeně probíhat mobilisace sil a prostředků, do značné míry ztížená úderem nepřátelských zbraní hromadného ničení, a evakuace civilního obyvatelstva z pohraničních oblastí. Toto období bude mít charakter obrany na široké frontě.

Činnost dělostřelectva v tomto období bude zaměřena

- k provádění průzkumu všemi prostředky k zjištění a stanovení směru hlavního úderu;
- k provedení odvetného úderu všemi prostředky v součinnosti s letectvem;
- k dokončování zaujímání bojové sestavy a provádění protiatomového manévru a odražení zteče předsunutých odřadů nepřítele;
- k dokončování doplňování útvarů a svazků živou silou a materiálem.

Jedním z hlavních úkolů, které bude dělostřelectvo plnit, bude provedení odvetného úderu, který bude vlastně v určitém smyslu zahájením protipřípravy do hloubky. K odvetnému úderu provedenému v těsné součinnosti s letectvem bude použito zejména zbraní s dalekým dostřelem, tedy většinou řízených a neřízených střel s atomovou náplní operačního a strategického významu.

Mezi objekty odvetného úderu je nutno počítat nepřátelská letiště, odpalovací základny nepřátelských raketových střel, prostory soustředění záloh, komunikační uzly, hospodářská centra, sklady zbraní a tříštivé munice, sklady atomové munice, přístavy a podobně. Používat těchto prostředků na bodové cíle, jako jsou radiolokátory i jiné malé cíle, bude vzhledem k vysokému tritoloému ekvivalentu těchto zbraní neekonomické. K ničení těchto cílů bude výhodnější používat tříštivotrhavých střel.

Plánování činnosti dělostřeleckých prostředků dalekého napadení musí být prováděno v těsné součinnosti s letectvem s využitím všech druhů průzkumu. Vzhledem k tomu, že odvetný úder se může podle situace provádět více méně omezenými prostředky, které zpravidla nebudou s to umlčet nebo zničit všechny zjištěné a prověřené cíle v nepřátelském týlu, je nutno podle konkrétní situace zvážit důležitost cílů a ničit jen nejdůležitější a nejméně škodlivější cíle.

Plánování odvetného úderu bude prováděno centrálně na stupni frontu a bude provedeno většinou frontovými prostředky. To však neznamená, že se úderu zúčastní jen tyto prostředky. Budou přibírány i prostředky armád prvního sledu, pokud budou mít dostatečný dostřel k plnění úkolů při odvetném úderu.

K provedení odvetného úderu musí být dělostřelectvo připraveno podle celkového vývoje situace závčas. Proto musí být předem rozděleny cíle při protiúderu mezi dělostřelectvo a letectvo. Při rozdělování cílů odvetných

úderů mezi dělostřelectvo a letectvo je nutno přihlížet k možnostem těchto prostředků a k jejich specifickým vlastnostem, zejména k těmto:

- dělostřelectvo bude schopno zasáhnout cíle odvetného úderu rychleji než letectvo, pokud bude znát včas cíl; zasáhne cíl spolehlivě bez ohledu na množství prostředků PVO nepřítele a na menší dálky střelby přesněji než letectvo;
- letectvo naproti tomu může zasahovat nepřátelské cíle ve velké hloubce relativně s větší přesností než řízené střely, u nichž vzrůstají chyby rozptylu s délkou střelby.

Všechny dělostřelecké údery plánované v tomto období jsou zahrnuty v „Plánu použití dělostřeleckých prostředků atomového napadení v odvetném úderu“, který je součástí „Plánu dělostřeleckého zabezpečení obranné operace“.

„Plán použití dělostřeleckých prostředků atomového napadení v odvetném úderu“ může mimo běžné údaje obsahovat:

- palebná postavení (hlavní, dočasná, záložní) frontových a armádních prostředků zvláštního určení a plán jejich protiatomového manévru i do-sahu působení jednotlivých dělostřeleckých prostředků;
- prostory skladů atomové a tříštivé munice pro prostředky zvláštního určení;
- objekty v nepřátelském týlu plánované k umlčení za odvetného úderu s uvedeným číslováním cílů.

Ostatní údaje, jako souřadnice a rozdělení cílů mezi vykonavatele, počty přidělené a plánované munice, počet a způsob využití přepravních prostředků (vrtulníků) k dopravě atomové a tříštivé munice k odpalovacím základnám, signály apod. je výhodné uvést v legendě nebo písemně v příloze.

Bojová sestava dělostřeleckých prostředků atomového napadení, jakož i klasického dělostřelectva musí být budována rozsáhlým systémem hlavních, dočasných a záložních palebných postavení, předem budovaných a připravených. Vyplývá to z toho, že průzkumová technika nepřítele je na takovém stupni, že je s to zjistit tyto prostředky brzy po vypálení. Aby nemohl nepřítel svými prostředky, zejména atomovými po zjištění cíle zahájit umlčování, je nutno po výstřelu přemístit palebná postavení nejméně o 5 km. Tato vzdálenost prakticky vylučuje možnost zasažení zbraně, provede-li nepřítel atomový úder o malém nebo středním tritologovém ekvivalentu na prostor palebného postavení, z něhož bylo vypáleno. Je nutno, aby dělostřelecké atomové prostředky prováděly tento protiatomový manévru po každém vypálení.

Boj s předsunutými odřady nepřítele v tomto období povede organické divisi a přidělené dělostřelectvo soustředěnými, přehradnými a hromadnými palbami na jednotlivých směrech.

3. Činnost dělostřelectva do doby přechodu k normálním bojovým akcím

Vzhledem k tomu, že činnost dělostřelectva směrem k vlastnímu přednímu kraji od zahájení provedení odvetného úderu narůstá, je přechod z období zahájení nepřátelství do období přechodu k normálním bojovým podmínkám neznatelný a nelze najít žádné dělítko, které by toto období

charakterisovalo. Je však možno celkem nezřetelně označit zahájení tohoto období bezprostředním přiblížením se nepřítele k vlastnímu přednímu kraji.

Jaká bude činnost nepřítele v tomto období:

Nepřítel se bude snažit využít svých atomových úderů nebo úspěchu svých předsunutých odřadů a po krátké dělostřelecké přípravě ve většině případů bude chtít prolamovat naše obranná postavení z chodu. Zteč bude provádět silnými tankovými uskupeními za mohutné podpory letectva. Je pravděpodobné, že tanková uskupení budou útočit v několika sledech k prolomení obranných postavení s cílem proniknout do týlu našich vojsk již proto, že rychlý postup vojsk a proniknutí vysoce pohyblivých vojsk do operační hloubky znamená do značné míry ochromení bojeschopnosti.

V tomto období bude nepřítel zasazovat do boje většinou vojska, která vynikají velkou manévrovostí, tj. tanková a mechanisovaná vojska, přičemž bude provádět široký manévr silami a prostředky na ty směry, kde se projeví úspěch.

Toto období se ze všech předchozích období z hlediska obránce podobá nejvíce normální bojové činnosti. Vojska již zaujímají obranu a činí opatření ke zmírnění úderu, který se chystá nepřítel provést.

Cílem tohoto období je ničit přicházejícího nepřítele před vlastním předním okrajem, odrážet jeho zteče nebo zpomalovat jeho úder natolik, aby ho bylo možno protiztečemi srazit zpět do výchozího prostoru. K tomu bude nutno použít všech prostředků, které jsou k dispozici.

Veškeré dělostřelectvo, jak divisní, tak i armádní, v této době už zaujalo palebná postavení a bude plnit především tyto úkoly:

- provádět průzkum všemi svými prostředky ke zjištění nepřátelských průzkumných a palebných prostředků, zejména atomových a raketových zbraní, dělostřeleckých, raketometných a minometných baterií i hlavního uskupení nepřátelských vojsk, a zjistit tak směr hlavního úderu nepřítele;
- umlčovat a ničit proudy hlavních sil nepřítele směřující k úseku průlomu;
- umlčovat a ničit nepřátelské dělostřelectvo a zjištěné prostředky hromadného ničení;
- podporovat boj vlastních vojsk za udržení vlastního předního kraje.

Od provedení odvetného úderu, který je možno chápat jako zahájení hromadných úderů ke zmaření nepřátelského útoku, působí vlastní dělostřelecké prostředky nepřetržitě na nepřítele podle svých možností, a zejména podle svého dostřelu. Jak jsem se již zmínil, intenzita dělostřeleckých paleb musí vzrůstat směrem k vlastnímu přednímu okraji a bude končit mohutným úderem všech prostředků, které jsou k dispozici. Poslední úder, který předchází vyražení nepřátelských hlavních sil k útoku, může trvat 10 až 20 minut a musí být vyvrcholením, neboť na něm do značné míry bude záviset úspěch obránce.

Dříve jsme tento závěrečný úder nazývali „protipřípravou“.

Domnívám se však, že je nutno v zásadě názor na protipřípravu změnit. Protipříprava ve vlastním slova smyslu nemůže být jednorázovou krátkodobou akcí. Většinou ji obránce zahájí úderem do týlu — tj. odvetným úderem, bude v ní pokračovat narůstajícím tempem v závislosti na rychlosti přibližujících se hlavních sil nepřítele a vyvrcholí mohutným úderem

všech prostředků na vojska nepřítele soustředěná ve výchozím položení pro útok.

Pojem protipříprava nelze tedy chápat v tomto případě jako jednorázové opatření, nýbrž pod tímto termínem je třeba vidět celou řadu opatření, která mají znemožnit nebo zpomalit útok nepřítele. Proto by bylo nesprávné protipřípravu časově omezovat. Vycházíme-li z těchto předpokladů, bude v počátečním období odvetný úder a ostatní činnost všech vlastních palebných prostředků, včetně hromadného přepadu nepřítele zaujímajícího výchozí položení ke zteči součástí protipřípravy, kterou nebude možno dělit na samostatná období. K dosažení co nejvyšších účinků musí být protipříprava nepřetržitá a plynulá.

Vyvrcholení protipřípravy (tj. posledního mohutného přepadu nepřátelských vojsk soustředěných ve výchozím položení pro útok provedeného všemi prostředky dělostřelectva), se bude plánovat na tytéž objekty a tytéž cíle jako doposud. Provedení tohoto přepadu bude vlastně zahájením normální bojové činnosti.

V některých případech bude výhodné provést dělostřelectvem před zahájením útoku hlavních sil pozemní atomové údery na úzká místa pohraničních přechodů, s cílem zabránit průchodu nepřátelských vojsk po značně dlouhou dobu, a tím získat čas k provedení protipatření. V jiných případech bude účelné provést tyto údery k vyřazení přechodů, až když jimi prošla část hlavních sil nepřítele, rozdělit tak nepřátelské hlavní síly na dvě části a tyto části pak postupně zničit.

Nyní několik slov o dělostřeleckých skupinách.

Již na začátku jsem zdůrazňoval, že v počátečním období války by bylo nevýhodné posilovat armády prvního sledu normálním počtem posilových prostředků. Hlavním důvodem pro to je nutnost mít v záloze hlavního velení tolik prostředků, aby mohl být uskutečněn manévr na nejohroženější směry, zejména na směr, který se projevil jako směr hlavního úderu nepřítele. Vytváření dělostřeleckých záloh u armády se zdá být v tomto období nevýhodné.

Další velmi aktuální otázkou v tomto období je otázka vytváření dělostřeleckých skupin, tj. plukovních, divisních, armádních, nebo podskupin armádních dělostřeleckých skupin a armádních dělostřeleckých skupin zvláštního určení. Otázku, zda je třeba u pohraničních svazků, které zaujímají obranu na široké frontě, vytvářet dělostřelecké skupiny anebo není, podle našeho názoru nelze řešit jednoznačně.

Divise prvního sledu armády prvního sledu budou zahajovat boj s nepřítelem s bojovou sestavou rozmístěnou podle možných směrů útoku na široké frontě. To znamená, že jednotlivé prapory, hlavně pohraniční, budou zaujímat obranu odděleně od sebe a budou mít velkou samostatnost v rozhodování. Aby tyto prapory mohly plnit úkoly samostatně a účinně, je třeba jim přidělovat dělostřelecké oddíly podle důležitosti směru. Z toho plyne, že některé prapory bránící důležité směry musí být posíleny dělostřelectvem, a prapory, které jsou na pomocných směrech, mohou zaujímat obranu bez předchozího posílení.

Na těchto směrech pak není účelné vytvářet plukovní dělostřelecké skupiny. Tento závěr se zdá být správný i z toho důvodu, že je nemyslitelné, aby plukovní dělostřelecká skupina obsáhla úsek, ve kterém působí pluk na

široké frontě (např. aby palebné postavení plukovní dělostřelecké skupiny bylo rozmístěno v prostoru o šířce 20 km).

Přesto však je nutno vycházet vždy z konkrétní situace.

Jinak tomu bude s vytvářením divisních dělostřeleckých skupin. Divisní dělostřelecké skupiny je nutno vytvářet vždy a rozmisťovat je na směrech pravděpodobného úderu nepřítele. Síla divisních dělostřeleckých skupin se může pohybovat od 2 až 4 dělostřeleckých oddílů i více, podle toho, zda se budou vytvářet armádní dělostřelecké skupiny nebo podskupiny armádní dělostřelecké skupiny. Většinou však bude výhodnější tyto skupiny nevytvářet a divise vybavovat pro boj větším počtem sil a prostředků ke zvýšení jejich samostatnosti a operativnosti.

Jedním z důležitých článků obranyschopnosti je protitanková obrana. Protitanková obrana využívající výhodných terénních podmínek musí být hluboká, přičemž je nutno vytvářet i na stupni divise podle možnosti i dvě dělostřelecké protitankové zálohy s připravenými čarami rozvinutí na ohrožených směrech. Rovněž je nutno budovat několik protitankových rajónů na tankových směrech a počítat i s plným dělostřelectvem k zaujetí těchto rajónů. Přitom je nutno, aby byl na jednotlivých směrech plánován zásah několika protitankových záloh, aby se tím zvýšila hloubka protitankové obrany.

Vzhledem k tomu, že do napadení nebude znám přesný zámysl nepřítele, je nutno posilovat armády jen nezbytnou částí protitankového dělostřelectva hlavního velitelství, aby mohla být později provedena opatření po zjištění směru hlavního úderu nepřítele k upevnění obrany na těchto směrech.

Z á v ě r

Počáteční období války je období, kterým jsme se dosud málo zabývali. Začneme-li však studovat použití druhů vojsk v tomto období, musíme dojít k názoru, že mnoho otázek zůstalo nevyřešeno a že je nutno se nad nimi zamyslet.

Tak tomu je i s použitím dělostřelectva.

Ve svém článku jsem rozebral jen jednu variantu možného průběhu počátečního období války. Rovněž tak činnost dělostřelectva rozebraná v článku je jen jednou z možných variant řešení.

NĚKTERÉ ÚVAHY O PROTIVZDUŠNĚ OBRANĚ A MOŽNOSTECH STÍHACÍHO LETECTVA V BOJI S BEZPILOTNÍMI PROSTŘEDKY VZDUŠNĚHO NAPADENÍ

Major Václav Maryška

V článku autor hodnotí bezpilotní prostředky vzdušného napadení a možnosti obrany proti nim a uvádí způsob boje s těmito prostředky na zemi i za jejich letu.

Pozornosti zasluhuje názor autora na nový stíhací letoun a jeho použití (ze střežku na letišti a k čelní zteči).

*

Možnosti stíhacího letectva v boji s nepřátelskými bezpilotními prostředky vzdušného napadení jsou jednou z otázek, o nichž se v současné době nejvíce diskutuje.

Příčinou tohoto nevšedního zájmu o tuto otázku je stejnou měrou rychlý rozvoj bezpilotních prostředků vzdušného napadení i zvláštnosti vzdušného boje stíhacího letectva vznikající při velkých rychlostech a ve velkých výškách letu. Většina závěrů této diskuse je stíhacímu letectvu velmi nepříznivá a nechybějí ani hlasy předvídající stíhacímu letectvu brzký zánik.

Význam takové diskuse i význam závěrů, ke kterým se dochází, má nemalý vliv na hodnocení možností celého systému protivzdušné obrany, a vyžaduje proto, aby rozboru těchto otázek byla věnována zvýšená pozornost. S cílem přispět k této diskusi a přispět k formulaci závěrů odpovídajících současným podmínkám byl napsán i tento článek.

Úvaha o možnostech stíhacího letectva v boji s nepřátelskými bezpilotními prostředky vzdušného napadení je podmíněna dílčím rozбором možností bezpilotních prostředků vzdušného napadení i stíhacího letectva. O výsledných možnostech stíhacího letectva rozhodne hrozba bezpilotních prostředků vzdušného napadení chráněným cílům, neboť nadiktuje požadavky kladené na prostředky protivzdušné obrany, tedy i stíhací letectvo.

Přejdeme proto ke stručnému zhodnocení bezpilotních prostředků vzdušného napadení.

Základní předpoklad pro široké použití bezpilotních prostředků vzdušného napadení vytvořila téměř neomezená možnost použití atomových a termionukleárních zbraní. Velká účinnost atomových a termionukleárních zbraní dovoluje letectvu provádět bombardování jednotlivými letouny s výsledky přesahujícími možnosti tisíciletounových bombardovacích skupin létajících za druhé světové války. Taktika početných a kompaktních skupin se změnila v taktiku většího počtu jednotlivých letounů zabezpečujících a provádějících atomové bombardování.

Jednotlivý letoun-nosič atomové pumy, schopný nahradit velkou skupinu z minulé doby, vyvolal však novou obtíž, neboť vyžadoval takové navigační a bombardovací vybavení, jakým byly v minulosti vybaveny jen speciální letouny a osádky vodící velkou bombardovací skupinu. Nároky takto vzniklé na navigační a bombardovací zařízení letounu, na materiální a letištní zabezpečení a výcvik osádek způsobily spolu s možnými důsledky nepřátelské protivzdušné obrany i odvetné činnosti útočné, že bezpilotní

prostředek se stává řešením výhodnější. Objevy na poli raketové techniky a autonavigace dovolily rychle vystupňovat režimy letu bezpilotních prostředků vzdušného napadení, které přivedly klasickou protivzdušnou obranu, pracující na principu ničit letícího již nepřítele do kritické situace vyžadující zásadní změnu koncepce.

Vysoká účinnost vyžadovaná v současné době od systému protivzdušné obrany a technické obtíže jejího dosažení starým klasickým způsobem vynutily si nové pojetí protivzdušné obrany definované jako souhrn opatření a bojové činnosti různých bojových prostředků, majících za cíl nejúčelnějším způsobem desorganisovat a mařit proces nepřátelského vzdušného napadení a vytvářet podmínky k rozhodující odvetě.

Podle současných názorů může být tohoto cíle dosaženo jen koordinovanou činností všech druhů ozbrojených sil a orgánů místní protivzdušné obrany, přičemž toto nové schéma protivzdušné obrany spočívá v tom, že vojska „klasické“ protivzdušné obrany odrážejí překvapivá nepřátelská vzdušná napadení s cílem uchovat bojeschopnost vlastních odvetných zbraní k rozhodující odvetě. „Klasické“ složky protivzdušné obrany budou dále odrážet již jen ty nepřátelské prostředky, kterým nebylo zabráněno v činnosti útočnou činností vlastních sil. Nermalou měrou přispívají ke splnění úkolu protivzdušné obrany i místní orgány protivzdušné obrany (obdoba dřívější protiletectvé ochrany), které při dobré organizaci, pohotovosti a materiálním vybavení sníží zranitelnost chráněného prostoru v důsledku atomového bombardování. Snížená zranitelnost chráněného prostoru vyžaduje zvýšenou dotaci atomovými pumami a tím zpětně umožňuje relativní snížení účinnosti celé PVO.

Je jasné, že toto nové chápání protivzdušné obrany nezůstane bez vlivu na hodnocení možnosti stíhacího letectva v boji s bezpilotními prostředky vzdušného napadení.

Z uvedeného schématu protivzdušné obrany vyplývá, že stíhací letectvo se může zúčastnit boje ve dvou ze tří složek jí tvořících; to jest kromě klasické činnosti i při útočné činnosti proti nepřátelským prostředkům vzdušného napadení na zemi.

Tento neobyčejně účinný způsob boje dovolí stíhacímu letectvu vést účinně boj i s bezpilotními prostředky, na které by za letu pro jejich režimy letu nestačilo. Omezením činnosti stíhacího letectva v tomto boji jsou jen vlastní dolety stíhacích letounů a v současné době i specifická výstroj, kterou si vynucují nové podmínky vzdušného boje.

Řešení těchto obtíží vede logicky jen k další specializaci stíhacího letectva v podobě stíhacího bombardovacího letectva. Budoucnost této nové verze stíhacího letectva vyplývá právě z výhodného uplatnění v boji s nepřátelskými prostředky vzdušného napadení na zemi. Je-li s tímto druhem letounu v současné době počítáno i pro podporu boje pozemních vojsk, pak jde o potřebu dočasnou a nikoli určující, neboť není nejmenších pochyb o tom, že úkoly podpory vojsk bude plnit stíhací bombardovací letoun jen do té doby, než pozemní vojska obdrží potřebné výhodnější raketové zbraně. Možnost použít atomové pumy bombardováním ze stoupavého letu, možnost uniknout účinkům zlepšené pozemní protivzdušné obrany, malá váha, velká operativnost a minimální nároky na letiště a letištní zabezpečení jsou vlastnosti, které předurčují stíhací bombardovací letoun k boji s nepřátelským letectvem, bezpilotními prostředky vzdušného napadení a

s odpalovacími základnami nepřátelských zbraní hromadného ničení a předurčují jej za nedílnou součást protivzdušné obrany nového pojetí.

Avšak započítáním útočné činnosti letectva do jeho možností v boji s bezpilotními prostředky vzdušného napadení nelze revisi starých názorů ukončit, neboť ani možnosti stíhacího letectva v boji s letícími již bezpilotními prostředky vzdušného napadení nelze hodnotit z hlediska starých norem a názorů.

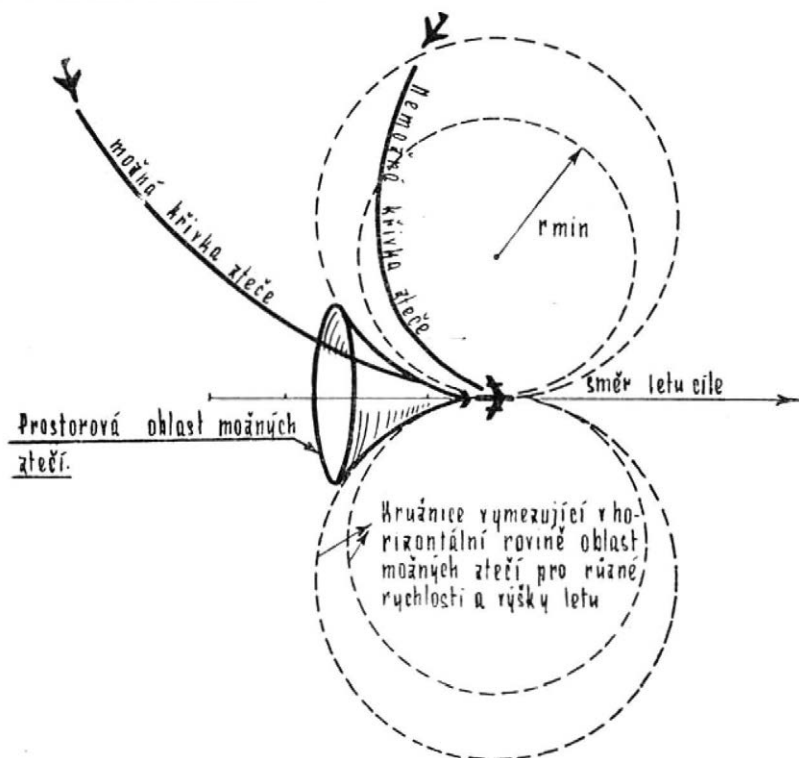
Koncepce stíhacího letectva založená na využití vysokovýkonné „lafety“ mající za cíl donést vhodnou zbraň do výhodné střelecké pozice se dostala s rozvojem letecké techniky ke kulminačnímu bodu. Výkony bombardovacího i stíhacího letectva do nedávné minulosti dovolovaly neomezený manévr ve vzdušném boji a zteč vedená po křivce zjednodušila podmínky střelby natolik, že k výzbroji letounů bylo výhodné použít vysokokadentní kanónové výzbroje a gyroskopických zaměřovačů.

Takticko-technická data kanónu způsobila, že stíhací letoun mohl vést účinně boj jen s letouny a prostředky, kterým se svými výkony vyrovnal, neboť kanónová výzbroj, pokud svou vahou, tvary a zpětným rázem nebyla na újmu, pak jistě letovým vlastnostem letounu nepřidala a vyžadovala přiblížení stíhacího letounu na velmi malou vzdálenost účinné palby a přímé viditelnosti. Případy z druhé světové války, kdy bylo použito stíhacího letectva proti nepřátelským letounům majícím převahu v rychlosti, je nutno považovat za nouzový, méně účinný stav, který vyplňoval dobu předcházející použití nového rychlejšího stíhacího letounu. Přitom nepřátelské letouny výkonnější v dostupu unikaly protivzdušné obraně úplně. Manévr ve vzdušném boji vedený na křivce zteče, zjednodušující podmínky zamíření a dovolující využití gyroskopických zaměřovačů pak způsobil, že stíhací letoun mohl vést boj jen s prostředky, které překonal v dostupu, a vzhledem k oblasti možných ztečí jen do určitých hranic určených vlastní rychlostí letu i rychlostí letu cíle.

Ze základních aerodynamických vztahů vyplývá, že letoun je schopen letět ve výšce svého dostupu jen jedinou současně minimální i maximální rychlostí a přímočarým vodorovným letem. Ustálený let v zatáčce, to jest bez změny rychlosti i výšky, je podmíněn zálohou tahu motoru i vzlaku a může být proveden ve výškách pod dostupem. Vzhledem k celkem přímočarému a rovnoměrnému režimu letu bombardovacího letounu nebo bezpilotního prostředku je jasné, že může letět ve výšce blíže dostupu, než pronikavě manévrující stíhací letoun ve vzdušném boji. Z toho vyplývá, že stíhací letoun útočící na křivce zteče může být úspěšný jen tehdy, má-li preventivní převahu dostupu. Křivočará zteč je dále zdrojem značných bočních přirychlení, která nemohou být libovolná a jsou omezena aerodynamickými nebo střeleckými požadavky. Z těchto omezení vyplývá, že stíhací letoun může provádět při určité rychlosti cíle i vlastní a v určité výšce zteč po takové křivce, na které nevletí do prostoru vymezeného v horizontální rovině kružnicí o minimálním poloměru, která pak vymezuje zmíněnou oblast možných ztečí (viz příl. 1).

Za těchto podmínek může vést stíhací letoun úspěšný boj jen s některými prostředky vzdušného napadení a z bezpilotních prostředků vzdušného napadení prakticky jen s TM-61 MATADOR a SM-62 SNARK.

Příčinou těchto omezení, jak již bylo řečeno, jsou snížené možnosti letu na křivce zteče s rostoucí rychlostí a výškou letu. Oblasti možných ztečí,

PŘÍKLAD:

Pro rychlost stíhače $V_B = 1200 \text{ km/hod}$

pro rychlost cíle $V_C = 1000 \text{ km/hod}$

a přivýhlení $n = 1,6$

$$r_{\min} = 2.936 \text{ m}$$

$$r_{\min} = \frac{V_B \cdot V_C}{2g \sqrt{n^2 - 1}}$$

Obr. 1. Oblasti možných ztečí stíhacího letounu útočícího na křivce zteče

ve kterých může stíhací letoun útočit na křivce, jsou při současných rychlostech stíhacích letounů tak zúženy, že vzdušný boj je na tomto principu více neúnosný a je brzdou v bojových možnostech stíhacího letounu.

Současné podmínky vzdušného boje vyžadují i od stíhacího letounu takový režim manévru, u kterého změny směru letu i vznikající boční přivýhlení jsou minimální. Z tohoto hlediska jako základní manévru pro vzdušný boj vyplývá přímočarý let do bodu střetnutí střely s cílem. Při tomto manévru je letoun vystaven normálnímu přetížení při jakýchkoli rychlostech letu a střelba může být vedena teoreticky z libovolného směru.

Je jasné, že tento zásadní obrat v názorech na použití stíhacího letectva

ve vzdušném boji se odrazí především ve výzbroji stíhacích letounů, ve způsobech činnosti stíhacího letectva i v zásadách součinnosti stíhacího letectva s ostatními prostředky protivzdušné obrany.

Mnohonásobně vyšší relativní úhlová rychlost cíle i nutná přesnost stanovení doby odpalu vylučují z použití jak konónovou výzbroj, tak i neřízené raketové střely a vyžadují použití nových střeleckých systémů a řízených střel na palubě stíhacího letounu.

V této situaci se stane zásah stíhacího letounu ze střehu na letišti převládajícím způsobem činnosti stíhacího letectva. Zásah bude zautomatizován tak, že jen v počáteční fázi povede letoun pilot podle údajů vydávaných z velitelského stanoviště. Již ve velké vzdálenosti od cíle musí převzít řízení letounu pozemní radiotechnický systém pomocí autopilota a v další fázi po přiblížení letounu k cíli palubní střelecký systém. Poslední fázi zteče ukončí střela řízená v horizontální i vertikální rovině s velkým dosahem.

V podstatě jde tedy o zrušení hranice mezi lafetou a zbraní u staré koncepce stíhacího letounu, kde zbraň plnila funkčně úlohu zničení cíle, kdežto jeho dostižení obstarávala lafeta. Současné podmínky vyžadují, aby se na obou těchto úkolech podílela zbraň i lafeta současně. Tím se dostane stíhacímu letounu potřebných výkonů k tomu, aby mohl zničit i prostředky, které svými výkony převyšují výkony „nosné lafety“ neboli stíhacího letounu.

Přitom technické řešení použití tohoto nového druhu stíhacího letounu pro vzdušný boj vykazuje mnoho předností i před řízenou střelou typu „zem—vzduch“ a činí ze stíhacího letounu tohoto typu plnohodnotný prostředek, který nalezne své uplatnění i v době, kdy v protivzdušné obraně převládou řízené střely typu „zem—vzduch“. Systém automatisace řízení zvyšuje přesnost navedení letounu se vzrůstající dálkou činnosti, umožňuje působit na větší vzdálenost, je odolnější proti rušení a umožňuje řešit jednoznačným způsobem i součinnost mezi prostředky protivzdušné obrany, neboť dřívější překážka, „svobodné“, zdoluhavé manévrování stíhacího letounu, byla odstraněna.

Je jasné, že tyto nové možnosti stíhacího letectva změní i jeho postavení v boji s bezpilotními prostředky vzdušného napadení a prostředky vzdušného napadení vůbec a je možno říci, že tyto možnosti, na rozdíl od staré koncepce stíhacího letounu, se budou postupně zvyšovat, tak jak bude pokračovat technická realizace požadavků nového vzdušného boje.

K vyvrcholení možností stíhacího letectva, velmi málo odlišného od řízených střel typu „zem—vzduch“, v boji s prostředky vzdušného napadení včetně bezpilotních dojde vyřešením čelní zteče velmi rychle a velmi vysoko letícího nepřátelského prostředku.

Proto závěrem této stručné úvahy lze konstatovat, že stíhací letectvo není v boji s bezpilotními prostředky vzdušného napadení i v současné době bez vyhlídek a není možné souhlasit s předčasnými závěry zplošujícími možnosti stíhacího letectva natolik, že mu přisuzují možnost působit jen proti prostředkům vzdušného napadení výkonností méně hodnotným.

ORGANISACE ŽENIJNÍHO ZABEZPEČENÍ ÚDERNÉHO USKUPENÍ VŠEVOJSKOVÉ ARMÁDY PŘI PRŮLOMU OBRANY NEPŘÍTELE S PŘISUNUTÍM VOJSK Z HLOUBKY A PŘI PŘEKONÁVÁNÍ VODNÍCH PŘEKÁŽEK

Kandidát voj. věd plukovník docent Jaroslav Mašek

V článku autor řeší některé aktuální problémy organizace ženijního zabezpečení

- při budování prostorů soustředění a vyčkávacích prostorů svazků útočící armády,
 - skrytého a plynulého přesunu svazků z prostoru soustředění do prostoru rozvinutí (vyčkávacího prostoru),
 - při přípravě prostoru rozvinutí a při překonávání předního okraje obrany nepřítele,
 - při průlomu připravené obrany nepřítele na více směrech,
 - při překonávání vodních toků v průběhu útočné operace.
- Autorem uváděné názory a kalkulace ženijních opatření vycházejí z předpokladu, že hlavní úderné uskupení vševojskové armády je tvořeno svěžími svazky z hloubky vlastního operačního učenění.*

*

Do dnešního dne se názory na organizaci a provedení útočných operací vytříbily natolik, že podle způsobu jejich provedení je možno je rozdělit

- na útočné operace zahájené průlomem nepřátelské obrany z bezprostředního dotyku s nepřítelem (v bezprostředním dotyku míněna vojska úderného uskupení),
- na útočné operace s přisunutím vojsk úderného uskupení z hloubky bezprostředně před zahájením operace.

Toto rozdělení útočných operací daleko lépe vystihuje zvláštnosti a podstatu obou způsobů jejich provedení a odstraňuje příčiny názorové roznosti při vysvětlování útočných operací z chodu.

Ve svém článku se zaměřím na vysvětlení svých názorů na organizaci ženijního zabezpečení příprav a zahájení útočné operace vševojskové armády s přisunutím vojsk úderného uskupení z hloubky a na ženijní zabezpečení překonávání vodních překážek v hloubce nepřátelské obrany. V uvedených opatřeních tkví také největší složitost ženijního zabezpečení soudobých útočných operací. Vycházím přitom ze situace, že hlavní úderné uskupení vševojskové armády je buď celé nebo z velké části tvořeno svěžími svazky z hloubky vlastního operačního uskupení.

Z ženijního hlediska je tento způsob provedení útočné operace nejnáročnější, protože vyžaduje provedení rozsáhlých komunikačních, zemních a maskovacích prací ve velmi krátkých lhůtách.

Ještě dříve než přistoupím k rozboru hlavních ženijních opatření spojených s ženijním zabezpečením uvedeného způsobu útočné operace, pokládám za nutné vysvětlit svůj názor na provedení samotného průlomu připravené nepřátelské obrany a z toho vyplývající ženijní úpravu prostoru rozvinutí. Jsem toho názoru, že převážná většina průlomů zahajujících útočné operace s přisunutím vojsk z hloubky bude uskutečňována prapory

prvního sledu v rozvinutých bojových sestavách. Podle připravovaného doplňku k Polnímu řádu Čs. lidové armády¹⁾ je nezbytné poskytnout jednotkám praporů prvního sledu na čáře rozvinutí k zteči krátkou lhůtu pro orientaci a upřesnění bojového úkolu. Tento požadavek ovlivní způsoby ženijní přípravy uvedeného prostoru, aby krátká zastávka útočících jednotek byla možná bez nebezpečí, že jednotky budou během této doby vystaveny účinkům nepřátelských ničivých prostředků. Dosud není uveden plně v soulad požadavek, aby doba atomové, dělostřelecké a letecké přípravy zteče nepřesahovala 30 minut a v té době aby se jednotky praporů prvního sledu propracovaly z čáry rozvinutí vzdálené 10 až 12 km od předního okraje vlastních vojsk až na čáru rozvinutí ke zteči. Zvlášť složitá bude situace v takovém případě, kdy čára sesednutí jednotek z vozidel bude až někde v prostoru 2. obranného postavení. Zde je třeba potom zvážit výhodnost takového provedení průlomu připravené nepřátelské obrany vojsky přisunovanými z hloubky, kdy jednotky praporů prvního sledu jsou přisunovány na čáru rozvinutí ke zteči skrytě po menších jednotkách několik hodin před vyražením k útoku a před ostatními útočícími jednotkami. Zdá se, že u nás tento způsob provedení průlomu není plně docenován, ačkoli má řadu nesporných výhod. Je přirozené, že i tento způsob organisace průlomu ovlivní ženijní úpravu prostoru rozvinutí především tím, že útočící jednotky budou déle v uvedeném prostoru, dále i tím, že bojovou sestavu budou zaujímat za tmy při zvýšeném požadavku na utajení jejich přítomnosti. Nakonec je třeba zaujmout názor na ženijní úpravu prostoru rozvinutí v takovém případě, kdy předvídáme, že útočící vojska budou prolomovat připravenou nepřátelskou obranu pouze v rozčleněných sestavách²⁾ (při překonávání prostorů vlastních atomových úderů, neklade-li nepřítel odpor nebo využívají-li útočící jednotky úspěchu předsunutých odřadů). Je třeba vidět to, že provedení uvedeného způsobu průlomu připravené nepřátelské obrany je možno plánovat předem na základě konkrétních zpráv, jež jsou v době plánování na stupni frontu nebo armády k dispozici. Jeho skutečné provedení je však naprosto závislé jednak na tom, nezmění-li se v době přípravy operace základní předpoklady, na nichž byl postaven náš operační zámysl, a dále na tom, budou-li úspěšně splněny podmínky, které průlom v rozčleněných bojových sestavách umožní, tj. budou-li vlastní atomové údery nebo boj vlastních předsunutých odřadů plně úspěšné. Toto vyhodnocení bude možné učinit až po provedení vlastních atomových úderů, event. podle průběhu boje předsunutých odřadů. To na druhé straně znamená, že při plánování ženijního zabezpečení se nelze zaměřit pouze na tento způsob provedení zahajovacího průlomu. Zastávám proto ten názor, že v každém případě je třeba plánovat takové ženijní vybudování prostoru rozvinutí, aby poskytlo vojskům ochranu při plném rozvinutí praporů prvního sledu do bojových sestav.

Kromě toho ženijní vybudování prostoru rozvinutí musí zajistit útočícím vojskům minimální ochranu i proti nepřátelským zbraním hromadného ničení v případě, že se nepříteli zdaří uskutečnit účinnou protipřípravu.

Toto vše jsem pokládal za nutné předeslat před rozbořem hlavních konkrétních ženijních opatření.

1) Návrh doplňku Pol. řádu Čs. lidové armády — 03518/VVS.

2) Návrh doplňku Pol. řádu Čs. lid. armády, 03518/VVS.

1. Ženíjní vybudování prostorů soustředění a vyčkávacích prostorů svazků útočící armády

a) Prostory soustředění

Ženíjní vybudování prostorů soustředění a vyčkávacích prostorů patří mezi nejzávažnější úkoly ženíjního zabezpečení útočné operace, protože na tom, do jaké míry se nám podaří skrýt a ukrýt vojska event. oklamat jejich rozmístěním nepřítele, závisí plně úspěch celé operace.

Naši snahou musí být zvolit takové operační učlenění vlastních vojsk, které umožní vysunutí vojsk na přední okraj přímo z prostorů soustředění. Počítáme-li s celodenním (celonočním) pochodem motomechanisovaných útvarů 250 až 300 km, tanků a dělostřelectva s těžkými vozidly 150 až 200 km a vycházíme-li z předpokladu, že každý svazek se bude přesunovat po dvou osách, dojdeme k závěru, že svazky určené do prvního sledu úderného uskupení vševojskové armády mohou být, podle délky nocí, vzdáleny od předního okraje 130 až 230 km.

Při větší vzdálenosti prostorů soustředění nebo při méně sjízdných cestách, na nichž není možno dodržet vysoké tempo přesunu, event. v případě, že plánujeme zaujetí prostoru rozvinutí prapory prvního sledu několik hodin před vyražením útoku, je nutno ženíjně připravit i vyčkávací prostory.

Na podkladě dosavadního studia otázky ženíjního vybudování prostorů soustředění docházíme k těmto závěrům:

- v tak krátkých lhůtách, jež budou zpravidla k dispozici pro jejich ženíjní vybudování, není možno ani při maximálním počtu použité ženíjní techniky počítat s plným jejich ženíjním vybudováním, a je proto nezbytné zaměřit se na důkladné využití a zesílení přirozených ochranných vlastností prostorů, na jejich maskování, větší rozptýlení svazků i útvarů a na budování klamných prostorů. Tím je také odůvodněn požadavek mít pro soustředění vševojskové armády prostor 10 000 km² a pro jeden svazek až 300 km². Je přirozené, že dodržení výše uvedených norem bude závislé na charakteru terénu, v němž je prostor organizován, i na jeho nasycenosti ostatními vojsky a týlovými zařízeními;
- prostory soustředění jednotlivých svazků třeba volit podél cest, ale ne těch, kterých využívají vojska v dotyku;
- prostory nutno zaujímat předem částečně ženíjně upravené (s nejdůležitějšími ženíjními úpravami), a to prozkoumané, zamaskované a vytyčené. Od tohoto požadavku nelze v žádném případě ustoupit. Částečná předběžná ženíjní úprava musí být uskutečňována ženíjními, strojnými, ženíjně stavebními a střeleckými jednotkami frontu, armády i svazků s eventuální výpomocí civilního obyvatelstva;
- současně s hlavními prostory soustředění třeba organizovat a připravovat prostory záložní a klamné. Podle konkrétní situace a v rámci připraveného protiatomového manévru nutno předem zaujímat záložní prostory a těsně před zahájením operace hlavní prostory soustředění;
- v prostorech soustředění se musí budovat pro živou sílu nakryté ochranné okopy a pro bojovou techniku jednoduché společné okopy pro 3 tanky nebo auta, popřípadě pro 2 děla s tažnými vozidly.

Počítám-li, že ve velmi příznivém případě mohou být k dispozici pro ženíjní vybudování prostoru soustředění jednoho svazku 2 ženíjní stavební

roty a jedna rota ženijních strojů s částí dalších ženijních sil svazků a pluků, pro které je prostor připravován, bude možno počítat pro ženijní vybudování daného prostoru asi s 24 buldozery a 10 lopatovými rypadly. Při předsunutí uvedených jednotek do prostoru o 3 dny a při dvojsměnné práci je možno počítat, že kromě vybudování 6 VPS pluků a divise bude možno vyhloubit ochranné okopy asi pro 30 % nejdůležitější bojové techniky. Přitom počítám $\frac{1}{5}$ všech směn použitých strojů na přejiždění a poruchovost strojů.

Po zaujetí prostoru svazek pokračuje v jeho ženijním budování. Při ženijní přípravě prostorů soustředění je třeba postupovat velmi obezřetně, protože je zřejmé, že značný rozsah rozsáhlých ženijních prací může prozradit prostor ještě před jeho zaujetím. Požadavek utajení prostoru i jeho zaujetí je prvořadý a z tohoto hlediska je třeba rozhodnout, podle konkrétních vlastností terénu, zda těžiště ženijních prací bude v maskování nebo v zemních pracích.

Použití trhavin při ženijním budování prostoru soustředění bude možné jen v příznivých geologických podmínkách a tehdy, bude-li možno detonace maskovat obvyklou bojovou činností nebo jinými způsoby.

Potřeba cest v prostoru soustředění jednoho svazku pro nejnútější manévry bude přirozeně závislá na rozmístění útvarů v prostoru. Nejvhodnější rozmístění je podél 4 podélných cest a v tom případě může být tato potřeba cest:

4 podélné cesty $\times 20 \text{ km} \times 1,3 = 104 \text{ km}$,

3 příčné cesty $\times 15 \text{ km} \times 1,3 = 59 \text{ km}$,

Celkem asi 163 km cest.

Bude-li v daném prostoru průměrná hustota cest $0,55 \text{ km}/1 \text{ km}^2$, bude potřeba kryta a stačí vyčlenit ženijní síly pouze na jejich udržování, eventuálně na zesílení objektů na cestách 2. a 3. třídy. V méně příznivých povětrnostních a komunikačních podmínkách bude třeba určit síly k zpevnění nejnútějších polních a lesních cest.

b) Vyčkávací prostory

Přesto, že vyčkávacích prostorů využívají útočící vojska po velmi krátkou dobu, jejich blízkost k nepříteli, větší možnost prozrazení, jakož i napadení nepřítelem klade zvýšené požadavky na jejich ženijní vybudování. Navíc zde ještě přistupuje nutnost připravit dané prostory tak, aby byly s to pojmout útočící vojska v takovém uspořádání (včetně přidělených prostředků), v jakém půjdou do útoku. To vyžaduje od plánujícího štábu značnou předvídavost, protože jejich budováním budou zpravidla pověřeny svazky druhého sledu armády v dotyku.

Vzhledem k tomu, že je výhodné, aby jejich vzdálenost od předního okraje nepřesahovala 20–30 km, je vhodné využít pro jejich ženijní vybudování připravovaného 2. a 3. pásma obrany vojsk v dotyku. Usnadní to nejen samotné jejich ženijní vybudování, ale i zamaskování útočících vojsk do nich přesunutých.

Jsem toho názoru, že dřívější kategorický požadavek, aby vyčkávací prostor byl určován na výše uvedenou vzdálenost, není v současné době vzhledem k vyšším tempům přesunů tak naléhavý. Mám za to, že rozhodující jsou maskovací vlastnosti daného terénu, ženijní práce vojsk v dotyku v něm a v neposlední řadě i přítomnost vojsk v dotyku v daném pro-

storu, která usnadní klamání nepřitele. Při organizaci vyčkávacích prostorů je nutno postupovat podle těchto zásad:

- útvary rozmisťovat podél cest již v sestavách pro útok,
- pluky prvního sledu rozmístit na 2. pásmu obrany,
- divisní skupiny, zálohy a útvary druhého sledu divisi rozmístit na mezilehlém postavení, po případě na 3. pásmu obrany.

V případě, že vzdálenost prostorů soustředění odpovídá jednomu nočnímu přesunu, ale bylo rozhodnuto prapory prvního sledu do prostoru rozvinutí předsunout, bude možno vyčkávací prostory budovat pouze pro tyto prapory s přidělenými prostředky a ostatní útvary a jednotky divisi prvního sledu vysunovat poslední noc rovnou z prostorů soustředění.

Bude-li nutno ve vyčkávacím prostoru rozmístit celý svazek prvního sledu s nejnětějšími přidělenými prostředky, bude zapotřebí v něm zhruba vybudovat

- asi 24 km ochranných okopů pro živou sílu,
- asi 7 VPS pluků a divise,
- 400 až 450 kolektivních ochranných okopů pro tanky, děla s tažnými vozidly, obrněné transportéry a nejnětější počet aut.

Je přirozené, že i při plném využití přirozených ochranných vlastností terénu a ženíjních prací provedených jednotkami v dotyku nebude možno práce provést v plném rozsahu.

Počítám-li na provedení prací při dvojsměnné práci 4 dny a noci a přitom, že 50 % bojové techniky se ukryje v přirozených úkrytech a ženíjních objektech vybudovaných v dotyku, bylo by teoreticky zapotřebí pro každý den do vyčkávacího prostoru jednoho svazku zasadit 30 buldozerů. To je prakticky neuskutečnitelné a bude třeba především budovat hromadné ochranné objekty pro děla s tažnými vozidly, což představuje asi $\frac{1}{4}$ celkového uvedeného počtu okopů.

Zvláštní pozornost je třeba věnovat zamaskování a utajení zaujetí vyčkávacích prostorů, již především proto, že uvedené prostory jsou zaujímány v bezprostředním dosahu prostředků nepřátelského průzkumu a kromě toho vyzrazení zaujetí vyčkávacích prostorů má pro neúspěch operace daleko hlubší důsledky.

Nerušeno zaujetí daných prostorů útočícími vojsky je možno dosáhnout jedině tehdy, budou-li prostory vytyčeny pro noční jejich zaujetí a dále, bude-li pečlivě organizováno včasné, ale ne předčasné jejich převzetí útočícími vojsky od vojsk, která je budovala. K zavedení útvarů a jednotek do určených prostorů je výhodné ponechat v nich průvodce od jednotek, které prostory budovaly.

Značného úsilí náčelníků a štábů ženíjního vojska si vyžádá účelné naplánování potřebného manévru sil a prostředků, především ženíjních strojů, potřebných k vybudování jednotlivých prostorů. Hlavní pozornost musí být věnována soustředění maximálního množství sil a techniky, ať již od vojsk v dotyku, od armády nebo nově přidělených svazků a útvarů — k ženíjnímu vybudování vyčkávacích prostorů a prostoru rozvinutí.

Přitom je nutno zachovat utajení celého manévru, manévr provádět po menších skupinách a v souladu s plánem operačního maskování. Snahou musí být omezit manévr na minimum a zabránit tomu, aby ženíjní síly a stroje v tak krátkých lhůtách většinu času neprojezdily.

2. Ženijní zabezpečení skrytého a plynulého přesunu svazků z prostoru soustředění do prostoru rozvinutí (vyčkávacích prostorů)

Možnosti úspěšného provedení tohoto úkolu budou často rozhodující pro provedení průlomu připravené nepřátelské obrany s prisunutím vojsk z hloubky nebo pro stanovení délky přípravné doby. Uvedený úkol je možno v podstatě rozdělit do dvou hlavních skupin ženijních opatření, a to:

- na ženijní přípravu cest potřebných pro přesun útočících vojsk,
- na ženijní zabezpečení samého přesunu.

a) Ženijní příprava cest pro přesun

Cesty pro přesun útočících vojsk vybíráme podle známých zásad především z hlediska možností jejich maskování před prostředky nepřátelského průzkumu. Důležité je, abychom se při jejich určování pokud možno vyhnuli cestám a přepravištím používaným vojsky v dotyku, systematicky střeženým nepřátelským letectvem.

Bude-li splněn požadavek úpravy dvou až tří hlavních cest a jedné záložní pro každý přesunovaný svazek určený do prvního sledu útočících vojsk, bude zapotřebí pro jeden svazek při vzdálenosti prostoru soustředění 150 km od předního okraje minimálně tento rozsah cest:

$$2 \times 140 \text{ km (až po čáru rozvinutí)} \times 1,3 = 364 \text{ km.}$$

K tomu přistupují ještě cesty pro postupné rozvinutí až do četových proudů, bude-li jejich rozvinování zahájeno na čáře rozvinutí vzdálené 10–12 km od předního okraje, pro jeden svazek 75–80 km. Bude naší snahou, zejména tehdy, budou-li vyčkávací prostory zaujímány částí nebo celými svazky, dosáhnout toho, aby se svazky přesunovaly od předního okraje vyčkávacích prostorů v praporních proudcích, to znamená zvýšení rozsahu cest o dalších 20–40 km.

Celkem je v uvedeném případě pro jeden svazek zapotřebí (bez záložní cesty) průměrně 440–470 km cest.

Záložní cesta představuje asi 180 km cest, celkem je tedy zapotřebí upravit 620–650 km cest.

Počítám-li, že přesun svazku bude uskutečněn až po zadní okraj prvního pásma obrany v pásmu širokém 15, v příznivém případě až 20 km, je možno počítat, že bude v daném pásmu tento rozsah udržovaných cest na ploše:

$$140 \times 17 = 2380 \text{ km}^2.$$

Na 1 km² středoevropského a západoevropského válčiště je možno počítat asi 0,3 km cest vedoucích v potřebném směru, takže k dispozici bude asi 710 km cest.

Z toho je možno vyvodit, že až po čáru rozvinutí může být za uvedených předpokladů plná potřeba cest kryta existujícími udržovanými cestami.

Složitější bude již otázka úpravy cest od čáry rozvinutí po přední okraj, kde v útočném pásmu jedné divise je možno počítat s tímto rozsahem udržovaných cest:

$$12 \times 8 = 96 \text{ km}^2 \times 0,3 = 32 \text{ km cest.}$$

Je tedy zapotřebí doplnit systém cest pro jeden svazek asi o 43 až 48 km pomocných cest.

Předpokládáme-li, že vševojsková armáda bude vysunovat do prvního sledu úderného uskupení 2 až 3 svazky, je možno počítat s tím, že bude potřebovat průměrně 1200 až 1700 km cest a 90 až 140 km pomocných cest.

Je přirozené, že splnění tohoto značně pracného úkolu bude závislé na konkrétní situaci, na stavu cest a povětrnostních podmínkách, protože jen na samotné udržování cest a zřízení pomocných cest by bylo zapotřebí v našem případě v době 4 dnů (nocí) 3 až 4 ženijních, silničních a mostních praporů bez zřízení a zesílení mostových přeprav. Bylo-li by zapotřebí upravit jen 25 % uvedeného rozsahu cest, vzrostla by ve stejné době potřeba ženijních sil o 100 %.

Z toho je zřejmé, že zvýšená rozptýlenost prostorů soustředění a z toho vyplývající přesuny svazků na větších plochách nám úkol přípravy potřebných cest do značné míry usnadňují, protože nám umožňují využít téměř v plné míře existujících cest. Značným problémem je dosud zamaskování celého systému cest před vzdušným nepřátelským průzkumem. Jsem toho názoru, že nebude možno zamaskovat celý systém cest, půjde hlavně o to rozsáhlým operačním maskováním oklamat nepřitele v cílech a provedení našich přesunů a silnou protivzdušnou obranou a rozsáhlými protiradiotechnickými opatřeními v prostoru, v němž jsou přesuny uskutečňovány, na nejvyšší míru ztížit činnost nepřátelských prostředků průzkumu i ničení.

Zvláštní pozornosti při řešení úkolu přípravy potřebného systému cest si zasluhuje otázka zřízení a zesílení přepravišť pro vysunující se vojska. Jsem toho názoru, že pro vysunutí vojsk úderného uskupení nebude zpravidla možno využít přepravišť používaných vojsky v dotyku. K dosažení utajení bude tedy třeba na osách přesunu zřídit nebo zesílit přepraviště nová. Počítám-li, že na každé cestě bude zapotřebí zřídit nebo zesílit jedno hlavní a jedno záložní přepraviště a v uvažované hloubce přesunu bude třeba překonat zpravidla 3 vodní překážky, docházím k závěru, že bude třeba zřídit, připravit nebo zesílit celkem 30 až 45 mostních přepravišť.

Počítáme-li na zřízení nebo přípravu jednoho mostního přepraviště přes úzkou překážku průměrně jeden denní výkon ženijní roty, je možno pro daný úkol počítat v době 4 nocí asi se 3 mostními nebo pontonovými prapory. Zásadně je třeba se zaměřit — dovolí-li to čas a síly, které jsou k dispozici — na zřizování ponořených mostů a na přípravu mostů na plovoucích podporách ve dne rozebíratelných. Přitom je však třeba mít na mysli, že stavba ponořeného mostu je v současné době příliš zdlouhavá a trvá dvojnásobnou dobu proti stavbě normálního nízko-vodního mostu. Je nezbytné dodržovat zásadu, aby nová mostní přepraviště byla zřizována mimo dosavadní cesty a kromě toho, aby příjezdy k nim byly pečlivě maskovány. Jsem si vědom toho, že požadavek, aby pro vysunovaná vojska byla zřizována nová přepraviště, je velmi náročný a že bude možno jej splnit jen za velmi příhodných podmínek. Avšak význam utajení v daném druhu útočné operace je tak velký, že je třeba k jeho splnění zaměřit veškeré úsilí. Ke splnění uvedeného požadavku je možno využít i záložních přepravišť vojsk v dotyku, brodů, hlubokého brodění, eventuálně využít i hlavních přepravišť používaných vojsky v dotyku s provedením zvláštních maskovacích a klamných opatření.

b) Ženijní zabezpečení přesunu vysunovaných svazků

Ženijní zabezpečení samého přesunu je uskutečňováno především ženijními, silničními, stavebními a mostovými silami frontu a vševojskové armády a obvyklými OZP přesunovaných svazků a útvarů. Dotknou se zde pouze těch úkolů, které plní ve prospěch přesunovaných vojsk ženijní síly frontu a armády.

Především je nezbytné pro každou osu určit odpovědného ženijního důstojníka („ženijního velitele osy“), který úzce spolupracuje s vševojskovým velitelem osy a odpovídá za organizaci všech ženijních prací spojených s udržováním osy v sjízdném stavu.

Pokud jde o organizaci ženijní dozorcí služby v úsecích zvláště choulostivých a důležitých pro přesun vojsk, bude její organizace na tak dlouhých osách značně ztížena. Jen výjimečně, na zvláště významných úsecích, bude možno předem rozmístit malé ženijní jednotky s technikou a materiálem nutným k opravě cest. Při požadovaném rychlém tempu přesunu nebude vůbec možno počítat s jakýmkoli jejich manévrem.

Není-li možno při volbě os se vyhnout místům, kde je možné zavalení, je nezbytné předem připravovat objížďky.

Právě z toho důvodu bude nutno ve větší míře využívat pohyblivé ženijní zálohy frontu i armády, určené k rychlému zesílení přesunovaných vojsk pro úpravu poškozených úseků cest a k rychlému zřízení objížďek. Tyto zálohy bude vhodné podle konkrétní situace přesunovat po záložních osách skoky od jedné rokády k druhé. Síla těchto záloh bude silně závislá na vlastních možnostech a stavu sítě cest, je však možno počítat, že bude nezbytné pro uvedený úkol využít týchž sil, které byly pověřeny úpravou a udržováním cest, to je pro jeden svazek asi síla jednoho ženijního, silničního nebo stavebního praporu. Požadavek mít připraveny podél cest, poblíž míst pravděpodobného využití, zálohy stavebního materiálu je nutné splnit i zde.

Pokud jde o zabezpečení přepravišť přes vodní překážky během přesunu, je nezbytné mít v době přesunu připraveny u každé vodní překážky mostní nebo pontonové jednotky se zálohou mostního materiálu, které na daný signál zřídí záložní nebo opraví hlavní přepraviště. Při přesunu 2 až 3 svazků je nezbytné mít na každé řece nejméně jeden mostní nebo pontonový prapor rozmístěný po rotách podle předvídané potřeby.

Úkol přípravy cest a přepravišť, jakož i zabezpečení samého přesunu, je třeba organisovat tak, aby v prostoru taktické hloubky obrany vlastních vojsk bylo maximálně využito práce ženijních sil vojsk v dotyku.

Ostatní obvyklá ženijní opatření prováděná při ženijním zabezpečení přesunu svazku nerozvádím.

3. Ženijní příprava prostoru rozvinutí a zabezpečení překonání předního okraje nepřátelské obrany

V úvodní části článku jsem uvedl důvody, proč je třeba prostor rozvinutí zásadně připravit pro nejnepríznivější pro nás případ, kdy je třeba prapory prvního sledu rozvíjet do bojových sestav.

Hlavní ženijní opatření plněná při tomto úkolu jsou:

— ženijní úpravy pro rozvinuté prapory prvního sledu,

- ženíjní úpravy pro ukrytí pochodových proudů praporů a pluku druhého sledu, dělostřeleckých skupin a záloh velitelů svazků,
- ženíjní úpravy pro dělostřelectvo použité pro dělostřeleckou přípravu zteče,
- ženíjní zabezpečení velení útvarům a svazkům,
- zajištění prostorů rozvinutí před nenadálými nepřátelskými protiztečemi vedenými před přední okraj nepřátelské obrany, hlavně po úspěšně provedené protipřipravě,
- příprava ženíjních opatření spojených s likvidací následků po napadení nepřátelskými ZHN.

O úpravě systému cest bylo již hovořeno v předcházející stati.

a) Ženíjní úpravy pro rozvinuté prapory prvního sledu

Uvedu možné provedení úprav pro jeden svazek prvního sledu. Předpoklad je, že v pásmu průlomu svazku jsou v obraně síly v hodnotě jednoho pluku.

Předpokládám rozmístění rozvinutých praporů prvního sledu do prostoru druhého zákopu a za ním. Do druhého zákopu může být rozmístěno nejméně 8 rot prvního sledu. Z jednotek v dotyku mohou v něm být rozmístěny 4 střelecké čety. V příznivém případě mohu kalkulovat pro každou rotu prvního sledu rozvinujících se vojsk asi 600 m zákopu a pro četv vojsk v dotyku asi 60 m. Celkem pro uvedené jednotky bude zapotřebí asi 5000 m zákopů 1,5 m hlubokých, z toho 840 m nakrytých (na družstvo 10 m). K provedení prací v uvedeném rozsahu je zapotřebí asi 6 denních výkonů praporu.

Pro 4 roty druhého sledu rozvinujících se vojsk, jejichž rozmístění předvídám za druhým zákopem, bude zhruba zapotřebí vyhloubit asi 2400 m zákopů hlubokých 1,5 m, z toho asi 360 m nakrytých. K vyhloubení těchto zákopů s využitím mechanisace bude třeba necelých 3 denních výkonů praporů.

Pro vyhloubení nejnutnějších spojovacích zákopů z druhého zákopu až po čáru sesednutí, vzdálenou asi 1,5 až 2,0 km od druhého zákopu, hlubokých 1,1 m, bude třeba

$$4 \times 1,7 \times 1,3 = 9 \text{ km.}$$

Celková potřeba s částečným využitím zákopových pluhů je asi 4,5 denního výkonu praporu.

Na vyhloubení nejnutnějších zákopů pro rozvinuté prapory prvního sledu jednoho svazku bude tedy celkem zapotřebí asi 15 denních výkonů praporu. K dispozici je v uvedeném prostoru od vojsk v dotyku asi hodnota jednoho praporu, tzn., že v příznivém případě mohou jednotky v dotyku uhradit 5 denních výkonů praporu. K provedení všech prací v uvedeném rozsahu je tedy třeba do útočného pásma jednoho svazku zasadit průměrně dva prapory od svazku druhého sledu nebo jeden ženíjní stavební prapor. Jsem si vědom toho, že uvedený názor na zasazení ženíjních stavebních jednotek odporuje dosud obvyklým názorům na jejich používání. Mám však za to, že je třeba zastaralé názory na jejich používání změnit, vzhledem k tomu, jaké nové úkoly pro ně právě přinesly podmínky soudobého boje a operace za oboustranného používání ZHN. Změněné pod-

mínky pro jejich použití se již projeví v jejich organizaci, kádrovém složení a materiálním vybavení, dosud se však neprojevují v ukládaných jím úkolech.

Zastávám názor, že jejich použití nelze již omezovat pouze na týlový prostor vlastních vojsk. Nebude-li z jakýchkoli příčin možno uvedenou výši přidělených prostředků dodržet, je možno podstatně omezit rozsah potřebných zákopů pro jednu rotu až na 200 m, nebo hloubit zákopy pouze na hloubku 1,1 m a podstatně omezit nebo vůbec upustit od budování spojujících zákopů.

Všechny uvedené práce je možno provádět v rámci zesilování obrany jednotek v dotyku a jejich provedení i v krátkých lhůtách je reálné.

b) Ženijní úpravy pro ukrytí pochodových proudů praporů a pluků druhého sledu, skupin a záloh velitelů svazků

Zatím co ženijní úpravy pro rozvinuté prapory prvního sledu bude třeba uskutečňovat vždy, provedení ženijních úprav pro prapory a pluky druhého sledu, skupiny a zálohy velitelů útvarů a svazků se bude případ od případu značně lišit. Hlavním důvodem je zde to, že tyto úpravy v prostoru rozvinutí připravujeme pouze pro případ vynuceného jejich zaujetí a dále to, že jejich příprava je daleko pracnější a ve větší míře závislá na množství ženijní techniky, která může být pro daný úkol uvolněna. Další zvláštností ženijní úpravy daných prostorů je i to, že mohou být pouze vytyčeny a s použitím připravených trhavin a strojů v případě potřeby provedeny.

Rovněž v těchto prostorech se budují nejjednodušší ochranné okopy pro živou sílu, hromadné okopy pro bojovou techniku s využitím ochranných vlastností terénu a se zamaskováním provedených prací. Objekty se rozmisťují podél cest určených pro rozvinutí, a to:

- pro prapory druhého sledu a plukovní dělostřelecké skupiny a divisní zálohy v prostoru 2. a 3. obranného postavení,
- pro pluky druhého sledu a divisní dělostřelecké skupiny v prostoru 3., 4. a 5. obranného postavení (podle konkrétní situace).

Důležité je to, aby z důvodů utajení byly uvedené ženijní úpravy připravovány v prostorech rozmístění jednotek v dotyku.

Jako možný příklad ženijního vybudování prostoru jednoho praporu druhého sledu s jednou PDS je možno uvést:

- pro živou sílu asi 2000 m ochranných okopů,
- pro veškeré dělostřelectvo a 30 % ostatní bojové techniky asi 25 hromadných ochranných okopů.

Práce v uvedeném rozsahu může provést polovina praporu druhého sledu vojsk v dotyku za 5 nocí, bude-li mít k dispozici při jednosměnné práci 5 buldozerů pro každou noc. V případě, že bude rozhodnuto nebudovat hromadné okopy pro obrněné transportéry, bude možno snížit potřebu buldozerů na polovinu.

Obdobným způsobem je možno kalkulovat i rozsah ženijních úprav pro pluk druhého sledu s polovinou DDS.

V tomto prostoru je nutno vybudovat

- pro živou sílu asi 6000 m ochranných okopů,
- pro dělostřelectvo a ostatní bojovou techniku 55 hromadných okopů.

Pro budování daného prostoru je možno počítat 2 až 3 roty pluku druhého sledu vojsk v dotyku a 3 až 4 buldozery pro dvojsměnnou práci v době 5 dnů a nocí. I zde je možno snížit potřebu ženijních strojů na polovinu pro případ, že nebudou budovány hromadné okopy pro obrněné transportéry.

Hloubení ochranných okopů pro živou sílu bude možno v obou prostorech mechanisovat a z toho důvodu bude ekonomické ochranné okopy budovat v daných prostorech pro čtyři.

Celková potřeba ženijních strojů: Pro mechanisaci ženijního vybudování prostorů 6 praporů a 5 pluků druhého sledu v celém útočném pásmu vševojskové armády (bez okopů pro obrněné transportéry) bude zapotřebí 20 buldozerů.

c) Ženijní úpravy pro dělostřelectvo použité pro dělostřeleckou přípravu zteče

Značná rozsáhlost tohoto úkolu a velké nebezpečí prozrazení zámyslu operace rozsáhlými ženijními úpravami nás nutí k tomu, abychom co nejvíce využili pro skryté a kryté rozmístění značného množství děl, především ochranných a maskovacích vlastností terénu, a dále abychom úpravy pro dělostřelectvo provedli co nejjednodušeji. Rovněž z důvodu utajení není možno použít na omezeném prostoru velké množství ženijních strojů, a proto bude třeba se zaměřit i na ručně budované jednoduché okopy. Počítáme-li, že celková potřeba pro dělostřeleckou přípravu bude 1400 hlavních a z toho 600 hlavní bude třeba přisunout z hloubky, je možno kalkulovat takto:

Dělostřelectvo armády v dotyku pro střelbu ze zakrytých palebných postavení v počtu 400 hlavních vybuduje záložní palebná stanoviště, do kterých bude možno ukrýt 400 hlavních přisunutých z hloubky. Pro zbývajících 200 hlavních bude nutno vyhloubit jednoduchá palebná stanoviště pomocí jednotek ženijních strojů, a to: při potřebě $\frac{1}{5}$ směny buldozeru na 1 okop bude zapotřebí po dobu 4 nocí 10 buldozerů.

Pro protiletadlové dělostřelectvo útočící armády bude zapotřebí asi 8 buldozerů na stejnou dobu. Pro oba druhy dělostřelectva uvažují zjednodušené okopy v hodnotě asi 15 denních výkonů, takže obsluha jednoho děla je s to za 5 dnů vybudovat 2 okopy.

d) Ženijní zabezpečení velení útvarům a svazkům útočících vojsk

V útočné operaci s přisunutím vojsk z hloubky je velmi důležité dosáhnout účinného a přímého velení vojskům v nejsložitější fázi, to jest při jejich rozvinutí a zdolávání předního okraje nepřátelské obrany. Proto se v předvečer před vyražením obsazují VPS pluků, divísi a armády, jakož i VS a ZVS armády vysunuté do prostoru rozvinutí.

Jejich možné rozmístění je toto:

- VPS pluků v prostoru za 1. obranným postavením vojsk v dotyku,
- VPS divísi a armády v prostoru 2. obranného postavení,
- VS armády 8 až 10 km od předního okraje obrany a ZVS 5 až 10 km od VS.

Stupeň rozvinutí jednotlivých stanovišť bude minimální, pro VPS pluků a divisí možno využít obdobných objektů vojsk v dotyku. Jejich potřebné rozšíření se uloží ženijním jednotkám pluků a divisí v dotyku.

e) Zajištění prostoru rozvinutí před nenadálými nepřátelskými protiztečemi vedenými před přední okraj nepřátelské obrany

V útočných operacích s přisunováním vojsk z hloubky nabývá toto opatření na významu vzhledem k tomu, že rozvíjení vojsk zajišťují poměrně slabé jednotky v prvním zákopu. Je uskutečňováno jednak včasným zatařasováním před předním okrajem i v hloubce postavení vlastních vojsk v dotyku a dále organizací širokého manévru DPTZ a POZ útvarů, svazků a armády v dotyku a jejich včasným vysunutím do prostoru rozvinutí před příchodem útočících vojsk.

Z úkolů souvisejících s ženijním zabezpečením překonání předního okraje nepřátelské obrany pokládám za nutné krátce se zmínit o provedení průchodů v zátarasech vlastních i nepřátelských.

Počet průchodů je přímo závislý na bojové sestavě, v níž bude první sled úderného uskupení útočit. Obvykle je třeba počítat s 48 až 56 průchody v celé šířce pásma útoku vševojskové armády. Kromě toho je třeba mít v úseku každého praporu prvního sledu připravenou jednotku s materiálem k zřízení jednoho záložního průchodu.

Průchody v zátarasech nepřátelských i vlastních je třeba zásadně provádět mechanickými a výbušnými prostředky v době dělostřelecké a letecké přípravy po svržení vlastních atomových pum. Záměrně kladu na roveň provedení průchodů ve vlastních zátarasech s provedením průchodů v zátarasech nepřítele jak co do způsobů, tak i co do času jejich provedení. Zdůvodňuji to tím, že při nynějších prostředcích pro noční vidění jsou možnosti pro zjištění prací, prováděných před předním okrajem vlastního postavení, jakož i nutnost jejich utajení, téměř stejné.

Při organizování ženijních opatření spojených s likvidací následků po napadení ZHN v prostoru rozvinutí je třeba se zaměřit především na využití vojsk v dotyku. Přitom je možno po vyhodnocení celého prostoru z hlediska ochrany proti nepřátelským ZHN i z hlediska možného jejich použití v daném prostoru rozdělit celý prostor na jednotlivé rajóny s konkrétně určenými veliteli, jednotkami a prostředky k provedení prvních a základních prací spojených s likvidací následků. Je přirozené, že likvidace se zúčastní podle konkrétní potřeby i vojska útočící armády.

4. Celková organisace ženijního zabezpečení úderného uskupení při přípravě průlomu a potřeba ženijních sil a prostředků

Složitost práce ženijních náčelníků a jejich štábů je do značné míry způsobena tím, že

- plánují ženijní opatření na značně větších prostorech než dosud,
- plánují, organizují a řídí provádění složitých ženijních opatření i pro cizí svazky a útvary a je přitom na nich požadována značná přesnost a předvídatost,
- ženijní opatření je třeba plánovat alternativně s možností rychlého a pružného přechodu z jedné alternativy řešení na druhou,

— dochází k časté výměně svazků mezi armádami, což se rovněž musí odrazit v plánování ženijního zabezpečení.

Zvláště důležité je, aby náčelník ženijního vojska armády nově vytvářené k provedení útočné operace nedopustil nevhodnou organizací ženijních opatření prozrazení zámyslu vojskům v dotyku. Tuto možnost může do značné míry snížit a celkovou organizací ženijního zabezpečení usnadnit to, jsou-li svazky v dotyku v útočném pásmu armády přiděleny nově vytvářené armádě.

Pokud jde o potřebu ženijních sil při ženijním zabezpečení přípravy útočné operace s přisunutím vojsk z hloubky, je značná a je závislá na tom, z kolika svěžích svazků je vytvářeno úderné uskupení armády. Předpokládáme-li, že nově vytvářená armáda dostává 3 svěží svazky, všechny zasazuje do 1. sledu a je nucena budovat vyčkávací prostory, může být potřeba ženijních sil tato:

- ženijní vybudování prostorů soustředění pro 3 svazky:
 - 1 ženijní prapor,
 - 2 ženijní stavební prapory,
 - 3 roty ženijních strojů;
- na úpravu cest a zřízení přepravišť přes vodní překážky:
 - 9—10 ženijních silničních, mostových a pontonových praporů;
- zesílení vojsk budujících vyčkávací prostory:
 - 2 ženijní prapory,
 - 2 ženijní stavební prapory,
 - 3 maskovací roty,
 - 3 roty ženijních strojů;
- zesílení vojsk připravujících prostor rozvinutí včetně palebných postavení pro dělostřelectvo:
 - 2 ženijní prapory,
 - 2 roty ženijních strojů;
- průchody a pořádková služba na nich:
 - 2 ženijní prapory.

Celkem k ženijnímu zabezpečení přípravy útočné operace daného druhu je zapotřebí:

- 17—18 ženijních, silničních, mostních a pontonových praporů,
- 4 ženijních stavebních praporů,
- 3 maskovacích rot,
- 8 rot ženijních strojů.

Vševojsková armáda, bude-li na směru hlavního úderu frontu, může mít v příznivém případě pro útočnou operaci k dispozici

- organickou ženijní brigádu:
 - 6 praporů,
- přidělenou ženijní brigádu:
 - 7 praporů,
- organický pontonový pluk:
 - 3 prapory,
- ženijní stavební brigádu:
 - 4 ženijní stavební prapory,
- maskovací prapor:
 - 3 maskovací roty,

- organický prapor ženijních strojů a jeden až dva přidělené prapory ženijních strojů,
celkem 6 rot zemních strojů a
3 roty zákopových strojů a rypadel.

Vcelku je za uvedených předpokladů potřeba kryta, nedostávají se jen 1—2 ženijní prapory a 2 roty zemních strojů, které z menší části mohou být nahrazeny rypadly z rot zákopových hlubidel a rypadel.

5. Zvláštnosti ženijního zabezpečení útočné operace s průlomem připravené nepřátelské obrany na více směrech

Provedení průlomu připravené nepřátelské obrany vševojskovou armádou na více směrech se na organisaci ženijního zabezpečení projeví vcelku příznivě. Do značné míry usnadní řešení otázky cest, maskování i klamání nepřítele. Zvýší však nároky na organisování silnějších POZ u divisí i pluků a vyžádá si to, že u divisí bude zapotřebí nejméně dvou POZ. Zvýší nutnost vyšší materiální výbavy svazků, zejména zatarasovacími a přepravními prostředky a ztíží velení a manévrovatelnost armádními ženijními zálohami a speciálními odřady.

Projeví se ve zvýšeném počtu uvedených jednotek a odřadů, které budou působit na jednotlivých směrech.

Plánování ženijního zabezpečení bude možno uskutečňovat pouze v hrubých rysech a hlavní organizační činnost musí ženijní náčelník armády uskutečňovat v průběhu vedení operace podle vyvíjející se situace.

Těžiště organizační činnosti bude spočívat na svazcích. Rovněž je nutno počítat s větší samostatností svazků prvního i druhého sledu při plnění opatření ženijního zabezpečení, což se musí projevit i v rozdělení ženijních sil a prostředků.

Z toho potom také vyplývá, že velení ženijnímu vojsku bude decentralisováno a ženijní náčelník armády se svým štábem bude přímo velet ženijnímu vojsku na směru hlavního úderu armády. Podle konkrétní situace, budou-li svazky armády rozděleny do dvou úderných uskupení, může si ženijní náčelník vytvořit na druhém směru pomocný štáb. Vzhledem k ztíženému manévru armádními ženijními zálohami a pohyblivými svazky zatarasovacími z jednoho směru na druhý jeví se účelné zasazovat je na rozhodující směry a na ostatních směrech posilovat svazky tak, aby byly s to vytvořit si vlastní silné ženijní zálohy a zatarasovací odřady.

6. Ženijní zabezpečení překonávání vodních toků v průběhu útočné operace vševojskové armády

Při organisování soudobých násilných přechodů vodních překážek v hloubce nepřátelské obrany je třeba si uvědomit několik typických zvláštností, které podstatně ovlivní jak jejich celkovou organisaci, tak, a to především, jejich ženijní zabezpečení.

Mezi ně patří to, že

- vševojsková armáda bude v hloubce obrany překračovat vodní překážky na několika směrech. Kromě toho je výhodné k rozptýlení nepřátelských atomových úderů organisovat v armádě jeden až dva klamné údery,

- při soudobém způsobu vedení útočné operace je podstatně ztíženo plánování, který svazek uskuteční násilný přechod a na kterém směru. Je proto třeba plánovat široký a pružný manévru přepravními prostředky a zabezpečení násilného přechodu v několika alternativách,
- požadované tempo operace podstatně ztěžuje uvedený manévru, vynucuje si zrychlené snímání přepravních prostředků z jedné řeky a jejich přepravu k druhé.

Chci se proto v této stati zaměřit na dvě z výše uvedených otázek, které nejsou dosud podrobně známy našim vševojskovým velitelům a jejichž znalost je pro ně nezbytná. Jsou to:

- manévru přepravními prostředky,
- možnosti snímání přepravních prostředků a jejich přesun na následující řeku.

a) Manévru přepravními prostředky

Tento úkol se při narůstajícím tempu útočné operace natolik zkomplikoval, že naše ženijní štáby k jeho zvládnutí při různých velitelsko-štábních cvičeních začaly samy od sebe zpracovávat zvláštní „plán manévru přepravními prostředky“. Není jinak možno úspěšně a spolehlivě řešit tento úkol.

Zvlášť složitý je ten případ, mají-li útočící vojska překračovat dvě vodní překážky v průběhu 24 hodin, což je nutno řešit zvýšeným počtem mostových souprav.

Současné vybavení našich svazků obojživelnými plavidly a mostovými soupravami je vyhovující a svazek útočící na podružném směru a překračující úzkou překážku není zpravidla nutno zesilovat přepravními prostředky. Svazky, které útočí na směru hlavního úderu armády, je nutno posilovat dalšími přepravními prostředky, jimiž disponuje vševojsková armáda, a to v počtu 4 až 6 středních mostových souprav (SMS).

Základním požadavkem je, aby svazek při vyrazení od překročené řeky měl přepravní prostředky pro průzkumné a předsunuté odřady. Další přepravní prostředky, které bude svazek potřebovat pro úspěšné překročení následující řeky, přesunuje za ním armáda a podle vývoje konkrétní situace je svazku odevzdává těsně před řekou. Nezatěžuje jimi svazek předčasně, pečuje o pozemní i protivzdušné zajištění přepravních prostředků a jejich rozptýlené přesunování za divisemi prvního sledu.

Potřeba přepravních prostředků je závislá na šířce překračovaných řek a jejich vzdálenosti.

Překračuje-li armáda v průběhu útočné operace tři řeky široké 60 až 120 m a vzdálené od sebe kolem 50 km, je s to zabezpečit tento úkol 4 SMS. Přitom mohou současně překračovat jednu řeku až 3 svazky.

Počítáme, že k překročení řeky široké 60 m a k zřízení všech potřebných přepravišť je nutno svazek zesílit $\frac{2}{3}$ SMS, tzn. pro 3 svazky celkem 2 SMS. Další 2 SMS zbývají pro zesílení svazků určených k překročení další řeky i 120 m široké, protože část dalších mostových souprav bude možno stáhnout z řeky a včas přisunout na následující (při její vzdálenosti 50 km).

Kromě tohoto základního manévru přepravními prostředky musí být ženijní štáb připraven ještě k dalšímu manévru, a to jak na stupni armády, tak i na stupni svazku.

Mohou to být tyto způsoby manévru přepravními prostředky:

- při zvýšeném nebezpečí nepřátelských úderů ZHN eventuálně i po jejich provedení přechod z jednoho druhu přepravy na druhý,
- k dosažení narůstání tempa přepravy v úsecích, v nichž je dosahováno nejpronikavějšího úspěchu,
- k přemístění přepravišť především mostových z úseků pod silnými dělostřeleckými, minometnými a leteckými palbami nepřítel,
- k nahrazení ztrát způsobených především nepřátelskými ZHN,
- k obnovení vyčerpaných záloh přepravních prostředků na úkor úseků a přepravišť, kde byla přeprava skončena nebo nebyla úspěšná.

Navíc je třeba předvídat a plánovat ještě manévry mostovými přepravišti, protože nemůžeme předpokládat, že nepřítel ponechá námi zřízené mosty bez povšimnutí. Podle údajů kapitalistických armád je možno počítat s tím, že na zřízeném mostovém přepravišti bude možno udržovat provoz po dobu 2 hodin. Po této době je zvýšené nebezpečí zásahu nepřítel, především jeho atomového dělostřelectva. To znamená, že je nutné plánovat i protiatomový manévry mostovými přepravišti buď změnou místa mostů anebo dočasným přechodem na přívozovou přepravu. To v podstatě opět zvýší nároky na činnost ženižního vojska a ovlivní organizaci přepravy vojsk.

Rychlost manévru přepravními prostředky je do značné míry závislá i na způsobu jejich přepravy. V současné době se hodně diskutuje o přepravě přepravních prostředků těžkými vrtulníky, které nejlépe řeší problém rychlého přemístění bez ohledu na přeplněné cesty. Potíž je dosud v tom, že ani vrtulníky ani naše mostové soupravy nejsou konstruovány pro uvedený druh přepravy. Je proto velmi důležité zmodernizovat především některé naše mostové soupravy tak, aby je bylo možno úspěšně vzduchem přepravovat. To znamená odstranit z nich dlouhé a těžké díly a přejít na příhradové konstrukce z lehkých slitin. V současné době s dosavadními prostředky musí vševojskový štáb řešit otázku vytvořením „zelené ulice“ pro přesuny mostových souprav, má-li být dodrženo stanovené tempo postupu.

Pro uskutečňování manévru přepravními prostředky je nutno si ještě uvědomit, že souhlas k jejich sejmutí s výjimkou nesamohybných plavidlových prostředků dává jedině velitel armády. U nesamohybných plavidlových prostředků tak může učinit velitel divise.

b) Dalším činitelem, na němž závisí rychlost manévru přepravními prostředky, je možnost včasného snímání přepravních prostředků zasazených při násilném přechodu

Jde především o snímání mostových souprav použitých k zřízení přívozů a plovoucích mostů. Zde je nutno mít na mysli, že sejmutí, naložení a přeprava mostové soupravy vystavené na řece trvá dvojnásobek času, který je potřebný k zřízení přepraviště. Na jednom cvičení jsme se podrobně touto otázkou zabývali a dospěli jsme k názoru, že má-li být mostová souprava včas k dispozici na následující řece, je nutno dodržet zásadu, aby výpomocný most zřizovaný k jejímu nahrazení byl dokončen nejpozději 7—8 hodin po zahájení přepravy hlavních sil prvního sledu armády. Z toho potom vyplývá i takový požadavek, aby zvláštní jednotka zahájila stavbu výpomocných mostů ihned se stavbou mostů na plovoucích podporách

a dále, aby ženijní jednotky měly při zahájení útočné operace připraveno 50—70 % stavebního materiálu nutného ke stavbě všech výpomocných mostů. Pro jeho přísun, počítáme-li, že v armádě budou současně stavěny dva výpomocné mosty, je zapotřebí 60 aut po celou dobu. Kromě toho k doplňování zbývajících 30—50 % stavebního materiálu je nutno v armádě mít organisovány dvě skupiny dřevařských závodů, vzájemně se překračujících a posunujících se za útočícími vojsky až každou druhou noc, aby bylo lépe využito jejich výrobní kapacity.

Z toho všeho vyplývá, jak složité je dosud snímání a nahrazování plovoucích mostů z předepsaných mostových souprav dřevěnými výpomocnými mosty a jak aktuální je otázka zavedení předepsané mostové soupravy pro stavbu výpomocných mostů do výzbroje naší lidové armády, pokud možno ponořených, k nahrazování mostů na plovoucích podporách.

Závěr

Ve svém článku jsem rozvedl některá nejzávažnější ženijní opatření uskutečňovaná v soudobých útočných operacích, která do značné míry ovlivňují jejich celkové plánování a měli by je proto hlouběji studovat jak ženijní, tak i vševojskoví velitelé a štáby všech stupňů. Mým cílem bylo ukázat vševojskovým velitelům, v čem tkví podstata ženijního zabezpečení daného druhu útočných operací a s jakým rozsahem hlavních ženijních opatření je možno v krátkých lhůtách na jejich přípravu počítat, aby požadavky kladené vševojskovými štáby byly reálné a odpovídaly možnostem soudobého ženijního vojska a jeho technickým prostředkům.

Jestliže svým článkem alespoň malou měrou přispěji k tomu, že naši důstojníci budou ve větší míře než dosud o uvedených otázkách před svým rozhodováním přemýšlet, bude jeho účel splněn.

Studijní prameny:

- Návrh doplňku Polního řádu Čs. lidové armády — 03518/VVS,
- vlastní kandidátské disertační práce.

NÁZORY NA ÚLOHU A ČINNOST TÝLU V SOUDOBÝCH PODMÍNKÁCH BOJOVÉ ČINNOSTI S DŮRAZEM NA OBRANNOU OPERACI V POČÁTEČNÍM OBDOBÍ VÁLKY

Podplukovník Radim Drtílek

Autor v první části článku rozebírá současné názory na úlohu, organizační začlenění a všeobecné perspektivy rozvoje týlu a shrnuje tak v přehledu výsledky letošní diskuse v oblasti organizace týlu.

V druhé části řeší zvláštnosti organizace a činnosti týlu v obranné operaci počátečního období války se zvláštním zřetelem na

- použití ZHN nepřitelem,*
- zabezpečení aktivní obrany,*
- zabezpečení obrany podle jednotlivých směrů apod.*

*

I. Současné názory na úlohu, organizační začlenění a všeobecné perspektivy rozvoje týlu

Vývoj vědecko-teoretického bádání na úseku týlu probíhal během posledních několika let ve znamení četných diskusí a často zcela protichůdných názorů na perspektivy významu týlu v soudobé válce, zvláště po stránce jeho organizačního začlenění a výstavby. Tento názorový boj nevznikl náhodně a izolovaně jen v naší armádě, ale obdobně proběhl, i když o něco dříve, v Sovětské armádě a částečně i v některých dalších armádách států Varšavské smlouvy. Uvedená fakta svědčí o tom, že k situaci rozporů v nazírání na tyto otázky došlo na základě objektivních příčin, zákonitě vyvolaných změnami v materiální základně soudobé armády, které nutně ovlivnily názory na způsoby vedení soudobé války a organizační strukturu armády.

Prudký rozvoj motorisace a technického vybavení armád a zavedení nových zbraní a prostředků velké ničivé síly do jejich výzbroje značně změnilo pojetí vedení soudobé operace a boje a bezprostředně se odrazilo nejen ve změnách organizace armády jako celku, ale i v úloze a způsobech bojové činnosti jednotlivých druhů vojsk. Tyto někdy i pronikavé změny zasahující do veškeré činnosti armády našly však vcelku velmi nepatrný odraz na úseku organizace a práce týlu. Organizační struktura týlu, jeho technické vybavení a systém řízení zůstaly v podstatě na úrovni poznatků a zkušeností získaných v průběhu Veliké vlastenecké války. Tento stav nutně vyvolal situaci postupného zaostávání týlu za rozvojem bojových jednotek, prohlubování mezery mezi rozvojem bojové a týlové techniky. V tomto stavu se týl přirozeně stával určitou brzdou rozvoje, zejména pro ty jemu podřízené služby, u kterých docházelo k zvláště významným změnám ve způsobu činnosti a technickém vybavení, jako např. u automobilní a traktorové zdravotnické služby. Důsledky se projevíly vynětím automobilní a traktorové služby z podřízenosti týlu (i když, zejména pro pole, je takovéto řešení otázky vcelku problematické), a úsilím zdravotnické služby přejít do přímé podřízenosti velitelů. Pod tímto vlivem našly určité uplatnění i další decentralizační snahy, jako např. možnost podřídit službu zásobování PHM orgánům technického zabezpečení, silniční službu náčel-

níku štábu, a dokonce i ojedinělé názory osamostatnit intendantní službu a podřídit ji přímo veliteli.

Pokládám za zbytečné hodnotit blíže důsledky tohoto extrému „důsledné decentralisace všech tylových služeb“, protože již byly nejednou na stránkách Vojenské mysli i jiných odborných časopisů prodiskutovány a objasněny. Chci jen zdůraznit, že základní příčinu vzniku všech těchto vůči týlu likvidátorských tendencí nutno hledat ve všeobecném zaostávání týlu, které se nutně muselo projevit poklesem jeho akceschopnosti, pravomoci, a tím i autority.

Na základě jedné krajnosti vznikla, bohudík rovněž jen na poli teoretickém, krajnost druhá, jejímiž nositeli se stala značná část funkcionářů všetylového směru, i někteří velitelé. Ti naopak zase usilovali o tuhou centralisaci týlu v tom smyslu, aby všechny materiální a technické služby, včetně např. dělostřeleckého vyzbrojování, tankové technické služby, materiálních orgánů ženijního a spojovacího vojska atd., byly organicky začleněny do týlu, a aby tak veškerá jejich činnost byla řízena z jediného centra. Přitom ovšem nebyly domyšleny otázky odpovědnosti velitelů druhů vojsk za řízení vývoje, výroby a zabezpečení materiálem spadajícím do jejich kompetence, nutnost sladěného rozvoje materiální základny se změnami v úloze a způsobech bojové činnosti jednotlivých druhů vojsk a nakonec i problematičnost konkrétního řízení všech těchto otázek náčelníkem týlu již vzhledem k stále se prohlubující potřebě specialisace a růstu nároků na vysokou odbornost při řízení jednotlivých materiálních a technických úseků.

Při hlubším rozboru příčin těchto často zcela protichůdných názorů a návrhů se ukazuje, že chybu třeba hledat především v nevědeckém a nedialektickém přístupu k řešení otázek. Někteří soudruzi opominuli tu skutečnost, že předpokladem správného řešení těchto problémů je hluboká znalost podstaty soudobé války a operace. Že totiž v důsledku všestranného rozvoje bojové techniky a nových druhů zbraní velké ničivé síly budou soudobé operace provázeny mimořádně velkými ztrátami na materiálu a živé síle přes to, že budoucí válka bude mít charakter dlouhodobý. Operace, které budou navazovat jedna na druhou s malými časovými lhůtami, budou vyžadovat neustálé narůstání sil a prostředků. Vlekly charakter války si vyžádá vytváření a produkci obrovských zdrojů materiálu, které bude nutno včas a plynule přisunovat bojujícím vojskům, zajištění mohutné kapacity dilenské a opravárenské služby a dokonalé zdravotnické zabezpečení zajišťující především rychlý návrat maximálního počtu raněných a zasažených zpět na bojiště. Aby všechny tyto důležité a mimořádně složité úkoly mohl týl splnit, musí být především dokonale a uceleně organizován a vybaven soudobou technikou.

Řízení činnosti týlu musí být skutečně centralisováno, avšak tuto centralisaci nelze chápat z úzkého hlediska organizačního začlenění a systému celkové podřízenosti. Zde je nutno vycházet především z úlohy a úkolů týlu v soudobé válce. Tyto úkoly ve zkratce mohou být vyjádřeny nutností zabezpečit vojska veškerými potřebami a prostředky nutnými k udržení a zvyšování jejich bojeschopnosti. Pokud jde o řízení vlastní činnosti jednotlivých služeb, z nichž každá ve svém oboru směřuje k plnění tohoto hlavního úkolu, nevzbuzuje toto pochybnosti, ať již jsou tyto služby přímo podřízeny týlu, nebo mají podřízenost jinou. Méně správně bývají však

chápaný otázky jednotné organizace a koordinace veškeré této činnosti, jejího jednotného řízení s cílem dosáhnout splnění hlavních úkolů. Tuto otázku je třeba vidět zcela jednoznačně, a to tak, že jediným organizátorem celého týlového prostoru je zástupce velitele — náčelník týlu a on je také orgánem, který plně odpovídá veliteli za to, že týlový prostor bude organizován tak, aby co nejúčelněji zabezpečoval operaci (boj), a že v tomto prostoru bude zaveden a udržován přísný revoluční pořádek. Bude to tedy náčelník týlu, který na základě rozhodnutí je zde nutno chápat především z hlediska rozmístění dopravních prostředků, přísunových a odsunových cest, ochrany a obrany) všech materiálních, zdravotnických a technických útvarů a zařízení, ať již jsou v jakékoli velitelské a odborné podřízenosti. On bude také jediným organizátorem veškeré dopravy v týlovém prostoru, rozhodujícím ve většině případů s konečnou platností, kdy, kam a v jakém pořadí a jakými prostředky má být ten nebo jiný druh materiálu a prostředků přísunut nebo odsunut. Jinými slovy velitelé druhů vojsk, např. velitel dělostřelectva, budou rozhodovat o otázkách operačně taktického charakteru, o potřebě munice a normách její spotřeby, ale kde rozmístit sklady a dílny a jak organizovat přísun dělostřeleckého materiálu, o tom rozhoduje s konečnou platností náčelník týlu.

Kromě otázek organizačních zůstává stále vážným problémem soudobost technického vybavení týlu. Tato otázka byla až do nedávné doby vcelku opomíjena a podceňována, což dokazují takové skutečnosti, že např. služba zásobování PHM, jejíž význam tak prudce zejména v posledních letech vzrostl, neměla téměř až do r. 1957 vlastní vývojové pracoviště, nebo že týl MNO se prakticky teprve po dobu 1 roku vážněji a konkrétněji zabývá problémy mechanizace nakládacích a vykládacích prací, že vývoj týlové techniky byl často prováděn zcela živelně a s velkými náklady byly vyvinuty někdy takové druhy techniky, které se pak ukázaly málo použitelné pro polní službu atd. V současné době jsou vytvářeny předpoklady k tomu, aby se zaostáváním týlu po stránce technické bylo postupně skoncováno, nutno ovšem s větší odpovědností i rychleji přistoupit k realizaci jednotlivých opatření na tomto úseku.

Při hodnocení úlohy týlu a požadavků na jeho vybavení existuje ještě jedno velmi vážné a aktuální hledisko, o kterém bych se chtěl zmínit, a to plánované počty týlových pracovníků na jednotlivých organizačních stupních a u týlových útvarů a zařízení. Myslím, že je možno zcela odpovědně tvrdit, že tato otázka byla a je dodnes mnohými týlovými funkcionáři chápána příliš jednostranně a často z hledisek úzkého lokálpatriotismu vlastní služby. V praxi se takovéto chápání problému projevuje především tak, že otázka zvýšení počtů týlových pracovníků v míru i ve válce bývá stavěna na první místo před všemi ostatními až dosud ukázanými problémy, jako kdyby právě ona mohla vyřešit zjevné zaostávání týlu a získat mu potřebnou autoritu odpovídající jeho významu. Tyto snahy a návrhy pak pocho-pitelně narážely někdy na více či méně oprávněný odpor velitelů a jejich organizačně mobilizačních orgánů. Tento proces se každým rokem opako-val a úsilí vynaložené týlovými funkcionáři v tomto směru zdaleka neodpoví-dalo dosaženým výsledkům. Kdyby se toto úsilí soustředilo na technický rozvoj týlu, studium a zavádění nových operativních, jednoduchých a při-tom účinných forem řízení — pak není vyloučeno, že to mohl být dnes sám

týl, který by navrhoval hlavně ve válečné organizaci určité snižování počtů, zejména u mnoha svých polních útvarů a zařízení, a přispíval tak k zvyšování bojeschopnosti armády i zlepšováním poměru mezi počty bojových jednotek a týlového personálu.

Ke konci statí o současných názorech na úlohu, organizaci a perspektivy rozvoje týlu bych chtěl shrnout některé z nejpodstatnější závěrů:

- dlouhodobý charakter budoucí války, která bude charakterisována rychlým sledem jednotlivých operací, vysokou aktivností vojsk, častými změnami situace a provázena masovými ztrátami na živé síle, technice a materiálu vyžaduje jednotného řízení a organizování materiálního, technického a zdravotnického zabezpečení vojsk; jediným organizátorem v oblasti materiálně technického a zdravotnického zabezpečení může být jen zástupce velitele — náčelník týlu, který nese plnou odpovědnost za celkovou organizaci týlového prostoru a řízení veškeré činnosti v něm,
- aby byl týl jako celek schopen splnit své úkoly ve složitých podmínkách vedení operace a boje v soudobých podmínkách, musí udržet po stránce technické i organizační krok s prudkým rozvojem bojové síly armády; k tomu je třeba vyvinout zvláště intenzivní úsilí v oboru vývoje a výzkumu týlové techniky a materiálu, uspišit lhůty zavádění nové osvědčené techniky do vojsk směle realizovat v týlu organizační opatření, která tyto nové způsoby vedení bojové činnosti ke svému zabezpečení vyžadují,
- nelze dopustit, aby se týl stal pro vojska břemenem brzdícím jejich pohyblivost a manévrovací schopnost, aby se stal do určité míry samostatným a nabubřelým organismem v jejich složení. Proto je třeba maximálně odlehčit jeho válečnou organizaci a přizpůsobit ji zejména pro plnění úkolů v pohybových fázích operace (boje). Výcvik týlových funkcionářů je pak třeba zaměřovat na umění plnit úkoly v podmínkách omezených počtů osob a prostředků.

II. Některé zvláštnosti organizace a činnosti týlu v obranné operaci počátečního období války

Jsem si vědom, že uvedená tematika je sama o sobě příliš široká, než aby mohla být ve všech svých problémech alespoň stručně osvětlena v tomto článku. Avšak vzhledem k tomu, že jde o otázky velmi aktuální a přitom teoreticky málo rozpracované, pokládám za účelné dotknout se alespoň části problémů a uplatnit některé názory, které by se měly stát předmětem diskuse a dalšího studia.

Organizace materiálně technického a zdravotnického zabezpečení obranné operace v počátečním období války bude ovlivňována především těmito zvláštnostmi:

- omezenými počty osob, techniky a prostředků bojujících vojsk, zvláště pak jejich týlů v případě, že se do zahájení bojové činnosti nepodaří provést plnou mobilisaci armády,
- naprostým nedostatkem válečných zkušeností vojsk i převážné většiny velitelského sboru a odborných funkcionářů,
- použitím nových druhů zbraní velké ničivé síly, jejich značným fyzickým a morálním vlivem na vojska a nedostatkem praktických zkušeností v předcházení a likvidaci účinků prostředků hromadného ničení;

v této souvislosti třeba zvážit, že hornatý a zalesněný terén našeho pohraničí skýtá na jedné straně výhodné podmínky pro protiatomovou ochranu, avšak na druhé straně údolí a horské přechody, na které bude většinou činnost týlu vázána, mohou být vhodnými objekty napadení, zvláště bojovými radioaktivními a chemickými látkami nepřítele,

- existencí poměrně značného množství zásob a rezerv vojenského materiálu ve stálých skladech vojsk i zařízeních civilního sektoru a jejich roztržitostí po stránce dislokační,
- nutností velmi obezřetně a účelně hospodařit se zásobami a rezervami vojenského materiálu, které byly v míru vytvořeny, aby mohla být zabezpečena potřeba bojujících vojsk až do doby, než se podaří realizovat přestavbu mírového hospodářství na válečné a než bude organizováno zásobování vojsk polním systémem z válečné produkce,
- silným rozrušením komunikační sítě a v důsledku toho i obtížným řízením operačně taktických zásobovacích přeprav ovlivňovaných i pohybem civilního obyvatelstva,
- možností masových ztrát na živé síle a technice a naléhavou potřebou jejich rychlého nahrazení,
- konečně možností silné diversní činnosti a působení nepřátelských výsadek v týlových prostorech.

Uvážíme-li vliv působení všech těchto faktorů na organizaci a činnost týlu v jejich souhrnu, docházíme nutně k závěru, že je zde vytvářena situace podstatně odlišná od obvyklých a vžitých podmínek pro řízení materiálně technického a zdravotnického zabezpečení operací v průběhu války, a že tudíž v těchto podmínkách používat jakékoli šablony při řízení týlu by mohlo mít krajně nepříznivé důsledky.

Správné řešení otázky organizace týlu závisí i v této situaci v plné míře na znalostech a správném chápání operačně taktických zásad vedení soudobé obrany se zvláštním zřetelem na vyhodnocení možnosti použití a pravděpodobných cílů úderů nepřátelských zbraní hromadného ničení. Nutno uvážit, že jestliže klademe na soudobou obranu jako prvořadý požadavek vymýcení jakékoli šablony při její organizaci, musí se toto nutně v plné míře projevit i při organizování systému materiálně technického a zdravotnického zabezpečení. Týloví funkcionáři musí zvládnout otázky zásobování a zabezpečování operace (boje) nejen ze stálých zařízení a skladů armády, ale musí všestranně využívat i objektů a zdrojů civilního sektoru v nejrůznějších variantách, často bez obvyklých organizačních celků, jakými jsou např. armádní zásobovací a nemocniční základna, síť obsluhovaných vojenských automobilních silnic apod. Obrana na široké frontě, která dnes přestává být zvláštním druhem obrany a stává se jejím normálním způsobem, může vyžadovat organizaci materiálně technického a zdravotnického zabezpečení vojsk na jednotlivých operačních směrech. Zvláště v podmínkách hornatého a lesnatého terénu našeho západního pohraničí to tedy znamená vytvářet dvě, někdy i tři uskupení předsunutých armádních zásob materiálu (zvláště munice a PHM), zdravotnických i dilenských prostředků, které budou vcelku samostatnými organizačními celky řízenými týlem armády a dotovanými bezprostředně z nejbližších stálých zdrojů materiálu a prostředků armády nebo hlavního velitelství.

Velmi vážnou otázkou organizace materiálně technického zabezpečení obranné operace je účelné rozčlenění sil a prostředků týlu a stanovení

výše zásob všech druhů materiálu. I zde nutno především vycházet z operačně taktických hledisek, protože vlastnosti nových zbraní podstatně mění mimo jiné i např. obsah pojmu aktivnost obrany tím, že do soudobé obrany stále více pronikají prvky útočné činnosti a moment překvapení útočníka ze strany obránce se stává jedním z významných prvků aktivity obrany. Na druhé straně jestliže se nepříteli podaří soustředit údery prostředků hromadného ničení na jednotlivých směrech, může dojít k prolomení naší obrany do větší nebo menší hloubky a v tom případě bude třeba velmi rychle a pružně přenášet úsilí bojové činnosti obránce z předního okraje do hloubky. Z těchto hledisek je třeba zrevidovat názory na soustřeďování značného množství nepohyblivých zásob a prostředků u vojsk bránících jednotlivá obranná postavení a pásma, jak to bylo v minulosti pravidlem, a naopak vynaložit úsilí k dosažení maximální pohyblivosti týlu, zejména na vojskovém stupni přenášet a soustřeďovat materiální rezervy armády v hloubce obranného systému do takových prostorů, které by vytvářely předpoklady k pružnému manévru zásobami v závislosti na vývoji a průběhu obranného sražení. Podle stejných zásad je třeba organisovat i členění prostředků zdravotnického zabezpečení, dílenské a opravárenské služby. Pokud jde o rozmístění týlu vojsk, tj. především skladů a dílen útvarů a svazků, nelze ani zde šablonovitě vycházet ze vzdáleností obsažených v některých našich předpisech, ale je třeba uvážit, že v průběhu vedení obranné operace, a zvláště pak v počátečním období války mohou často vznikat situace, kdy nejen menší jednotky, ale i celé svazky budou nuceny úporně bránit svěřené prostory i v podmínkách částečného nebo úplného obklíčení. Domnívám se, že tyto podmínky budou vyžadovat, aby na základě vyhodnocení konkrétní bojové situace a jejího pravděpodobného vývoje, byly týly vojsk přibližovány jejich bojovým sestavám a někdy i rozmístovány přímo v rámci těchto sestav. Tento požadavek vyplývá z nutnosti vytvářet pro týl takové podmínky, které by především vytvářely předpoklady pro zajištění včasného a plynulého zabezpečení bojové činnosti. Jakékoli jiné hledisko, ať již jde o jednostrannou snahu vytvořit pro týl co nejvýhodnější podmínky, pokud jde o jeho ochranu před nepřátelskými údery, nebo o to usnadnit úlohu nadřízenému zásobovacímu orgánu, jestliže je uplatňováno na úkor dokonalého zabezpečení bojové činnosti vojsk, je v zásadě nesprávné a samoúčelné.

Zmíněné organisaci bude třeba v plné míře přizpůsobit i systém použití dopravních prostředků, zvláště automobilních, protože těch bude, hlavně v prvních dnech počátečního období války chronický nedostatek.

Centralisace těchto prostředků v jednom prostoru pod bezprostředním řízením náčelníka týlu, jak to bývá pravidlem při organisování přísunů a odsunů v průběhu války, nebude v podmínkách jejího počátečního období vždy tím nejúčelnějším řešením. Zde může často vznikat situace, kdy z hlediska dosažení větší operativnosti a lepšího využití vozidel bude prospěšnější dělit dopravní prostředky v rámci armády podle jednotlivých zásobovacích směrů, nebo i dočasně přidělovat část těchto prostředků některým službám, na příklad náčelníku dělostřeleckého vyzbrojování, náčelníku služby zásobování PHM apod. I v těchto případech musí však náčelník týlu zaměřit úsilí k tomu, aby takováto opatření měla opravdu jen dočasný charakter a byla v nejkratší době nahrazena centrálním řízením veškeré dopravy v týlovém prostoru. Velmi rozvážně je třeba v podmínkách počá-

tečného období války přistupovat k vytváření pohyblivých záloh materiálu naloženého na vozidlech. Vzhledem k charakteristické — pro toto údobí — rozptýlenosti všech zdrojů zásob po celém území týlového prostoru a částečně i bezprostředně v pásmu bojové činnosti vojsk není zdaleka tak aktuální potřeba udržovat větší množství těchto zásob přímo na vozidlech, a tím ještě více snižovat již tak omezenou celkovou přísunovou a odsunovou kapacitu. V počátečním období války, alespoň v jeho prvním období, nebude totiž tak vážnou otázkou nedostatek zásob a zdrojů materiálu jako umění zorganizovat a zabezpečit jejich přísun na místo určení, tj. do vojsk. Nepovažuji za nutné blíže rozvádět v této souvislosti nutnosti maximálního využití železničních zásobovacích přeprav. Je vcelku samozřejmé, že poměrně široce rozvinutá železniční síť na našem území a dostatečné vybavení strojovým i vozovým parkem umožní i za silného nepřátelského rušení a ničení vydatnou kapacitu těchto přeprav zvláště na železničních tratích místního významu, kterých bude v týlovém prostoru armády poměrně dostatek. Nakonec nelze opominout významnou úlohu, kterou může sehrát vzdušná doprava, právě v podmínkách obranné operace počátečního období války. Účelné využití vrtulníků a dopravního letectva k zásobovacím úkolům a zdravotnickým odsunům může značně přispět k zabezpečování jednotek vedoucích boj ve zvláště složitých podmínkách, ať již jde o úpornou obranu v situaci obklíčení nebo zabezpečení úderných uskupení při provádění protiúderů (protiztečí).

Tolik ve stručnosti k některým otázkám organizace a činnosti týlu v obranné operaci vedené v počátečním období války.

Z á v ě r

Článek je v podstatě sestaven ze dvou samostatných statí, které sice úzce na sebe navazují, avšak přesto spolu zásadní souvislost mají. Z obou statí je možno učinit společný závěr, a to, že úspěch práce týlu bude vždy záviset na jeho těsném spojení s vojsky, na přizpůsobení jeho organizační struktury požadavkům a potřebám operace (boje) a na neustálém růstu jeho technické úrovně. Řízení týlu musí pak vycházet z hlubokého tvůrčího rozboru operačně taktické a materiální situace a vyžaduje v soudobých podmínkách od všech funkcionářů týlu maximum iniciativy, rozhodnosti a umění dovedně zmobilisovat v nejkratší době všechny síly a prostředky k splnění hlavního úkolu.

OPERAČNĚ TAKTICKÁ PŘÍPRAVA

NĚKTERÉ POZNATKY Z PLÁNOVÁNÍ PŘESUNŮ A POŘÁDKOVÉ SLUŽBY

Major Ivo Vlček

Článek shrnuje a hodnotí zkušenosti z plánování a řízení přesunů štábem vševojskové armády, získané autorem a kolektivem při přípravě útočné operace.

Jde především o zkušenosti z činnosti zvláštní skupiny vyčleněné pro plánování přesunů, zkušenosti při vydávání rozhodnutí a předběžných nařízení, při zpracovávání plánu přesunu. Dále uvádí článek poznatky z činnosti zvláštní skupiny vyčleněné pro řízení přesunů, jakož i potřebu sil a prostředků.

*

Vedení boje a operace v soudobých podmínkách klade čím dál větší požadavky na rychlé a utajené přesuny vojsk. Není dnes již ani myslitelné, že by některá operace mohla být provedena bez rozsáhlých přesunů prakticky všemi směry. Proto přesuny a jejich zabezpečení se stávají v současné době jedním ze stěžejních úkolů, které musí štáb plnit.

K provedení útočné operace vševojskové armády, ať již z chodu nebo s přípravou, bude nutno soustředit v rámci fronty i v rámci armády na určitém úseku fronty značné množství sil a prostředků.

Přesuny svazků a armádních útvarů budou nezdídkou prováděny na vzdálenosti několika celonočních přesunů, a to často při nedostatku komunikací a za silného rušení nepřítelem.

Po provedení několika cvičení v rámci armády zaměřených na přípravu a provádění útočné operace byly získány mnohé poznatky z plánování a řízení přesunů a pořádkové služby.

Chci se dotknout dvou otázek, které byly v praxi přezkoušeny z hlediska přesunů, a to:

1. Plánování přesunů štábem vševojskové armády.
2. Řízení přesunů štábem vševojskové armády.

1. Plánování přesunů štábem vševojskové armády

Pro plánování přesunů a pořádkové služby ve všech fázích bojové činnosti se plně osvědčila skupina vyčleňovaná ze štábu armády, složená ze 2—3 důstojníků operačního oddělení, z 1—2 důstojníků oddělení vojenské dopravy, 2—3 důstojníků štábu dělostřelectva a 1—2 důstojníků štábu ženíjního vojska. Z ostatních druhů vojsk je vyčleňován 1—2 důstojníci, kteří se skupinou plánující přesuny a pořádkovou službu úzce spolupracují.

Pro zabezpečení součinnosti při plánování přesunů týlových zařízení je nezbytné, aby ke skupině byl přiřazen důstojník organizačního oddělení týlu s pravomocí hlavně k řešení otázky přesunů zdravotnických zařízení.

Celá skupina musí pracovat v těsné součinnosti s ostatními složkami (což je zabezpečeno i složením skupiny) a musí být vybavena vnitřním

spojením a informační skupinou operačního oddělení armády a skupinou pro vyhodnocování následků napadení zbraněmi hromadného ničení.

Ukázalo se, že zvláště těsnou spoluprací při plánování přesunů je třeba zabezpečit s ženijním oddělením armády. Vyčlenění důstojníci — ženisté musí mít přehled o skutečném stavu komunikací, o stavech přeprav a jejich únosnosti, o možnosti objížděk a úprav.

Plánování přesunů se aktivně zúčastňovala i skupina ZHN operačního oddělení armády, která vyhodnocovala stav komunikací, prostory denních odpočinků, nebezpečná místa a přepravy z hlediska účinků zbraní hromadného ničení (rozrušení komunikace, možné úrovně radiace, vytvoření a postup radioaktivního oblaku apod.) v celém pásmu armády.

Pro zabezpečení operativního řízení přesunů musí být skupina plánující přesuny vybavena všemi druhy pojítek a zabezpečena přednostně spojením s podřízenými svazky a útvary.

Tato skupina zpracovává veškeré plány a nařízení pro organizaci přesunu a pořádkové služby.

Základním dokumentem pro plánování přesunů byl grafický plán přesunu. Ukázalo se výhodným zpracovávat plán pořádkové služby na plánu přesunu. Tento způsob je výhodný hlavně z hlediska doby nutné pro zpracování obou plánů.

Pro zpracování plánu přesunu a pořádkové služby štábem vševojskové armády musí být znám štábu armády úkol armády, doba pohotovosti k útoku, svazky a útvary, ze kterých je armáda složena, jejich rozmístění a alespoň v hrubých rysech rozhodnutí velitele vševojskové armády, ke kterému musí štáb armády zpracovat podklady po předběžných propočtech a kalkulacích.

Rozhodnutí musí z hlediska přesunu obsahovat alespoň tyto body:

- pásmo činnosti (přesunů) armády a sestava pro útok,
- které svazky (útvary) a který materiál přepravit po železnici a které po vlastní ose,
- v kolika nocích provést přesuny,
- prostory denních odpočinků,
- regulační čáry,
- bojové zabezpečení (který bok a čím zajistit apod.),
- vzdálenosti mezi útvary (hustota vozidel),
- pochodová rychlost,
- pokyny pro organizaci pořádkové služby,
- materiální zabezpečení,
- spojení (nebo pokyny pro spojení),
- zvláštní nařízení (používání světél, signálů apod.),
- pohotovost k přesunu a pohotovost pořádkové služby,
- VS armády a osa přesunu.

Na základě těchto údajů může štáb vševojskové armády přistoupit k přesnému plánování přesunů a k vydání předběžných nařízení svazkům pro organizaci přesunu a pořádkové služby.

Ukázalo se nutným, aby štáb armády v předběžných nařízeních pro přesun a pořádkovou službu uvedl:

- charakter příští činnosti svazku (nebo alespoň jeho část, ze které vyplývají nové úkoly pro přesun a pořádkovou službu),
- pásmo přesunu, popř. i osy přesunu,

- seřizovací čáry (regulační čáry, výchozí místa — rozchodiště),
- nakládací a vykládací stanice pro přepravu po železnici, a co po železnici převézt,
- v kolika nocích provést přesun,
- nový prostor soustředění nebo další činnosti svazku,
- přibližný způsob organizace pořádkové služby (hlavně, kde zabezpečuje pořádkovou službu armáda, pro které svazky (útvary) musí svazek zabezpečit pořádkovou službu sám),
- pohotovost pořádkové služby,
- pohotovost k přesunu,
- VS armády a jeho osa přesunu.

Tato předběžná nařízení musí být sdělena svazkům co nejdříve, a to takovým způsobem, který je v dané situaci nejrychlejší (kurýr, styčný důstojník, telefon — někdy výjimečně i rádio, dálkopis atd.).

V předběžném nařízení pro přesun je nutno dát veliteli svazku všechny nejnutnější prvky, na jejichž podkladě může ihned začít kalkulovat a zahájit všechny přípravné práce pro plánování, přenesení rozkazu do útvarů i pro skutečnou činnost k provedení nařízení.

V této fázi přípravy operace rozhodně nelze rozlišovat zvláště předběžné pokyny pro pořádkovou službu a zvláště pokyny pro přesun. Přesun i pořádková služba jsou spolu vzájemně neoddelitelně spjaté. Samostatné pokyny pro pořádkovou službu budou vydány jen ve zcela zvláštních případech, např. bude-li svazek soustředěn mimo boj apod.

V praxi se ukázalo, že i když není některý z uvedených bodů předběžného nařízení jasný nebo není znám, nesmí to za žádných okolností zdržet vydání předběžných nařízení svazkům. Snahou musí být, aby velitelům svazků bylo dáno co možná nejvíce času na přípravu a plánování přesunů a pořádkové služby.

Při zpracovávání plánu přesunu a pořádkové služby musí štáb armády vycházet z rozhodnutí velitele armády pro přesun a pořádkovou službu. Štáb armády musí prokalkulovat délky proudů a doby přesunů jednotlivých proudů po osách přesunu. Z hlediska nutnosti urychlit postup při plánování je výhodné, aby štáb armády nařídil veliteli svazku, co po které jemu přidělené ose přesune, např.: po pravé ose dva motostřelecké pluky, dělostřelecký pluk, 4 oddíly; po levé ose motostřelecký pluk, tankový pluk, štáb svazku, ostatní útvary a tyl divise.

Podle počtu útvarů musí štáb armády přidělit i čísla pochodových proudů.

Vzhledem k tomu, že štáb vševojskové armády nebude moci vyčlenit pro armádní prostředky zvláštní komunikace (bude jich ve většině případů nedostatek), bude muset začleňovat jednotlivé armádní útvary před jednotlivé pochodové sestavy vševojskových svazků nebo za ně, a to i v pásmech přesunů těchto vševojskových svazků.

Velmi častým případem pak bude, že štáb armády nebude mít pod vlivem časové tísně dostatek času pro detailní rozpracování složení proudů vševojskových svazků na jednotlivých osách a bude muset, vzhledem k plynulému zařazování armádních útvarů na jednotlivé osy, nařídít velitelům svazků, kdy a kterou seřizovací čarou na každé ose musí projít čelo a zad svazku.

Pro štáb armády pak plně postačuje kalkulace doby průchodů čela

a zadu proudů na jednotlivých osách seřizovacími čarami. Přesné časy může štáb armády vypočítat na základě stanovené hrubé sestavy divise. Čísla proudů jednotlivých útvarů nejsou pro práci štábu armády ani pro kontroly nutná. Z tohoto hlediska se plně v praxi osvědčila tabulka „Doby průchodů pochodových proudů seřizovacími čarami“ (viz příloha).

V nařízení (rozkaze) pro přesun dostal svazek druhopis této tabulky v rozsahu, který se ho týká. Tím je jednak podstatně usnadněno a urychleno zpracování nařízení pro svazky, jednak je zjednodušen grafický plán přesunu a pořádkové služby. Kromě toho dostává svazek nejnutnější výpočty, které jsou pro něho závazné, a usnadňují mu plánování.

Nařízení velitele armády pro přesun může být svazkům doručeno i prostřednictvím směrových důstojníků armády, nebo důstojníka operačního oddělení svazku (který pracuje na přesunech) povolaneho na operační oddělení armády. Tak může být kromě předání dokumentů provedena podrobná instruktáž pro praktické zpracování plánu přesunu a pořádkové služby svazku. Forma písemného nařízení s výpisem z tabulky se neosvědčila pro svou pracnost a zdlouhavost.

Prakticky jde při vydání tohoto nařízení o potvrzení předběžného rozhodnutí a o upřesnění některých nejasných otázek, které se vyskytly u štábu svazku při plánování prováděném přesně podle vydaných předběžných pokynů, nebo o sladění některých druhů činnosti mezi štábem armády a štábem svazku.

Z hlediska řízení pořádkové služby a při nedostatku času bude výhodné s nařízením svazku pro přesun a pořádkovou službu určit svazku i místa správců pořádkových prostorů. Bude tím jednak usnadněno a urychleno zabezpečení spojení z hlediska armády a jednak při řízení přesunů nemusí štáb armády čekat, až velitel svazku určí místa správců pořádkových prostorů a oznámí je štábu armády, což mnohdy nebude ani možné.

Po zkušenostech z několika cvičení se jeví nutným, aby velitel svazku, který má zabezpečit v určitém pásmu přesunu pořádkovou službu, vzhlédem k časové tísní, kterou bude pocítovat zvláště při průzkumu os přesunu, jejich vytyčení, určení stanovišť, rozvezení pořádkových orgánů a zabezpečení spojení, prováděl rozvoz pořádkových orgánů zároveň s průzkumem os přesunu. Tento způsob má i tu výhodu, že příslušníci pořádkové služby se mohou včas seznámit se stavem komunikací, možnostmi objížděk a mohou přistoupit k nutným úpravám a k vytyčení os i možných objížděk. Zároveň je možno začít i s budováním spojovací sítě. Výpisy z plánu přesunu a pořádkové služby svazku pro jednotlivé správce pořádkových prostorů, správce pořádkových úseků a správce pořádkových stanovišť mohou být doručeny později kurýrem.

Tímto způsobem bude možné zvládnout úkoly pořádkové služby i ve velmi krátkém časovém rozmezí.

Přesto se však ukázala nutnost, aby velitel svazku při přesunech prováděných z hloubky obdržel předběžné nařízení pro přesun a pořádkovou službu 10–12 hodin před zahájením přesunu, má-li plně zabezpečit přesun svazku po všech stránkách.

Tato doba je nutná proto, aby štáb svazku mohl provést plánování, vydat rozkazy útvarům, provést průzkum a vytyčení os přesunu, zabezpečit spojení alespoň na nejdůležitějších čarách (hlavně pro správce pořádkových prostorů a správce pořádkových úseků), zabezpečit rozvezení pořádk-

kových orgánů a vyslat včas průzkumný odřad, odřad k zabezpečení pohybu a ostatní prvky bojového zabezpečení. Tato doba bude nutit štáb armády, aby vydal svazkům předběžná nařízení, jakmile plánovací skupina vyřeší pásma přesunů svazků, a to i třeba uhlem na mapě, propočítá v hlavních rysech doby průchodů jednotlivými regulačními čarami a velitel armády tento „koncept“ plánu přesunu a pořádkové služby schválí.

S takovýmto úplným zabezpečením přesunu se však, jak ukázala praxe, setkáme poměrně zřídka, většinou jen u operačních přesunů prováděných z hloubky k frontě.

Ve většině případů ani velitel vševojskové armády ani velitel svazku nebude mít dostatek času na detailní provedení všech požadovaných opatření. Pak je nutno řešit z hlediska zabezpečení přesunů a pořádkové služby jen hlavní úkoly, nezbytně nutné pro provedení rychlého a utajeného přesunu. Přesto je třeba mít na zřeteli, že je nutno svazkům poskytnout maximum možného času pro zabezpečení a provedení přesunu.

Při plánování přesunů a pořádkové služby se v praxi ukázalo, že dosavadní způsob organizace a provádění pořádkové služby při útoku z chodu je od vzdáleného výchozího prostoru řešen ne dosti účelně. Dosavadní systém tří nebo čtyř hlavních seřizovacích čar (čáry výchozích míst, jedna až dvě regulační čáry, čára rozčlenění do praporek proudů) je celkem, zbytečný, vycházíme-li ze skutečnosti; že vzdálený výchozí prostor může být na vzdálenost 35–70 km od čáry dotyku. Pro řízení přesunů pak zcela postačí čára výchozích míst a čára rozčlenění do praporek proudů. Regulační čára je možné volit jen zcela výjimečně, ve zvlášť obtížném terénu. Tímto způsobem je možno zmenšit počet pořádkových orgánů, zjednodušit spojení a hlavně zkrátit dobu nutnou pro postavení pořádkové služby a zabezpečení spojení.

Při plánování přesunů a pořádkové služby je nutno mít stále na zřeteli, že na přesném, utajeném a rychlém vlastním provedení přesunů závisí do značné míry úspěch celé další bojové činnosti.

2. Řízení přesunů štábem vševojskové armády

Zpracovaný plán přesunů a pořádkové služby se během provádění přesunů stává informativním vodítkem pro řízení a provádění plánovaných přesunů.

V důsledku pravděpodobného použití zbraní hromadného ničení nepřitelem na komunikační (silniční i železniční) centra je třeba při řízení přesunů se operativně rozhodovat a na základě získaných zpráv a zhodnocení situace vydávat krátké rozkazy podřízeným svazkům a útvarům.

Pro řízení přesunů se osvědčila u štábu vševojskové armády skupina ve složení:

- zástupce velitele armády,
- zástupce náčelníka operačního oddělení se skupinou pro plánování a řízení přesunů v síle 4–5 důstojníků operačního oddělení,
- z každého oddělení a druhu vojska 1–3 důstojníci, kteří spolupracovali s operačním oddělením při plánování přesunů a pořádkové služby.

Skupina může mít celkem 25–30 lidí a měla by být vybavena 2–3 vrtulníky, kromě jiných technických prostředků.

Ukázalo se velmi výhodným uskutečňovat velení vojskům touto skupinou dvojím způsobem, a to tak, že buď

- celá skupina řídí přesuny z jednoho místa, tj. z VS (ZVS) nebo pomocného VS, nebo se
- skupina rozdělí na dvě části, přičemž jedna část řídí přesuny z dosavadního VS (ZVS) nebo pomocného VS až po určitou čáru (buď význačná čára v terénu — řeka, hřbet, pohoří apod., nebo po některou regulační čáru). Tato čára je dána úkolem, situací a možnostmi velení. Další řízení přesunů od této čáry přebírá druhá část skupiny, která se předem přesunula na VS nebo pomocné VS armády v prostoru denních odpočinků. První část skupiny se po skončení jejího úkolu (obvykle za svítání) přesune k druhé části vrtulníky.

Velitel armády s některými náčelníky a veliteli druhů vojsk se může při tomto řešení přesunout přímo do vzdáleného výchozího prostoru nebo do posledního prostoru denních odpočinků, kde může dokončit přípravy, plány a organizaci operace.

K zabezpečení přesunů svazků a armádních útvarů musí štáb armády mít připraveny k okamžitému nasazení různé druhy záloh lidí a materiálu, kterých použije v případě ohrožení přesunu svazku zásahem nepřítele. Budou to především zálohy orgánů pořádkové služby, ženijní jednotky, chemické a zdravotnické jednotky a zálohy těžkých strojů, jako rypadel, buldozerů, tankdozerů, graderů, různých druhů pil, dílen apod.

Tyto síly a prostředky jsou určeny především k zabezpečení nepřetržitosti přesunu svazků a útvarů. V případě napadení některého pochodového proudu nebo komunikačního uzlu nepřátelskými zbraněmi hromadného ničení musí být tyto jednotky (nebo jejich část) ihned nasazeny k provedení odsunu raněných, k vytyčení a úpravě objížděky zataraseného prostoru nebo k úpravě určené komunikace, aby se mohlo pokračovat v přesunu. Zároveň je nutno provést ihned nejnutnější opravy vozidel, aby jich bylo možno dále používat.

Vzhledem k nutné operativnosti těchto záloh musí plánovací skupina v těsné součinnosti se skupinou ZHN, oddělením průzkumu a druhy vojsk pečlivě vyhodnotit situaci, úkol, povětrnostní podmínky, dobu a hlavně terén, aby mohla dát veliteli správný a promyšlený návrh na sílu jednotlivých záloh, jejich složení a umístění.

Podle zkušeností se jeví nutným umístit poblíž předpokládaných prostorů napadení ZHN těžké ženijní stroje, event. i část zdravotnických zařízení, někdy i části jiných druhů záloh. Štáb armády může tak velmi rychle po obdržení zprávy o napadení působit ve prospěch podřízených svazků a útvarů.

Pro přesun jednotlivých druhů záloh je nejvýhodnější, pokud je to jen trochu možné, stanovit zvláštní osy přesunu, třeba i horších kvalit. Praxe však ukazuje, že vyčlenění samostatných os bude většinou nemožné i vzhledem k tomu, že samostatnou osu bude požadovat protiletadlové dělostřelectvo, protitankové dělostřelectvo, chemici a ženisté pro své průzkumy v nových prostorech soustředění nebo pro zabezpečení průchodů vlastními i nepřátelskými zátarasy atd.

Domnívám se, že za současné situace, kdy zvláště těžké ženijní stroje jsou velmi pomalé, bude nutné provádět přesuny této techniky buď samostatně, nebo po malých skupinkách ve dne.

Doby průchodů pochodových

Doba pře- sunu	Pojmenování		Pochodový proud		Osa přesunu		Výchozí místa		R č. 1		Rozchodiště			
	Sva- zek	Útvar	čís.	hloub- ka v km	čís.	délka v km	místo	prochází		prochází		místo	prochází	
								čelo	záď	čelo	záď		čelo	záď
11. 3. 18.00 až 13. 3. 6.00	24 msd	10 msp, 12 msp, 24 rmo, 24 žpr, 24 dp, 24 pzpr, část týlu, 12 žopr, CHPPN 202,	20- 30	75	1	325	ST. MĚSTO	19.30	22.30	22.00	01.00	BRANDÝS n. O.	00.30	03.30
		14 msp, 24 tp, 24 ptdo, štáb divise, 24 spojpr, 24 pldp, 24 rcho, část týlu, IPPN 145	31- 45	76	2	375		21.30	00.30	00.30	03.30		03.00	06.00
	30 msd	31 msp, 30 dp, 32 msp, 30 rmo, 30 žpr, 30 prcho, část pldp, VPPN 101, IPPN 144,	46- 55	80	3	350	PETROŠOV	20.00	23.10	21.00	00.10	POLIČKA	00.20	03.20
		34 msp, 30 tp, štáb divise, 30 spojpr, 30 rcho, 30 pldp (část) 30 pzpr, 30 ptdo, týl divise, CHPPN 203,	56- 70	78	4	325		20.00	23.00	21.00	00.00		23.30	02.30
	12 dd	12 dd, 12 pzdo, 626 pldp, 628 pldp,	71- 76	95	5	430	ROKYTNICE	19.00	22.50	22.30	02.20	VEL. MEZIRČÍ	01.30	05.20

Rychlost přesunu 25 km/hod.

proudů seřizovacími čarami

Prostor odpočinku a doba pobytu	Výchozí místa		R č. 2		R č. 3		Rozchodiště			Prostor odpočinku a doba pobytu	
	místo	prochází		prochází		prochází		místo	prochází		
		čelo	záď	čelo	záď	čelo	záď		čelo		záď
CHRU- DIM, TISOVÁ, CHOCEŇ do 12. 3. 17.00	MĚSTEC	17.30	20.30	20.30	23.30	22.30	01.30	BŘEVNÍKY	01.10	04.10	PŘÍBRAM, KAMÝK n.Vlt. DALEKÉ, DUŠNÍKY do 13. 3. 18.00
	BOJANOV	17.30	20.30	19.30	22.30	23.00	02.00	OBORY	02.30	05.30	
HLINSKO SEDLÉ- TÍN, PRIBY- ^o SLAV, N. MĚSTO, do 12. 3. 17.00	CHOTĚBŮR	17.10	20.20	19.00	22.10	23.00	02.10	ŽDUCHOVICE	02.00	05.10	MILÍN, LIŠNICE ŽALUŽANY, TOCHOVICE, do 13. 3. 18.00
	POHLED	17.00	20.00	19.30	22.30	23.30	02.30	BOHOSTICE	02.30	05.30	
POLNÁ, SKLEN- NĚ, ZVOLE, BREŽÍ	STOKY	17.15	21.05	19.00	22.50	23.00	02.50	ST. SEDLO	01.10	05.00	MYŠTICE, ST. SEDLO, MIROVICE,

Přesuny může štáb armády řídit technickými pojítky po linii služební podřízenosti, po linii orgánů pořádkové služby, pomocí styčných důstojníků anebo konečně v některých případech i přes některé předsunuté zálohy, se kterými má spojení. Řídící úloha štábu armády při řízení přesunů se musí projevit i zvýšenou kontrolní činností na osách přesunu s důrazem na možné ohrožené prostory. V případě vyřazení spojení musí tito důstojníci iniciativně jednat v duchu zámyslu velitele armády s cílem zabezpečit co nejrychlejší pokračování přesunu.

Vzhledem ke složitosti řízení přesunů musí štáb armády napnout všechny síly, aby vojska byla na bojiště přisunuta včas a v plné bojové pohotovosti.

Celé pojetí soudobých operací, hlavně požadovaná rychlost a síla úderu, nutí všechny štáby zabývat se čím dále tím více otázkami přesunů a organizací a řízením pořádkové služby.

Bez dokonalého a přesného plánování přesunů a zabezpečení pořádkové služby nelze za současných podmínek uskutečnit žádný operační přesun.

Z CIZÍCH ARMÁD

SYSTÉM DOPLŇOVÁNÍ OZBROJENÝCH SIL ČLENSKÝCH STÁTŮ SEVEROATLANTICKÉHO PAKTU

Článek dává ucelený obraz o způsobu povolávání, doplňování a přípravy vojáků (branců) pro polní útvary a jednotky ozbrojených sil států Severoatlantického paktu.

Ukazuje, jak uvedené státy řeší otázku zvyšování bojové pohotovosti svých armád se zřetelem na předpokládané použití ZHN, jak se projevují tendence k vytváření „profesionálních armád“ a jaké důsledky z toho vyplývají.

*

Strategické plány Severoatlantického paktu jsou zaměřeny na přípravu války proti Sovětskému svazu a ostatním zemím tábora míru. Otázky charakteru zahájení války jsou předmětem častých jednání vedoucích činitelů a úvah vojenských odborníků.

Vojenští teoretikové kapitalistických států se shodují v názoru, že válka bude zahájena s překvapením za hromadného použití jaderných zbraní s cílem dosáhnout rozhodujících výsledků již v počátečním období. K dosažení strategického překvapení je odmítáno předchozí mobilizační rozvinutí a připouští se jen možnost skrytého povolání částí nejmladších ročníků záloh nebo specialistů pod záminkou přecvičení. Počáteční operace mají být tudíž zahájeny silami a prostředky, které jsou již v míru na válčišti.

Ke splnění těchto cílů je zaměřena výstavba a příprava ozbrojených sil. Velení Severoatlantického paktu chce vybudovat již v současné době vysoce pohyblivé síly velké palebné mohutnosti, schopné kdykoli zahájit a provádět operace velkého rozsahu. Jednotlivým členským státům ukládá zavedení takových systémů doplňování svých ozbrojených sil, které jim umožní udržovat během celého roku nepřetržitou bojovou pohotovost vojsk a nedopustí jejich oslabení při odchodu starších ročníků do zálohy. Kromě toho ukládá, aby intensivně a náročně byla procvičována vojska v provádění cvičných poplachů podle vydaných společných instrukcí a stále byly zlepšovány přípravy pro zahájení bojové činnosti.

Cílem této práce není rozvíjení celé šíře složitých otázek bojové pohotovosti, a omezí se proto pouze na objasnění systémů doplňování pravidelných sil a způsobu procvičování záloh.

Podle cizího odborného tisku je ve všech členských státech Severoatlantického paktu (kromě Kanady a Islandu) zavedena všeobecná branná povinnost ukládající základní vojenskou službu, jejíž délka je ovlivněna dosaženým stupněm výstavby nebo hospodářskými možnostmi zemí. I když otázka rozsahu základní vojenské služby je předmětem konferencí vedoucích orgánů Severoatlantického paktu, nepodařilo se ji dosud zástupcům americko-britského bloku ujednotit (schéma 1). Přesto zůstává skutečností, že všechny členské státy jsou zapojeny do plánu společných příprav na válku.

Při rozboru systému doplňování pravidelných sil je účelné se omezit pouze na vedoucí členské státy Severoatlantického paktu — Spojené státy

americké, Velkou Británií, Francií a Itálií. Západoněmecká spolková armáda tu není zatím brána v úvahu, protože je dosud ve výstavbě; přesto však i u ní se vyskytují obdobné prvky doplňování.

Podle názoru vojenských odborníků kapitalistických států je základní podmínkou udržování stále vojenské pohotovosti pravidelných sil povolání branců do vojenské služby v několika nástupních termínech.

	Délka základní vojenské služby v měsících																							
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
Spojené státy americké																								
Velká Británie																								
Francie																								
Německá spolková rep.																								
Itálie																								
Belgie																								
Holandsko																								
Dánsko																								
Norsko																								
Portugalsko																								
Řecko																								
Turecko																								

Schéma 1. Délky základní vojenské služby členských států Severoatlantického paktu

Ve sledovaných armádách jsou zavedeny tyto nástupní termíny: v amerických ozbrojených silách měsíční, v britských čtrnáctidenní, ve francouzských a italských čtyřměsíční. Rovněž v západoněmecké armádě jsou zavedeny tříměsíční nástupní termíny.

Podle hodnocení vojenských odborníků kapitalistických států rozložení celého odvodního ročníku do několika částí nastupujících vojenskou službu ve více termínech způsobuje, že nástup i odchod vojenských osob neovlivní připravenost vojsk.

Dalším důležitým opatřením sledujícím udržování stále pohotovosti pravidelných sil je způsob výcviku nováčků. Ve všech uvažovaných armádách nastupují branci základní vojenskou službu ve výcvikových střediscích a teprve po skončení základního výcviku jsou přidělováni k bojovým svazkům a útvarům.

Ve Spojených státech amerických nastupují všichni branci pozemních sil do výcvikových středisek, v nichž prodělávají osmítýdenní základní výcvik jednotlivce (Basic Combat Training). Program výcviku je pro všechny stejný bez ohledu na jejich budoucí zařazení. Během této doby je prováděn výběr osob podle prokázaných schopností a podle předběžné odborné přípravenosti. Další jejich příprava pokračuje ve výcvikových střediscích druhů vojsk (Advanced Individual Training — např. pěších jednotek ve Fort Benning, vzdušných výsadkových jednotek ve Fort Bragg, dělostřeleckých jednotek ve Fort Sill, tankových jednotek ve Fort Knox apod.), kde jsou během dalších osmi týdnů školeni podle předpokládaného zařazení. Po šestnáctitýdenním výcviku je vojenská osoba základní služby považována za dostatečně vycvičenou pro službu u bojového svazku.

Americké velení provádí v poslední době další opatření k zvýšení bojové pohotovosti svých svazků v západním Německu. Místo doplňků složených z mužstva ze šestnáctitýdenním výcvikem odesílá skupiny vojenských osob základní služby s dalším výcvikem u bojových svazků umístěných ve Spojených státech amerických. Tyto doplňky mohou plně nahradit osoby odcházející do zálohy, takže výcvik může být prováděn bez narušení.

Ve Velké Británii je zavedena čtrnáctidenní výběrová doba zv. „Selection Period“, určená k zjištění schopností nováčka, po níž je teprve rozhodnuto o jeho zařazení. V dalších osmi týdnech základního výcviku je prováděn zdokonalovací výcvik u výcvikových útvarů jednotlivých druhů vojsk a služeb. Po uplynutí této doby jsou vojenské osoby základní služby odesílány k bojovým útvarům, u nichž pokračují v dalším výcviku. Mužstvo určené pro službu na Středním a Dálném východě je ještě cvičeno pro bojovou činnost ve speciálních podmínkách.

Príslušníci druhů vojsk prodělávají u výcvikových útvarů osmítýdenní speciální výcvik řidičů, radistů, střelců, mechaniků apod. a ve zkrácené době výcvik v příbuzných oborech. Školení obsluh zvláště složitých přístrojů a zařízení je úměrně prodlužováno. Takto vycvičené vojenské osoby základní služby jsou přidělovány k bojovým útvarům, u kterých plní úkoly podle své specialisace.

Ve Francii je výcvik ovlivněn náročnými požadavky vedení války proti alžírskému lidu. Nováčci určení pro svazky v západním Německu a v metropoli nastupují základní vojenskou službu ve výcvikových střediscích, ostatní (převážná část) u výcvikových útvarů nebo mobalisačních a doplňovacích útvarů v metropoli. V oblastních výcvikových střediscích jsou nováčci cvičeni po dobu čtyř měsíců; z této doby připadá šest týdnů na výcvik jednotlivce, zbytek (10 týdnů) na výcvik v družstvu a četě. V ostatních výcvikových střediscích připravujících vojenské osoby pro službu v Severní Africe je příprava rozšířena o tzv. „nomadisační výcvik“, jehož cílem je přivyknout jednotky speciálním podmínkám bojů v Severní Africe. Současné požadavky koloniální války vyžadují, aby hlavní úsilí bylo soustředěno na výcvik pěchoty. Teprve po likvidaci hnutí alžírského lidu má být výcvik rovněž specialisován.

V italské armádě nastupují nováčci základní službu rovněž ve výcvikových střediscích (CAR) na dobu čtyř měsíců. První měsíc je výcvik pro všechny nováčky jednotný. Po této době jsou nováčci cvičeni podle předpokládaného zařazení. Čtyřměsíční výcvik je považován za dostatečný pro plnění povinností základní vojenské služby u útvarů.

V západoněmecké armádě, která je dosud ve výstavbě, je plánován šestiměsíční vojenský výcvik společný pro všechny příslušníky spolkové armády. Tato doba má zahrnovat tříměsíční všeobecný základní výcvik jednotný pro všechny druhy vojsk a tříměsíční speciální základní výcvik prováděný ve speciálních školách pro nováčky. Cílem speciálního výcviku má být seznámit nováčky s bojovou technikou a se základními taktickými zásadami jednotlivých druhů vojsk.

Ve zbývajících šesti měsících základní vojenské služby má mužstvo provádět u bojových útvarů tzv. „zdokonalovací výcvik“ (Vollausbildung), jehož podstatnou část má tvořit taktický výcvik družstva, čtyři a rot, výcvik obsluh zbraní a osádek bojových vozidel. Během výcviku jsou prováděny ostré polní střelby ve výcvikových prostorech a několikadenní podzimní nebo zimní cvičení nebo manévry na stupni bojových skupení, divise anebo armádního sboru.

Přehled jednotlivých systémů doplňování uvažovaných armád je uveden v diagramu 2.

	Základní vojenská služba v měsících																							
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
Spojené státy americké	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
V. Británie	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Francie	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
Itálie	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■

Legenda: ■ výcvik jednotlivce a speciální u výcvikových útvarů
 □ výcvik u bojových útvarů

Schéma 2. Systémy doplňování a výcviku nováčků v armádě Spojených států amerických, Velké Británie, Francie a Itálie

Z rozboru jednotlivých systémů doplňování vyplývá, že převážná většina členských států Severoatlantického paktu udržuje své síly na vysokém stupni bojové pohotovosti. Přidělování částí doplňků odvodních ročníků bojovým svazkům po dokončení základního výcviku ve výcvikových střediscích zabezpečuje stálou vysokou pohotovost, takže se neprojevují citelné výkyvy při odchodu staršího ročníku do zálohy.

V posledních letech však velení Severoatlantického paktu vyžaduje, aby všechny členské státy podstatně zvýšily počty vojenských osob z povolání a dobrovolníků s dlouhodobými závazky a odůvodňuje tento požadavek tím, že stále složitější bojová technika klade mnohem vyšší nároky na obsluhu než dříve. Zvláště u vojenských vzdušných sil je dvouletá vojenská služba považována za naprosto nepostačující k vycvičení létajícího personálu a obsluh složitých pomocných zařízení. Požadavek na získání vojenských osob z povolání a dobrovolníků s dlouhodobými závazky je zdůvod-

ňován skutečností, že voják při dosažení vyhovující odbornosti odchází do zálohy, což značně snižuje celkovou bojovou pohotovost ozbrojených sil.

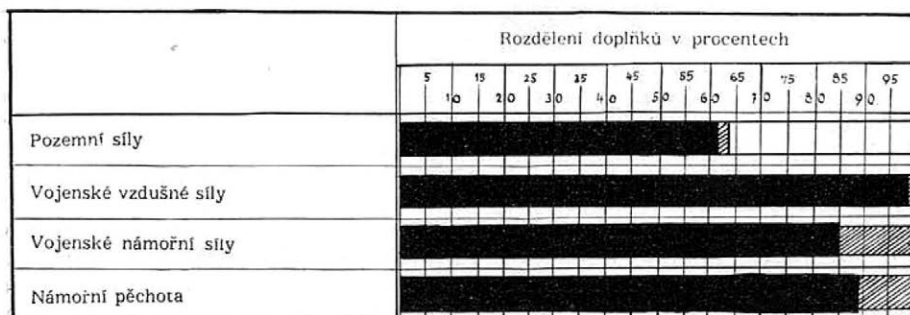
Tento stav se zvláště výrazně projevuje ve složení měsíčních doplňků amerických sil. Např. k 1. 7. 1958 bylo přiděleno pravidelným silám k doplnění počtu 74 285 osob, které byly rozděleny takto:

	Celkové počty		Z nich přiděleno							
			poz. silám		vzd. silám		nám. silám		nám. pěch.	
	osob	%	osob	%	osob	%	osob	%	osob	%
Odvedenci podle br. zák. „Selective Service“ na 24 měsíců	10 690	14	10 690	36	—	—	—	—	—	—
Odvedenci podle br. zák. na 6 měsíců	4 636	6	626	2	102	1	3 098	15	810	11
Noví dobrovolníci	36 894	50	10 304	34	8 489	52	13 231	62	4870	70
Dobrovolníci s prodlouženými závazky	22 065	30	8 398	28	7 633	47	4 735	23	1299	19
Celkem	74 285	100	30 018	100	16 224	100	21 064	100	6979	100

Z rozboru vyplývá, že nováčci odvedení podle branného zákona „Selective Service“ do 24měsíční základní vojenské služby nastupují výhradně k pozemním silám. Dobrovolníci byli k tomuto dni přiděleni:

k pozemním silám 18 702 osob, tj. 62 %,
 k vojenským vzdušným silám . . . 16 122 osob, tj. 99 %,
 k vojenským námořním silám . . . 17 966 osob, tj. 85 %,
 k námořní pěchotě 6 169 osob, tj. 89 %.

Schéma 3. Graficky znázorněno — byly doplňky k 1. 7. 1958 rozděleny takto:

Legenda: dobrovolníci
 zákl. voj. služba — 6 měs.
 zákl. voj. služba — 24 měs.

Složení doplňků potvrzuje, že americké vojenské vzdušné síly jsou složeny výhradně z dobrovolníků s dlouhodobými závazky, což umožňuje udržovat vysokou připravenost létajícího a technického personálu. Tento stav je jednou z hlavních příčin nejvyšší bojové připravenosti amerického letectva ze spojeneckých vojenských vzdušných sil Severoatlantického paktu.

Rovněž v britské armádě je prosazován požadavek vytvoření „profesionální“ armády složené výhradně z vojenských osob z povolání. Britské velení provádí široký nábor dobrovolníků se zvláště dlouhodobými závazky. Požaduje, aby závazek nebyl kratší než 12 let, přičemž část může být splněna i v záloze*). U žen se vyžaduje závazek nejméně čtyřletý s možností dalšího prodlužování. Po 22leté službě má vojenská osoba z povolání nárok na důchodové zabezpečení. Přesto, že se přihlašuje do vojenské služby velký počet dobrovolníků (k pozemním silám průměrně ročně asi 30 000, k vojenským vzdušným silám asi 75 000 a k vojenským námořním silám průměrně asi 8000 osob), nestačí krýt potřebu ozbrojených sil. Britské velení však předpokládá, že se podaří zvýšit nábor tak, aby do r. 1962 mohly být ozbrojené síly složeny výhradně z vojenských osob z povolání.

Ve Francii a v Itálii jsou pravidelné síly doplňovány převážně nováčky odvedenými podle branného zákona o všeobecné branné povinnosti. Je však věnována velká péče náboru dělesloužících po splnění základní vojenské služby. Těmto osobám se poskytuje dobré materiální zabezpečení a po dlouholeté službě i důchod. Náboru napomáhá i stále se prohlubující krize a obava před nezaměstnaností po návratu z vojenské služby. Tito dělesloužící mají nejvíce odborných zkušeností a tvoří hlavní část instruktorů při výcviku. Ve francouzské armádě jsou koloniální, zejména severoafrické jednotky složeny převážně z těchto dělesloužících.

V současné době plánuje i belgické velení doplnění 1. armádního sboru, vyčleněného pro spojenecké síly Severoatlantického paktu, výhradně vojenskými osobami z povolání. Za tím účelem provedlo široký nábor a zvýšilo dosavadní počet vojenských osob z povolání ze 17 000 na 26 000 osob. Zbývajících 11 000 dobrovolníků má být získáno z vojenských osob odcházejících po splnění základní služby do zálohy. Úspěšný nábor je usnadněn jednak dobrým hmotným zabezpečením a zejména zhoršující se hospodářskou situací, která v důsledku uskutečňování společného evropského trhu nemá vyhlídky na zlepšení.

Z uvedeného rozboru vyplývá, že velení Severoatlantického paktu se snaží vytvořit spojenecké síly, vyčleněné jednotlivými členskými státy, převážně z vojenských osob z povolání, což má velký vliv nejen na neustálou pohotovost, ale i na vysokou odbornou připravenost. Poměrně malé doplňky vojenských osob základní služby přicházejících v krátkých časových intervalech prakticky nenarušují celkovou činnost útvarů a jednotek. Proto se v plánech bojové přípravy těchto armád neprojevují tak zřetelně jednotlivé stupně výcviku (např. jednotlivce, družstva, čety apod.) a pouze se dělí na letní a zimní. V letním období jsou vojska převážně soustředěna ve výcvikových táborech, zatím co v zimních měsících jsou v posádkách.

U spojeneckých pozemních vojsk v západním Německu je výcvik až do

*) Zálohy 1. věkové třídy tvoří „pravidelná záloha“ složená pouze z dobrovolníků se závazky 4 až 7 let a „teritoriální armáda“, resp. „pohotovostní záloha“, do nichž jsou převáděny vojenské osoby po splnění základní vojenské služby za dobu 3½ roku. Po splnění této doby jsou záložníci převáděni do všeobecné zálohy na dobu dalších pěti let.

stupně armádního sboru prováděn v rámci jednotlivých armád a společná spojenecká cvičení jsou organizována na stupni armád a skupin armád.

Tato společná cvičení jsou v posledních letech zaměřena na vedení operací v počátečním období války, při nichž je předpokládáno rozvinutí prvních operací silami a prostředky umístěnými na válčišti. K zesílení útočících sil velení Severoatlantického paktu předpokládá rychlé mobilisační rozvinutí záloh a jejich zasazení do boje. To však vyžaduje, aby nově postavené svazky nepotřebovaly dlouhý doplňující výcvik, ale byly co nejdříve schopny zahájit boj i ve složitých podmínkách počátečního období války.

Při dřívější praxi přecvičování záložníků na krátkodobých cvičeních v dlouhých časových intervalech nebylo je možno plně vycvičit v používání nové složité bojové techniky. V důsledku toho by jednotka, postavená v mobilisaci ze záložníků, vyžadovala poměrně dlouhého a náročného výcviku před zasazením do boje.

Proto velení Severoatlantického paktu požaduje od členských států, aby zavedly nové systémy složení a přecvičování záloh, umožňující udržovat aspoň v nejbližších letech po propuštění ze základní vojenské služby vysokou připravenost záložníků pro plnění úkolů za složitých podmínek soudobého boje.

Za nejvýhodnější je považován americký a britský systém doplňování. V obou armádách jsou vojenské osoby převáděny po splnění základní vojenské služby pouze na několik let do pohotovostních záloh, v nichž jsou povinny zúčastňovat se pravidelných cvičení po svém občanském zaměstnání a jednou ročně souvislého soustředění ve výcvikovém prostoru. Tito záložníci mají trvale přidělen výstroj a v mobilisaci nastupují službu u svého útvaru v místě bydliště. Proto může takový útvar dosáhnout bojové pohotovosti v poměrně krátké době.

Ve Spojených státech amerických jsou podle zákona tři druhy věkových tříd záloh, odstupňovaných podle předpokládaného mobilisačního rozvinutí. Nejpočetnější jsou první „pohotovostní zálohy“ (Ready Reserve); jejich rychlou použitelnost usnadňuje trvalé zařazení záložníků do svazků a útvarů, u nichž prodělávají pravidelný výcvik.

Pohotovostní zálohy tvoří Národní garda pozemních a vojenských vzdušných sil a Organizovaná záloha pozemních, vojenských vzdušných a vojenských námořních sil, námořní pěchoty a pobřežní stráže.

Národní garda (National Guard) je složena z dobrovolníků, kteří do ní vstupují před 18½ rokem, přičemž se zavazují ke službě do 28 let a část vojenských osob po splnění základní vojenské služby (osoby, které splnily 24měsíční základní službu, na dobu 3 let; osoby se zkráceným šestiměsíčním výcvikem na dobu 9½ roku, včetně základní služby). Po dobu zařazení v Národní gardě je každý záložník povinen podrobit se pravidelným cvičením v rozsahu 2 až 4 hodin týdně a zúčastňovat se letních soustředění v trvání 15 dnů.

„Organisovanou zálohu“ (Reserve) tvoří pouze osoby, které splnily základní vojenskou službu. Tyto osoby jsou zařazeny rovněž již v míru v útvech složených jako pravidelné síly a zúčastňují se cvičení ve stejném rozsahu jako u Národních gard.

Druhou věkovou třídou záloh tvoří „všeobecná záloha“ (Standby Reserve), do níž jsou převáděni záložníci po splnění zákonem stanovené doby

pro pohotovostní zálohy. Všeobecná záloha není organizována do svazků a útvarů a její příslušníci neprovádějí žádný výcvik. Jsou určeni k doplnění aktivních a záložních svazků nebo k postavení nových. V mobilisaci rozhodují orgány výběrové služby „Selective Service“ o zařazení záložníků do vojenské služby nebo o ponechání v národním hospodářství. Zákon nestanoví délku zařazení ve všeobecné záloze. Předpokládá se zařazení do 32 roků.

Třetí záloha (Retired Reserve) je poslední mobilizační věkovou třídou záloh. Jsou do ní převáděny osoby, na které se nevztahuje povinnost ve všeobecné záloze, příslušníci Národní gardy po 28 letech nebo osoby, které splnily šestiměsíční základní vojenskou službu a výcvik v Národní gardě anebo „organizované záloze“ v trvání 9 roků. Tito záložníci mohou být povoláni do aktivní služby, nestačí-li pohotovostní a všeobecná záloha k vytvoření dostatečně silných ozbrojených sil. Předpokládá se, že věková hranice pro povolání do aktivní služby nepřesáhne 45 roků.

Ve Velké Británii tvoří první věkovou třídu záloh pravidelná záloha, teritoriální armáda a pohotovostní záloha a druhou věkovou třídu všeobecná záloha.

Pravidelná záloha (Regular Reserve) je složena pouze z dobrovolníků se závazky 4 až 7 let. Tyto osoby mají civilní zaměstnání a zúčastňují se po večerech cvičení v celkové délce 20 výcvikových dnů nebo souvislého 12denního cvičení ročně. Dostávají peněžitou odměnu; mohou být však kdykoli povoláni k okamžitému nástupu aktivní služby.

Hlavní kategorií záloh tvoří teritoriální armáda (Territorial Army), do které jsou převáděny vojenské osoby po splnění základní služby na dobu 3½ roku. Tito záložníci musí splnit výcvik v celkové hodnotě 60 dnů, z nichž 15 dnů připadá na souvislé cvičení ve výcvikovém táboře.

Doplňující složkou teritoriální armády je pohotovostní záloha (Army Emergency Reserve), do níž jsou zařazováni technici a techničtí specialisté na stejnou dobu jako ostatní záložníci do teritoriální armády. Příslušníci pohotovostní zálohy budou v mobilisaci přidělováni k technickým jednotkám teritoriální armády.

Po uplynutí doby stanovené pro první kategorii záloh jsou záložníci převáděni na dalších pět let do všeobecné zálohy (Army General Reserve).

Ze struktury záloh armád Spojených států amerických a Velké Británie vyplývá, že první kategorie umožňuje udržování vysoké pohotovosti.

Ve francouzské armádě jsou tři věkové třídy záloh. První stupeň složený ze tří nejmladších ročníků tvoří tzv. „disponibilitu“. Příslušníci disponibility mohou být povoláni k výkonu služby vládním výnosem, bez souhlasu Národního shromáždění. Ve druhé věkové třídě zv. „první záloha“ jsou záložníci 16 let a v poslední, „druhé záloze“, dalších 7½ roku. Záložníci jsou v této době povoláváni na cvičení.

V italské armádě jsou příslušníci mužstva po splnění základní vojenské služby převáděni do „první zálohy“, v níž zůstávají do 40 roků. Po dosažení tohoto věku jsou převáděni do „druhé zálohy“, v níž jsou do 45 let a konečně do „třetí zálohy“, v níž jsou do 55 let. Osoby starší jsou zproštěny branné povinnosti. Poddůstojníci jsou zařazováni po splnění základní vojenské služby podle klasifikace do dvou kategorií. Poddůstojníci 1. kategorie jsou vedeni v evidenci do 60 let. Ve válce se však vztahuje na ně branná povinnost bez ohledu na věk.

která je jim v příští válce přisuzována. Všechny způsoby výcviku záloh nemohou nahradit soustavný výcvik základní vojenské služby, i když se velení armád všemožně snaží jejich bojovou přípravu co nejvíce přiblížit výcviku pravidelných sil. Z toho vyplývá, že při systému „profesionální“ armády musí zákonitě zaostávat zálohy.

Při podrobném studiu celé prosazované struktury vyplývá, že má být postupně přijat americký systém složení a doplňování pravidelných sil a záloh, což potvrzuje, že Severoatlantický pakt je nástrojem Spojených států, které usměrňují jeho vývoj od samého založení k využití celé základny všech členských států pro své agresivní cíle.

DISKUSE

DISKUSNÍ PŘÍSPĚVEK

k článku kapitána Matěje Jakobyho „Otázka organizace práce ve štábu vševojskové armády“ (Sborník VVS čís. 9/1958)

Major Miroslav Nedvěď

Článek kapitána Jakobyho přináší řadu podnětných myšlenek, týkajících se práce našich štábů, a správně poukazuje na nutnost zavedení nových pružných forem do celé řídící činnosti štábů svazků a svazů.

Ve svém příspěvku se chci zaměřit ke třem otázkám, které autor mimo jiné rozebírá ve svém článku; je to činnost a využití styčných důstojníků a jejich organizační začlenění v operačním oddělení, dále návrh na vytvoření tzv. dispečerské skupiny v operačním oddělení a nakonec návrh na vytvoření společného stanu — tzv. operačního sálu na velitelském stanovišti pro hlavní funkcionáře armády.

K činnosti styčných důstojníků u štábu armády autor uvádí: „V praxi to často dopadá tak, že se z nich samočinně vytváří zvláštní skupina, jejíž každý příslušník vidí jen svoji divisi, pro kterou pracuje, a necítí odpovědnost za činnost a úspěch celého oddělení. V přípravném období, kdy operační skupina je prací přetížena, styční důstojníci jsou vcelku bez práce. V době vedení boje naopak styční důstojníci zase jezdí a zatížení operační skupiny je minimální.“

Tato skutečnost se sice v některých štábech při prováděných cvičeních vyskytuje, je však třeba si uvědomit, že toto zásadně špatné využívání styčných důstojníků neodpovídá ani soudobým podmínkám vedení operace a boje, kdy vzrostl význam styčných důstojníků při řízení činnosti vojsk, ani neodpovídá ustanovením předpisu Oper-II-1, kde jsou obsaženy jasné pokyny pro práci styčných důstojníků i povinnosti starších náčelníků při jejich využívání.

Domnívám se, že není výhodné řešení autora článku, který zlepšení činnosti styčných důstojníků vidí v tom, že se tito důstojníci organizačně začlení do operační skupiny operačního oddělení, a z počtu této skupiny navrhuje vysílat styčné důstojníky k jednotkám. Tento návrh neodpovídá podle mého názoru požadavkům kladeným v soudobých podmínkách na činnost styčných důstojníků, kteří musí být plně hodnotnými orgány velitelů při řízení bojové činnosti vojsk a kteří neustále znají doko-

nale situaci svých divisi, mají s nimi zabezpečeno nepřetržité spojení a předávají jim veškeré rozkazy a nařízení velitele armády atd. Všechny jejich povinnosti jsou nakonec obsaženy ve výše uvedeném předpise, a proto je dále nebudu rozepisovat.

Není možno proto souhlasit s tvrzením autora, že v přípravném období jsou styční důstojníci bez práce. Budou-li plnit správně své povinnosti, musí v tomto období být v neustálém styku se svými divisemi a dávat jim všechny podklady pro přípravu k další bojové činnosti, aby bylo zabezpečeno souběžné plánování. (Tuto otázku podrobně rozebírá generálmajor V. Vitanovský ve VM čís. 5/1958.) Rovněž nelze souhlasit s autorem v tom, že styční důstojníci ztrácejí přehled o situaci za vedení boje, poněvadž „stále jezdí“. Právě naopak, těsný styk s podřízenými štáby jim jednak umožňuje znát dokonale situaci vojsk, jednak to na druhé straně od nich i vyžaduje, aby tak byli schopni plnit dobře své povinnosti. Budou-li styční důstojníci takto plnit své povinnosti, nebylo by výhodné začleňovat je do operační skupiny, jak navrhuje autor, ale je nutno je ponechat buď v informační skupině, nebo z nich vytvořit samostatnou skupinu.

Nyní několik slov k návrhu na vytvoření tzv. dispečerské skupiny u operačního oddělení armády, složené z příslušníků hlavních druhů vojsk. Domnívám se, že u tohoto návrhu, s nímž jsme se v poslední době již mohli setkat, jde více méně jen o změnu názvu (místo informační skupiny) a o určitou změnu v obsazení této skupiny (rozšíření o důstojníky druhů vojsk), což však v podstatě nemůže nijak ovlivnit zlepšení informovanosti uvnitř štábu i mimo štáb.

K této otázce je nutno uvážit, že styk s podřízenými svazky zabezpečují u armády směroví důstojníci a k zabezpečení informovanosti uvnitř štábu stačí určit v informační skupině jednoho důstojníka, který je schopen pomoci dispečerského zařízení tuto informovanost zabezpečit. Není tudíž nutné začleňovat do informační skupiny důstojníky od druhů vojsk, neboť by značně vzrostl

počet celé skupiny a bylo by to neúčelné, uvážíme-li i návrh autora na vytvoření společného operačního sálu, kde by vlastně situace byla obdobná s tím rozdílem, že v tomto sálu mají být přímo náčelníci druhů vojsk.

Autor dále zdůvodňuje vytvoření dispečerské skupiny i dosavadním přetížením spojovací sítě, jak to můžeme pozorovat při různých cvičeních. Domnívám se, že při správné činnosti styčných důstojníků, kteří budou předávat a přijímat veškeré rozkazy, nařízení a hlášení od svých svazků i zpět, nemůže nastat žádné přetížení spojovacích sítí, poněvadž veškerý styk budou zajišťovat jen určení důstojníci.

Pro práci v dispečerské skupině autor navrhuje, aby „důstojníci do ní byli určováni z počtů oddělení na dobu 12–24 hod. podobně jako do služby OD“. Domnívám se, že v podstatě je to správná myšlenka, pokud jde o pravidelné střídání důstojníků ve službě, nesouhlasím však s tím, aby se do této skupiny určovali postupně všichni důstojníci z oddělení, nýbrž do informační skupiny (stejně jako styčné důstojníky) je nutno trvale určit určitý počet důstojníků, kteří by mohli pracovat „na směny“ po 12 až 24 hod.

Tim, že se zde střídají stále stejní pracovníci, dosáhne se lepší znalosti situace i možnosti rychlejšího vzájemného dohovo-ru mezi štáby.

Ještě krátce k umístování informační skupiny. Autor požaduje, aby dispečerská skupina byla na VS armády. Domnívám se, že v důsledku určitých změn, které nastaly v členění jednotlivých velitelských stanovišť na stupni armády, je nutno počítat s tím, že informační skupinu je nutno umístit za vedení boje na předem určeném velitelském stanovišti (PVS) armády, která bude v tomto období hlavním velitelským stanovištěm u armády.

S návrhem autora na vytvoření dispečerské skupiny úzce souvisí i třetí otázka, vytvoření společného pracovního stanu — operačního sálu, kde by podle autorova názoru byli společně umístěni velitel, náčelník štábu, náčelník operačního oddělení, náčelníci druhů vojsk, dispečerská skupina a hovorna.

Vytvoření tohoto společného pracoviště pro velitele, náčelníka štábu a náčelníka operačního oddělení je účelné v přípravném období při plánování, kdy je ovšem nutno, aby v jejich blízkosti byla především operační (plánovací) skupina a ne skupina dispečerská.

V průběhu boje a operace není však výhodné zřizovat toto společné pracoviště. Jednak to neodpovídá již uvedenému nynějšímu rozdělování velitelských stanovišť,

kdy hlavním velitelským stanovištěm je PVS, kde bude zpravidla velitel s náčelníkem operačního oddělení a náčelníky druhů vojsk a naopak náčelník štábu bude na VS. Kromě toho se domnívám, že v soudobých podmínkách není účelné uvažovat o budování velkého pracovního stanu, který je sice velmi pohodlný při cvičeních, ale nelze s ním počítat při skutečném boji, kdy hlavní funkcionáři armády budou mít své pracoviště buď v úkrytech (jejichž rozměry nejsou tak velké, aby bylo možno otázku řešit obdobně tak, jak navrhuje autor) nebo v obrněných vozidlech, která rovněž nedovolují vytváření navrhovaného pracoviště.

Nyní ještě několik poznámek k práci našich štábů. V poslední době jsme svědky podrobného zkoumání všech otázek, které souvisí s řídicí činností velitelů a štábů. Je to jistě správné a nutné, poněvadž rozvoj soudobých bojových prostředků a jejich ohromný vliv na organizaci vojsk a vedení bojové činnosti si vynucuje hluboké studium všech otázek řízení a velení.

I když se u nás vyskytují v poslední době správné názory na nutnost změny všech forem velení a práce štábů, zůstávají veškeré navrhované zásady pro činnost velitelů a štábů prakticky stále nezměněny. Není předmětem tohoto krátkého příspěvku tyto otázky podrobně rozebírat, ale chci poukázat jen na několik příkladů.

Dnes předpokládáme, že v budoucí válce se bude situace měnit velmi rychle, a proto mnohé z dosavadních málo operativních způsobů velení vojskům nebudou vyhovovat. Za těchto podmínek bude třeba rychle reagovat na situaci rozhodnou činností vojsk. Důležitým činitelem v tomto směru je decentralizace velení, která umožní širokou iniciativu velitelům všech stupňů. Podrobně zpracované rozkazy musí být nahrazeny krátkými pokyny a nařízeními starších náčelníků, kteří touto formou vyjádří stručně svůj zámysl. Podřízený musí mít pak právo a možnost splnit tyto pokyny podle vývoje situace na frontě. Ohromný vliv ZHN na bojovou činnost vojsk vyžaduje od velitelů rychlé myšlení, důvěřování podřízeným a osobní řízení a velení vojskům podle vývoje situace. V důsledku rychlé změny situací vzrůstá význam požadavku na správnou a stručnou formulaci a vyjadřovací schopnosti všech velitelů a příslušníků štábů. Jde zejména o to, aby se velitelé všech stupňů naučili přesně, správně a stručně vyjadřovat své myšlenky.

Zatím však při různých cvičeních a štábních nácvicích vidíme, že veškerá nařízení, pokyny a rozkazy jsou zpracovávány podrobně na mnoha stránkách a není například řídký zjev, že bojový rozkaz velitele armády je zpracován na 20 stránkách (psa-

cím strojem). Domnívám se, že tento způsob není možný v podmínkách budoucí války, neboť odpovídá způsobům vedení boje a operace ze 2. světové války. Tímto způsobem nejen neumožňujeme iniciativní plnění úkolů nižšími veliteli, nýbrž je „okrádáme“ o čas, nutný pro organizaci boje na nižších stupních.

S touto otázkou souvisí do určité míry i dnešní přílišné spoléhání velitelů na štáby při přípravě všech potřebných dokumentů a podkladů pro různá rozhodnutí.

Při různých cvičeních vidíme, že větší na velitelů neucení žádné rozhodnutí, pokud předem nevyslechne řadu informačních zpráv od různých funkcionářů svého štábu a pokud toto rozhodnutí jim předem štáb nepřipraví. Je to určitá pchodnost některých velitelů, že příliš spoléhají na svůj štáb, avšak v soudobých podmínkách nemůže obstát, poněvadž v některých případech nebude mít velitel ani čas, ani možnost dostat od svého štábu úplně podklady pro svá rozhodnutí.

DISKUSNÍ PŘÍSPĚVEK

k článku kolektivu příslušníků štábu 2.VO „Operační a bojové zabezpečení úderného uskupení vševojskové armády při zasazení k provedení průlomu z chodu“ (VM číslo 6/1958)

Podplukovník Ladislav Jaček, major Jiří Nečas

Článek, který se opírá o zkušenosti ze cvičení a vojenskovedecké konference, je v mnoha směrech podnětný, zvláště pokud se týká organizace vojsk, avšak v některých otázkách nelze s autory plně souhlasit.

V první řadě bylo třeba ujasnit si hlavní zásady průlomu připravené obrany nepřítele z chodu. Podle našeho názoru není výhodné vytvářet úderné uskupení armády ze svazků, které jsou v dotyku s nepřítelem. Zásadu, kterou jsme přijali pro stupeň armády, nelze v tomto případě aplikovat na úroveň svazků.

V soudobé obranné operaci bude velmi často přenášeno úsilí obrany do hloubky, což se projeví v operačním učení armády. Je proto nutné počítat s tím, že na šířce 50 až 60 km útočného pásma armády budou asi dvě divise v obraně. Svazek v dotyku bude tedy na poměrně široké frontě, se slabým druhým sledem a v takové situaci je nepoměrně těžším úkolem tuto divisi soustředit z dotyku k průlomu než přesunout divisi např. z druhého pásma obrany a zasadit ji z chodu. Nehledě na to, že naprosto nevyřešena by zůstala otázka zabezpečení průlomu a překrytí zbývající části fronty. I za předpokladu, že by průlom prováděly jen druhosledové pluky divise v dotyku, nelze počítat s tím, že bychom zbývající pluky v dotyku mohli rychle soustředit a v potřebné době zasadit k živění útoku a při tom ponechat nezabezpečené boky. Tento způsob je přijatelný pouze u divise, která má zabezpečovat hlavní úderné uskupení armády, částí sil se připojuje k hlavnímu úderu a má proto stanoven jen mělký úkol, úměrný jejím silám. V některých přípa-

dech mohou dotykové divise dostat úkol zmocnit se prvního postavení nepřítele (nebo jeho části), avšak ani tehdy netvoří úderné uskupení armády, nýbrž jen zabezpečují jeho zasazení.

Ve stati o průzkumu není podle našeho názoru správně řešeno vysílání průzkumného odřadu v sestavě PO. Zatím co PO má typicky bojový úkol na určitém směru k určitému objektu, musí PzO získávat zprávy z celého útočného pásma divise. Průzkumný odřad se z toho důvodu musí pohybovat i ve větší hloubce. Skloubení jejich činnosti by i neúměrně přitěžovalo veliteli PO, je-li mu nutně musel být průzkumný odřad podřízen.

Rovněž problém organizace navrhovaného průzkumného pluku není domyšlen, protože organické zařazení rádiové průzkumné roty každé armády (tedy i druhosledové) není ekonomické. Zejména není zdůvodněna existence mechanizovaného průzkumného praporu v tomto pluku. Má-li tento prapor provádět průzkum především ve vlastní sestavě proti diversním a záškodnickým skupinám, je naprosto zbytečný a bylo by jen mrháním lidmi a prostředky takovou jednotku vytvářet. Je sice pravda, že je třeba zabezpečit i vlastní tyl, ale co však nemáme dostatek pozorovatelů, strážných, hlídek a ostatních orgánů strážního a pochodového zajištění, orgánů civilní správy apod., abychom prakticky celý vzdušný i pozemní prostor mohli pozorováním ovládnout? Jestliže budeme v obraně, v níž především bude třeba vyvíjet tuto průzkumnou činnost ve vlastní sestavě, pak lze využít všech průzkumných jednotek svazků druhého a

dalších sledů, kterých nebude možno využít pro průzkum v sestavě protivníka.

Vytváření průzkumného pluku není účelné ani z hlediska velení. Různé součásti tohoto útvaru by měly naprosto odlišné úkoly, které by byly rozdílné co do prostoru, času i způsobu provádění. Velitel a štáb průzkumného pluku, kteří by měli jednotku ve velmi širokém a hlubokém prostoru, by byli pouze styčnými a kontrolními orgány náčelníka průzkumu armády, který k tomu účelu má své oddělení.

V předávání průzkumných skupin působících v sestavě a týlu nepřítele a vyslaných armádou v dotyku armádě, která plánuje a provádí průlom z chodu, není možno spatřovat zvláštní komplikace. Toto předání nelze chápat jako protokolární předávání svazků mezi armádami. Průzkumná skupina začne plnit úkoly ve prospěch útočící armády podle nařízení náčelníka průzkumu této armády tak, aniž ví, že přešla do jiné podřízenosti. V zájmu utajení připravované útočné operace by nebylo účelné jiný způsob předání volit.

Stať pojednávající o protivzdušné obraně je odtržena od daného tématu. Řeší řadu otázek organizace vojsk, zrychlení práce orgánů PVO a takticko-technické požadavky na radiotechnické prostředky, avšak zabezpečení zasazení úderného uskupení autorů opomíjejí. I když si zpracovatelé nestanovili za cíl vyřešit komplexní opatření operačního a bojového zabezpečení, bylo by vhodné v diskusi tuto stať některým odborníkem doplnit.

Požadavek autorů, aby v letecké operační skupině ve štábu vševojskové armády byl představitel stíhacího letectva, který by měl právo přímo povolati stíhací letectvo k zásahu podle požadavku velitele armády v rámci počtu vzletů stanoveného velitelem fronty, sleduje sice zkrácení doby nutné k provedení zásahu stíhacího letectva, ale nerespektuje požadavek centralizovaného velení letectvu. Nejúčinnější využití letectva vyžaduje operativní rozhodování velitele letecké armády, a není proto možné, aby představitelé stíhacího letectva v jednotlivých vševojskových armádách sami bez vlivu štábu letecké armády povolávali letectvo k vzletům. Tuto možnost lze připustit jen jako výjimku. Dobu lze předešlým zkrátit výcvikem leteckých štábů a dovedným organisováním a využitím spojení.

Ke statí o použití zbraní hromadného ničení považujeme za nutné zdůraznit, že nepřátelské ZHN, prostředky jejich dopravy na cíl a sklady musíme ničit všemi prostředky ihned po jejich zjištění. Považujeme proto za chybné plánovat a provádět

jakési „předstihové údery“ před nepřátelskou protipřipravou na tyto jmenované cíle.

Zpracovatelé znovu ve svém článku zdůvodňují vytváření zvláštní skupiny ZHN ve štábu vševojskové armády. Je to problém, o němž se v současné době často diskutuje. Domníváme se, že organické začlenění některých příslušníků druhů vojsk a služeb do této skupiny (podléhající buď náčelníkovi operačního oddělení nebo přímo náčelníkovi štábu) by nebylo pro práci štábu jako celku prospěšné. Zbraněmi hromadného ničení se musí dnes zabývat všechny složky štábu, ZHN musí být základem veškeré jejich činnosti a nelze proto všechnu práci soustředit na několikačlennou skupinu. Řešení odborných otázek v oboru ZHN je těsně spjato s prací příslušných oddělení a odborníků ve skupině ZHN by buď pracoval odtrženě od odpovídající složky štábu, nebo by většinu dobu musel strávit u ní.

Radu otázek bylo a je nutno ve štábech řešit vzájemnou součinností a není důvodu, proč bychom při plánování použití ZHN a ochrany proti nim museli vytvářet zvláštní orgány. Specialisté v operačním oddělení jsou schopni tuto součinnost organisovat a za pomoci všech složek štábu provádět.

Zrychlení této spolupráce lze dosáhnout organisovanější prací ve štábech, zejména využitím techniky. Bude-li štáb řízen dispečerským způsobem a otázky ZHN budou mít první pořadí v hovorech, potom nebude nezbytné, aby všichni odborníci byli soustředěni nepřetržitě na jednom pracovišti.

V této statí používají zpracovatelé několikrát termínu „vzdálený výchozí prostor“. I když jej autoři nevytvořili, nýbrž převzali z jiných přednášek a článků, pokládáme za nutné při této příležitosti se u něho pozastavit. Bouřlivý rozvoj vojenské vědy vede k používání nových bojových prostředků a přináší zákonitě i nové výrazy do vojenské mluvy. Často se však při tom stává, že se násilně vytvářejí nové termíny, aniž se důkladně zváží, zda by nebylo možno použít odpovídajícího a již vžitého výrazu. To se stalo i při vytvoření termínu „vzdálený výchozí prostor“.

Svazek, který je určen do prvního sledu úderného uskupení armády provádí průlom připravené obrany z chodu, může být před útokem rozmístěn buď v prostoru druhého pásma obrany, nebo dále v hloubce. V prvním případě bude tedy divise v prostoru soustředění, z něhož přesun zahájí. Ve druhém případě, kdy nebude časově schopna přejít do útoku přímo z prostoru soustředění a bude se přesunovat ve dvou nebo více nocích, by bylo vhodné nazvat poslední prostor vyčkávacím prostorem. Tento termín je v armádě vžit a plně významově odpovídá.

Tento výklad je podepřen i zněním článku 225 Polního řádu Oper-I-1: „Mechanizovaná divise vychází na výchozí čáru z vyčkávacího prostoru ... Není-li prostor soustředění mechanizované divise vzdálen od předního okraje více než ... , nemusí se vyčkávací prostor určovat. V tomto případě vychází mechanizovaná divise na výchozí čáru přímo z prostoru soustředění.“ (I když obsah citovaného článku je překonán, významově je možno a nutno jej respektovat.) Naopak články 255 a 256 jmenovaného předpisu definují nejen pojem výchozího prostoru a z pouhého přečtení je zřejmé, že termín vzdálený výchozí prostor se svým obsahem odlišuje od této definice a je vytvořen násilně.

Jedním z nejdůležitějších prvků operačního zabezpečení pro průlom připravené obrany z chodu je operační maskování. Jeho dovednou organizací a provedením by mělo být dosaženo překvapení prostorového i časového. Přesto, že zkušenosti z Veliké vlastenecké války dokazují, že překvapivý úder, spojený s vtipným maskováním, byl v mnoha případech základem úspěchu v bo-

ji i operaci, v našich cvičeních jsme svědky toho, že výhod operačního maskování není využíváno. Vedeme stále bojovou činnost jen v nejvýhodnějším terénu, místo, abychom ji zde jen předstírali a udeřili na nepřítel tam, kde je terén méně výhodný a tudíž i nepřítel zpravidla slabší.

Provedení takového manévru není jednoduché a vyžaduje organizovat celou řadu opatření. I když v žádném případě nemůže jít o šablonu a nelze mechanicky aplikovat zkušenosti z jednoho případu na druhý, bylo by vhodné více využívat výhod překvapení a s tím souvisejícího operačního maskování. Pochopitelně lze uplatnit tuto zásadu nejen při přípravě průlomu, ale i v průběhu útočné nebo obranné operace. Je třeba již při cvičení rozněžit riskovat a odvážit se činnosti, kterou protivník nejméně očekává při dovedném předstírání obvyklého a očekávaného dění.

Bylo by snad vhodné v další činnosti k tomuto článku rozebrat podrobněji problém operačního maskování při zasazení úderného uskupení armády k průlomu z chodu.

DISKUSNÍ PŘÍSPĚVEK

k článku a diskusi „Průlom vřovojskové armády na dvou i více směrech“ (VM 3 a 4/1958)

Major Hynek Ondrášek, kapitán Jaromír Lank

Ve svém diskusním příspěvku chceme poukázat na výhody i nevýhody zmíněného způsobu průlomu vzhledem k použití dělostřelectva. Je bezesporu, že hromadění bojové techniky na jednom směru průlomu, což se zvláště týká klasické bojové techniky dělostřelectva všeho druhu, skýtá nebezpečí prozrazení a dává nepříteli možnost způsobilosti i tomuto dělostřelectvu vážné ztráty. Z tohoto důvodu je úvaha autora článku velmi zajímavá i pro dělostřelce a je třeba tento způsob průlomu z hlediska použití dělostřelectva pečlivě prostudovat a rozebrat.

Je nám jasné, že nelze zmíněný způsob průlomu pokládat za způsob univerzální, který všechny potíže vznikající při soustředění živé síly a bojové techniky vyřeší. Je to, jak již bylo v diskusi řečeno, snaha vyhnout se tomu, abychom dávali nepříteli možnost výhodně použít ZHN.

V článku se předpokládá, že v přípravě průlomu bude použito většího množství atomových úderů. Avšak ani při tomto větším množství se nevyhne použití klasického dělostřelectva. Teoreticky lze dokázat, že

i při použití atomových úderů v oblasti dostřelu dělostřelectva je nutno zabezpečit průlom použitím určitého počtu hlavní klasického dělostřelectva v dělostřelecké přípravě zteče. Soustředění klasického dělostřelecké bojové techniky se tedy zatím nutně, neboť jen těžko lze předpokládat, že budeme mít k dispozici takové množství atomových úderů, abychom jimi umlčeli a zničili všechny obranné objekty a cíle nepřítel.

Při průlomu na jednom směru byla praxe dělostřeleckých štábů při organizaci příprav taková, že dělostřelectvo zabezpečující průlom soustřeďovalo se postupně, avšak při nepřetržitěm ženijním budování k zabezpečení bojové sestavy na tomto směru na ploše asi 25×8 km. Při průlomu na několika směrech má dělostřelectvo „k dispozici“ pro ženijní budování $40-45 \times 8$ km i více. Bezespory se tedy prostor rozmístění bojové sestavy zvětšil. To přináší několik výhod proti dosavadnímu způsobu:

a) Rozptýlením na větší ploše, hlavně co do šířky, zmenší se pravděpodobnost zasazení atomovými údery. Při tom předpo-

kládáme, že nejvýhodnější umístění dělostřeleckých skupin bude takové, že plukovní a divisi skupiny zaujmou bojovou sestavu poslední noc před ztečí na směrech útoku svých svazků, armádní skupiny, v pořadí stejném jako při průlomu na jednom směru, v prostorech mezi směry útoků svazků, kde mohou být umístěny i dělostřelecké jednotky připravené pro dělostřeleckou přípravu zteče. S výhodou použije tohoto prostoru dělostřelectvo atomové a přidělené raketové dělostřelecké útvary.

b) Značnou výhodou, hlavně z hlediska operačního maskování, je, že budování bojové sestavy, které je choulstivým okamžikem v přípravě útoku, bude se provádět na širokém úseku fronty a zmenší tak pravděpodobnost prozrazení směru útoku.

c) Armádní dělostřelectvo získá „k dobru“ několik (3–5) kilometrů dostřelu, neboť bude moci budovat palebná postavení blíže k přednímu okraji.

d) Dělostřelectvo samo bude moci lépe provést vyvedení, získá šifru pro manévry, více komunikací pro přesuny.

e) Tímto způsobem útoku by byly dány předpoklady pro široký manévry palbou, hlavně u dělostřelectva s velkým dostřelem, které bude moci používat výhodných bočních paleb.

Přes tyto hlavní výhody je však nutno uvážit i nevýhody:

a) Obtížnější řízení palby armádních skupin.

b) Z hlediska armády povede tento způsob nutně k určité decentralizaci v plánování a řízení paleb, a to pravděpodobně již při dělostřelecké přípravě zteče.

c) Zvětší se počet cílů pro dělostřelectvo a to z toho důvodu, že do pásem průlomů bude moci působit větší počet palebných prostředků nepřítele. Vyloučíme-li ruční zbraně pěchoty, budou to všechny palebné prostředky nepřítele, mající dostřel 6–8 km a větší, jež jsou umístěny mezi směry útoku, neboť mohou na tyto směry působit. Tím ovšem dostává hlavně armádní dělostřelectvo úkol větší a je třeba, aby byly pro jeho plnění zvětšeny možnosti tohoto dělostřelectva. Avšak ani plukovní ani divisi dělostřelecké skupiny nebudou ušetřeny této nevýhody — nebudou mít hranice palby (palebné sektory) totožné s hranicí průlomu, ale budou muset umlčovat i za touto hranicí (v některých případech za oběma hranicemi) všechny palebné prostředky, které mohou působit na úsek průlomu. S tím souvisí otázka paleb na styku, jejichž výhoda pro sousedící svazky zde odpadne a dělostřelectvo svazku na samostatném směru bude odkázáno samo na sebe.

d) Daleko obtížněji se bude provádět PVO. Prostředků protiletadlového dělostřelectva bude nutno použít pouze na směrech.

Aby bylo možno uskutečnit a zabezpečit z hlediska dělostřelectva průlom vševojskové armády na dvou i více směrech, je tedy třeba vyřešit nejen řadu taktických otázek v použití dělostřelectva, ale i řadu otázek organizačních, a tím znásobit uvedené výhody a zmenšit nevýhody.

Z toho, co bylo uvedeno, je zřejmé, jak na to správně poukazuje plukovník Tvaroška ve svém diskusním příspěvku, že by bylo nutno vybavit divise prostředky většího dosahu a účinku. Takovými prostředky by mohly být baterie atomových kanónů, popřípadě i lehké dělostřelecké rakety s dostřelem do 60 km. Tak by se podstatně zvětšila palebná síla dělostřelectva svazků a svazky by mohly plnit úkoly samostatněji. Bude i výhodné, přenese-li se na divisi samostatnost při rozhodování o použití a využití atomových úderů dělostřelectvem ve prospěch divise a odstraní se v určitých případech těžkopádné centralisování při použití atomových zbraní v rukou armády. Tento požadavek je vzhledem k takticko-technickým datům atomových prostředků dělostřelectva možný.

V rámci armády by se potom v některých případech mohlo upustit od začleňování atomových kanónů do ASDS. Vytvářela by se armádní speciální dělostřelecká skupina ASDS, která by pak zahrnovala pouze raketové střely o větším dostřelu (300 km). Tak by dělostřelecké prostředky armády (nepřihlížíme-li k protitankovým prostředkům) působily s hlavním důrazem do operační hloubky, částí svých sil i do taktické hloubky ve prospěch prvosledových svazků.

Pokud jde o protitankové dělostřelectvo, zdá se výhodné vytvářet dvě DPTZ armády za divisemi na směrech hlavního úderu. S těmi je možno uskutečňovat případný manévry ve prospěch té nebo divise.

V případě, že budou svazkům dány atomové kanóny a lehké dělostřelecké rakety, nebude výhodné posílovat příliš svazky prvního sledu klasickým dělostřelectvem. Bude třeba jim přidělit jen takové množství klasického dělostřelectva, aby byly schopny vytvořit potřebný počet dělostřeleckých skupin, a to co nejpohyblivějších. Na druhé straně se však zdá být výhodné vyčlenit v armádě dělostřeleckou zálohu schopnou rychlého manévru, vedenou tak, aby mohla zasáhnout buď ve prospěch některého směru útoku, anebo ze svého počtu posílit svazek druhého sledu armády, zasazovaný na směru, kde se projevil úspěch.

Všechna tato opatření ukazují, že i plánování dělostřeleckého zabezpečení bude mít odlišný charakter. Jestliže dříve, když

armáda útočila na jednom směru, byla činnost dělostřelectva úzce centralisována, nyní se částečně decentralisuje. Může dojít i k tomu, že forma dělostřelecké přípravy zteče bude na každém úseku průlomu různá, přičemž nutno zdůraznit, že ani její délka nemusí být jednotná, takže počet palebných případů, způsob umlčení nepřátelských baterií a jiných cílů může být různý. Takový přístup k plánování plně vystihuje požadavky soudobého boje, oprostuje velitele od vši šablonovitosti a umožňuje jim plnit úkoly, jak je třeba.

Vzhledem k tomu, že svazky útočící na jednotlivých směrech budou plnit svoje úkoly od počátku průlomu hlavního pásma obrany samostatně, mohou být i formy dělostřelecké podpory zteče a útoku v hloubce obrany nepřítele na jednotlivých směrech různé. V této souvislosti vyvstává i otázka nových forem dělostřelecké podpory vůbec. Až doposud byla plánována dě-

lostřelecká podpora zteče a útoku v hloubce obrany nepřítele ponejvíce postupným soustředěním palby, v řídkých případech palebným valem nebo formou hromadných paleb. Postupná soustředění paleb se pak uskutečňovala zpravidla na čarách. Zdá se výhodnější plánovat soustředění paleb jednotlivě podle odporů nepřítele a nespojovat je do čar. Takový způsob podpory odpovídá současnému charakteru nepřátelské obrany a umožňuje pružněji využít jednorázových soustředění palby. Jak ukázala praxe z velitelsko-štábních cvičení, málodky mohla být současně střelena všechna postupná soustředění palby na jedné čáře. V hloubce obrany bude dělostřelecká podpora stejná jako dříve.

Z toho, co bylo uvedeno, je zřejmé, že se v tomto případě značně rozšíří objem prací dělostřelectva divise, což však plně vyváží ten fakt, že celé plánování bude mnohem konkrétnější a reálnější.

DISKUSNÍ PŘÍSPĚVEK

k článku plukovníka Františka Tesaře „Některá opatření k zesílení protiatomové a protichemické ochrany vojsk v různých druzích boje“ (VM čís. 6/1958)

Major Miroslav Nedvěd a kapitán Jiří Brus

Článek plukovníka Tesaře přináší kromě všeobecně známých operačně taktických zásad a opatření ochrany proti ZHN i některé svým způsobem originální návrhy na změny v dosavadních způsobech vedení boje.

Chceme proto ve svém příspěvku vyjádřit svůj názor k těmto autorovým návrhům na změny ve vedení boje.

Ve stati, pojednávající o útoku, navrhuje autor, aby se zteč předního kraje nepřátelské obrany prováděla malými údernými skupinami „na směrech ne širších než 3 km“. Dále k tomu uvádí: „Jestliže by jednotlivé směry byly vhodně voleny a od sebe vzdáleny (na 1–5 km), dojde vstříc- ným postupem do boků k rychlému obklíčení jednotlivých nepřátelských odporů. Nebudou-li tyto obklíčené odpory od sebe vzdáleny více než 3 km, je znemožněno nepříteli použít v tomto prostoru atomových zbraní.“

Podíváme-li se na tento návrh jen z hlediska ochrany proti účinkům ZN, je pravda, že navrhovaný způsob útoku by nepříteli podstatně ztížil nebo znemožnil provádění atomových úderů na první sledy útočnicka. Tento návrh je však třeba rozehrát i z operačně taktického hlediska. Autor totiž upouští od dosavadní zásady soustřeďování

sil hlavního uskupení na směru hlavního úderu a chce naopak drobnými silami na jednotlivých směrech prolomovat nepřátelskou obranu a ihned v taktické hloubce obklíčovati jednotlivé nepřátelské odpory. Při tomto způsobu útoku autor vůbec neřeší použití ZHN k podpoře útočících vojsk, takže je málo pravděpodobné, že by se těmto malým skupinám podařilo na jednotlivých směrech vůbec prolomit nepřátelskou obranu, poněvadž jejich úderná síla by byla velmi nízká a nebylo by možno ani podstatně využít atomových úderů provedených k podpoře jejich útoku.

V této stati není rovněž uvedeno, v jakém pásmu by mohl být prováděn útok údernými skupinami v rámci svazu. Při prozkoumání uvedeného návrhu nového způsobu bojové činnosti však možno provést závěr, že tento způsob útoku by přinesl útočícímu řadu nevýhod.

Především by útočná operace vyžadovala většího počtu sil vzhledem k tomu, že část sil z úderných skupin by bylo třeba vydělit na ochranu boků a další síly ponechat v hloubce k blokování obklíčených odporů nepřítele, vzdálených od sebe 1–5 km. Kromě toho by bylo třeba neustále zasazovat k rozvíjení útoku do hloubky další

sledy a tím se také podstatně snížilo tempo útoku.

Útok na jednotlivých směrech by zne-možnil nebo v nejlepším případě značně ztížil i manévry zálohami podél fronty, což v současných podmínkách manévrového boje bude mnohdy podmiňovat úspěch ope-race.

Rozdrobení útočících vojsk do malých skupin rovněž ztíží velení a organizaci sou-činnosti. Tento způsob zároveň umožní ne-příteli zničit pronikající vojska po částech.

Nároky na dělostřeleckou a leteckou přípravu by se též zvětšily, poněvadž v tomto případě by bylo nutné umlčovat i pasivní úseky nepřátelské obrany, které zůstanou mezi pronikajícími údernými sku-pinami.

Dělostřelectvo a letectvo by bylo rovněž třeba plně decentralisovat, což v soudobých podmínkách je nevýhodné.

Útok úderných skupin by byl prováděn v úzkých pásmech (ne širších než 3 km), které by umožnily obránci postřelovat většinu bojové sestavy útočnicka přímou střel-bou protitankových zbraní.

Jednotky, určené k obklíčení nepřítele, by byly odkázány k pasivní činnosti vzhledem k tomu, že by podle navrhovaného způsobu bylo výhodné ponechávat obklíčené odpory v hloubce.

Při pokusech nepřítele o vyjití z obklí-čení nebo spojení by došlo k narušení znač-ného množství komunikací a tím i ke ztí-žení situace prvních sledů.

Domníváme se proto, že autorem na-vrhovaný způsob na prolamování nepřátel-ské obrany je v soudobých podmínkách ne-jen neúčelný, ale naprosto neopodstatněný.

V otázce zasazování druhých sledů au-tor navrhuje všeobecně známé a platné zá-sady pro jejich používání, i když na druhé straně tyto způsoby jejich použití neodpo-vídají jeho výše uvedenému návrhu na pro-vádění útoku.

Ve stati pojednávající o obraně rozebírá autor možné způsoby provádění protiatom-ového manévru, který vidí v provádění směn obranných rájónů. S tím spojuje i po-žadavek provádět změny v podřízenosti jednotek. Domníváme se, že při provádění protiatomového manévru nelze počítat s tím, že by mohl být uskutečňován střídáním jednotek v obranných rájónech a soudíme, že je nevýhodné přivádět do dříve opuštěných rájónů nové jednotky, které daný prostor neznají a nejsou schopny vést účinný obranný boj s útočníkem.

Hlavním cílem protiatomového manévru je oklamat nepřítele ve skutečném usku-pení našich vojsk a dosáhnout toho, aby ne-přítel provedl úderu na prostory, které na-še jednotky opustily.

Proto pod pojmem protiatomového ma-névru nelze chápat směnu rájónů mezi jed-notkami, ale vyvedení jednotek z původních prostorů, kde předpokládáme, že nepřítel provede úder.

Velmi zajímavý je autorův návrh na bu-dování zemních otvorů v obraně místo zá-kopů, které by bylo možno zřizovat zem-ními vrtáky. Tato myšlenka je jistě v zá-sadě správná, poněvadž tyto zemní otvory by poskytovaly osobám účinnou ochranu proti účinkům ZHN, je však nutno uvážit jejich účelnost při vedení boje. Domnívá-me se, že při budování obrany mimo dotyk s nepřítelem je výhodnější k budování zá-kopů používat zákopových plužů a koleso-vých hlubidel a nezřizovat pro každého vo-jáka zemní otvor. Rozvětvená zákopová síť umožňuje totiž provádění skrytého mané-vru a chrání při jeho provádění živou sílu před palbou nepřítele. Rovněž je nutno uvá-žit i potíže, které by při této formě budo-vání obrany nastaly, jako je na příklad způ-sob organizace velení, spojení, zásobování materiálem, odsun raněných, vedení palby z těchto zemních otvorů apod.

Nyní několik slov k činnosti vojsk při násilném přechodu vodního toku. V této části autor uvádí sice všeobecně známé zá-sady platné pro přechod vodního toku, avšak na druhé straně navrhuje provádění přechodů obdobným způsobem, jako dříve navrhoval prolamování nepřátelské obrany; tj. překračovat vodní tok na směrech širo-kých 2–3 km ve vzdálenosti 1–5 km od sebe a ihned obklíčovovat nepřátelské odpory po prolomení předního okraje nepřátelské obrany.

Při této formě přechodu vodního toku je podle našeho názoru nutno zvážit možnosti a kapacitu dopravních prostředků, které mají v současné organizaci vojska k dispo-sici, poněvadž jejich počet nezabezpečuje provádění přechodu vodního toku navrho-vaným způsobem.

V stati pojednávající o ústupovém boji autor navrhuje, aby se obsazoval jen před-ní okraj předu připravených postavení a hlavní síly aby obsadily hloubku postavení až s přiblížením vojsk nepřítele k přední-mu kraji na bezpečnostní vzdálenost nebo po nepřátelském atomovém úderu.

Domníváme se, že je třeba pečlivě zvá-žit a zhodnotit situaci, kdy dochází k ústu-povému boji.

Při rychlém tempu současných útočných operací nebude zpravidla dostatek času na vybudování obranných postavení předu, ani na organizaci obrany. Bude třeba zvážit, zda je účelnější vybudovat obranu odolnou z hlediska použití atomových výbušných zbraní nepřítelem, dokonale organisovat sy-stém palby, seznámit vojska s terénem,

nebo spoléhat na to, že nepřátelský průzkum nezjistí rozmístění hlavních sil v prostoru, který nebude zpravidla možno vybudovat po ženíjní stránce.

Zároveň je třeba si uvědomit, že k útupovému boji dochází v situaci pro obránce nevýhodné, zpravidla při nadvládě útočnicka ve vzduchu. Při dostatečném zaujímání obrany a zdržení jednotek údery letectva nepřítele může dojít ke střetnému boji nebo sražení v krajně nevýhodné situaci, kdy jednotky provádějící přesun s cílem zaujmout obranu budou nuceny vést boj s nepřátelskou přesilou bez možnosti využít ženíjního vybudování obrany.

Při zaujímání obrany se vojska zároveň vystavují nebezpečí, že budou zasažena údery nepřátelských atomových zbraní, neboť bude velmi těžké určit, zda nepřítel zamýšlí provedení úderu na přední kraj nebo do hloubky (nehledě na to, že nepřítel může dosáhnout krajního snížení bezpečnostní vzdálenosti použitím malých tritolových ekvivalentů).

V poslední stati, pojednávající o protiatomové a protichemické ochraně, rozebírá autor současný stav v organizaci ochrany proti ZHN v našich štábech a ukazuje, že skupina pro ZHN není ve štábech v otázkách ochrany proti zbráním hromadného ničení řídicí složkou. K odstranění tohoto stavu navrhuje autor podřídit náčelníky druhů vojsk a služeb v otázkách provádění ochrany proti ZHN náčelníkovi štábu. Uvádí: „Tím budou spouštěny podmínky pro vedoucí úlohu náčelníka skupiny ochrany proti zbráním hromadného ničení v otázkách její organizace a provádění.“ Domníváme se, že autorův návrh není opodstatněný, poněvadž náčelník štábu podle dosud platných

ustanovení „Předpisu pro polní službu štábu“ (článek 8) odpovídá za organizaci bojového zabezpečení a z toho vyplývá, že je samozřejmě povinen organisovat i ochranu proti ZHN.

Kromě uvedených otázek zdůvodňuje plukovník TESAŘ své názory řadou příkladů účinků ZHN. Není nám známo, z jakých pramenů autor tyto údaje čerpal, avšak zdá se, že některé údaje jsou příliš přehnané, jako na příklad zmenšení účinků atomového výbuchu ukrytím živé síly v zákopu u nálože 100 KT asi 36krát. Plocha ničivého účinku 100 KT při působení na nekrytou živou sílu dosahuje 30 km², u ukryté živé síly v zákopové síti 11 km², tj. plocha asi třikrát menší. Podobně je tomu i u ploch, na kterých dochází k umlčení živé síly.

Při použití nálože 1 KT bude poměr ploch činit asi 2 : 1.

Nechceme polemizovat s autorem o možnostech použití vodíkových zbraní na zálohy v operační hloubce, avšak ze zkoušek s termionukleárními zbraněmi provedených v kapitalistických státech vyplývá, že se zamýšlí použití termionukleárních zbraní převážně na strategické cíle.

Domníváme se, že autor naopak podceňuje nepřítele v používání taktických atomových náloží s nízkým tritolovým ekvivalentem, které mu umožňují zmenšit bezpečnostní vzdálenost pod 5 km u nekryté živé síly a pod 2 km u kryté živé síly.

Článek plukovníka TESAŘE vyjadřuje snahu hledat nové vhodné formy bojové činnosti vojsk za použití ZHN. Při řešení těchto otázek však autor nevycházel z všestranného zhodnocení navrhovaných způsobů boje, ale pouze z požadavků ochrany proti ZHN.

DISKUSNÍ PŘÍSPĚVEK

k článku podplukovníka Františka Šoukala „Některé úvahy o práci štábu armády při plánování a použití atomových zbraní“

Podplukovník Josef Brož

Podplukovník František Šoukal ve svém článku velmi podrobně rozebírá úkoly, které vyplývají pro velitele a štáb armády z použití atomových zbraní. V článku jsem však postrádal návrh, jakými prostředky a silami má velitel a štáb armády všechny požadované úkoly zvládnout a uskutečnit. Podle mého názoru je přizpůsobování dosavadní staré struktury štábu armády novému posetí tempa a rozmachu operace zásadní chybou.

Podle zkušeností dosud získaných při velitelsko-štabních cvičeních jak na mapách, tak v terénu jsou atomové údery přidělené armádě uskutečňovány ze tří čtvrtin i více prostředky dělostřelectva.

Za oboustranného použití zbraní hromadného ničení dělostřelectvo armády jak v obranné, tak útočné operaci plní tyto nové úkoly:

— vede boj s nepřátelskými prostředky hromadného ničení,

— účastní se na vybojování nadvlády ve vzduchu nebo jejím oslabení (tento úkol plní dělostřelectvo v součinnosti s leteckým tím, že napadá nepřátelská letiště, přistávací plochy, letouny i sklady na nich a letecké zabezpečovací zařízení).

Úkoly dělostřelectva armády se zvětšily, zvětšil se dokonce i prostor (v šířce i v hloubce), v němž má dělostřelectvo účinně působit, ale podíváme-li se do štábu armády, zjistíme, že řízení a použití vlastních prostředků hromadného ničení se provádí po staru.

K téměř závěru dochází také autor článku, ale nenaznačil, jak tuto situaci řešit, naopak jsou ještě veliteli a štábu dělostřelectva armády stanoveny nové odpovědné úkoly, avšak otázka prostředků k jejich uskutečňování se neřeší.

Jak ukazují dosavadní zkušenosti, velitel dělostřelectva armády se zpravidla stává řídicím orgánem při plánování a vedení boje s nepřátelskými prostředky hromadného ničení, což je opodstatněno. Třeba však uvážit, že velitel dělostřelectva armády nemá žádný organický prostředek (mimo klasické dělostřelectvo) k provádění této činnosti. Proto se podle mého názoru jeví jako velmi naléhavé, aby již na stupni armády byly organické prostředky pro plnění výše stanovených úkolů a dále, aby štáb armády byl případ od případu posilován zvláštními orgány pro provádění atomových úderů a vedení boje s nepřátelskými prostředky hromadného ničení, pokud je nebude mít organicky přiděleny.

Začlenění prostředků hromadného ničení u vševojskové armády

V dosavadní armádní dělostřelecké divizi je organicky začleněna raketometná dělostřelecká brigáda. I když tato raketometná brigáda je mohutným palběným prostředkem, přece v důsledku kratšího doštelu nemůže být ponechána v rukou velitele dělostřelectva armády a je zpravidla jak v obranné, tak v útočné operaci přidělována jako posilový prostředek divizím. Proto vidím řešení v tom, aby místo této raketometné brigády armádní dělostřelecké divize byly začleněny 2—3 dělostřelecké oddíly atomových kanónů (popřípadě dělostřelecká brigáda o 2—3 dělostřeleckých oddílech atomových kanónů).

Velmi zřetelně se tato nutnost projeví, obeznamíme-li se s počty prostředků hromadného ničení u americké polní armády. Podle předpisu Zprav-52-6 polní americká armáda složená ze tří armádních sborů (po třech divizích) má celkem 54 kusů organických

prostředků hromadného ničení (203mm houfnice HONEST JOHN), ze kterých může být současně odpálena atomová nálož. Pro případ provedení útočné operace může být tento počet zvětšen u americké polní armády na 135—154 kusů odpalovacích zařízení (nosičů) pro atomovou nálož. Započítáme-li však jen prostředky, které mohou působit na bojišti proti živé síle, činí to 99—106 kusů odpalovacích zařízení. Předpokládáme-li, že odpalovací zařízení oddílu REDSTONE (může jím být polní armáda posílena), které má podle dosud získaných pramenů dolet 500—1000 km, a bude proto umístěno v operační hloubce (velitel armády nemá k jeho ničení, popř. umlčení prostředky), dospějeme ke konečnému číslu 93—103 kusů odpalovacích zařízení. Z tohoto počtu je u polní americké armády zhruba polovina organických prostředků a polovina posilových prostředků hromadného ničení. Z uvedeného příkladu je zřejmé, že má-li velitel armády nějak účinně vést boj s nepřátelskými prostředky hromadného ničení, potřebuje k tomu nejnětější počet organických prostředků. To lze nejhodněji provést začleněním 203mm kanónů do armádní dělostřelecké divize.

Podle platných zásad za oboustranného použití zbraní hromadného ničení může být vševojsková armáda posilována 1—2 dělostřeleckými oddíly atomových kanónů (doak) a atomových minometů, lehkým raketovým dělostřeleckým plukem (lrđp) a popřípadě částí nebo celým středním raketovým dělostřeleckým plukem (srđp). Tyto prostředky nám dávají jen 22 kusů odpalovacích zařízení, ze kterých může být současně odpálena atomová nálož (odpalovací zařízení NR-2 nemá atomovou nálož).

Organisace vedení boje s nepřátelskými prostředky hromadného ničení

Na stupni armády byla podle platných zásad vytvářena z posilových dělostřeleckých oddílů atomových kanónů armádní dělostřelecká skupina zvláštního určení — ADSZU a dělostřelecké oddíly neřízených střel byly včleňovány do armádní dělostřelecké skupiny raketových střel — ADSRS. Z hlediska centralisovaného velení jeví se výhodné vytvářet jen jednu dělostřeleckou skupinu (ASDS — armádní speciální dělostřeleckou skupinu). Štáby dělostřeleckých oddílů atomových kanónů nebo neřízených střel nebyly s to zabezpečit nejen řízení palby oddílů, ale současně velení navrhované jedné armádní dělostřelecké skupině, která by zároveň byla orgánem pro praktické použití atomových zbraní, zvláště

z hlediska průzkumu a vyhodnocení cílů, ekonomického využití zbraní hromadného ničení a časových i prostorových možností.

Proto pokládám za nutné vytvořit dělostřelecký štáb, který by byl specialistou pro plnění požadovaných úkolů. Nejvhodnější způsob řešení podle mého názoru je ten, že bude vytvořena dělostřelecká divise zvláštního určení. Do této divise budou pak včleněny 2—3 dělostřelecké oddíly atomových kanónů, popřípadě minometů a nejméně po jednom lehkém (středním) raketovém dělostřeleckém pluku. Divise bude podřízena GŠ (HV) a případ od případu bude podle úkolu přidělována jako posilový prostředek buď celá nebo jen její část armádě. Štáb této dělostřelecké divise zvláštního určení bude odborníkem ve věci vedení boje s prostředky hromadného ničení a v účasti při vybojování nebo oslabení nadvlády ve vzduchu. Proto se jeví nutné, aby štábu dělostřelecké divise zvláštního určení byly rovněž trvale přiděleny prostředky pro provádění průzkumu a vyhodnocování cílů pro zbraně hromadného ničení a pro řízení palby.

Podle dosavadní praxe se při velitelsko-štábních cvičeních nevýhoda projevuje v tom, že dělostřelecké oddíly atomových kanónů a neřízených střel, které byly přidělovány armádě, nemají organické protiletadlové prostředky a velitel armády je

musel zabezpečit armádními protiletadlovými prostředky vytvořením armádní protiletadlové dělostřelecké skupiny. Vytvořením dělostřelecké divise zvláštního určení je možno tento nedostatek odstranit organickým začleněním protiletadlové dělostřelecké jednotky (útvary).

Jelikož dělostřelecká divise zvláštního určení bude zpravidla přidělována jako posilový prostředek armádě, která bude plnit hlavní úkol frontu, navrhuje, aby byla vytvořena u armádní dělostřelecké divise místo raketometné brigády dělostřelecká brigáda zvláštního určení, do které budou včleněny navrhované 2—3 dělostřelecké oddíly atomových kanónů. V nejnútnejším případě lze využít velitele a štábu dělostřelecké divise GŠ (HV), která je přidělována jako posilový prostředek armádě, k vytvoření štábu a velitelství navrhované armádní dělostřelecké skupiny (ASDS).

Závěrem chtěl bych zdůraznit, že není možno jen ukládat stále nové a nové úkoly bez náležitých materiálních zabezpečení. Proto jsem pokládal za nutné poukázat tímto diskusním příspěvkem na situaci velitele a štábu dělostřelečtva z hlediska praktického použití zbraní hromadného ničení. Tímto navrhovaným opatřením bude veliteli dělostřelečtva armády umožněno, aby odpovíděně přistoupil k plnění stanovených úkolů.

DISKUSNÍ PŘÍSPĚVEK

k článku podplukovníka Vojtěcha Šotoly „Evakuace“
(VM čís. 5/1958)

Podplukovník Jaroslav Šebek

Autor se ve svém článku zabývá organizací evakuace obyvatelstva za různých podmínek a mezi jiným se zde zmiňuje rovněž o evakuaci oblastí ohrožených různými sekundárními účinky. Tento druh evakuace se vztahuje především na omezený počet oblastí v povodí řek, na nichž jsou vybudovány přehrady s velkým obsahem vody. Autor říká, že tento druh evakuace je co do provedení i co do rozsahu ve srovnání s ostatními uvedenými druhy evakuací nejméně obtížný a nejjednodušší. S tímto tvrzením autora však nelze zcela souhlasit, poněvadž evakuace obyvatelstva z oblastí ohrožených přívalovou vlnou bude mít řadu specifických zvláštností proti jiným druhům evakuace, tak jak jsou autorem uvá-

děny. Právě tyto specifické zvláštnosti tento druh evakuace značně znesnadní.

Že je nutno se touto otázkou zabývat hlouběji, to vyplývá již z ohromného ničivého účinku přívalové vlny, která v mnoha případech může způsobit v hustě zalidněných oblastech větší škody a ztráty na lidských životech, objektech a materiálu než sama atomová puma.

V průběhu druhé světové války mohlo být účinky zbraní, které byly tehdy k dispozici, dosaženo pouze částečného průlomu přehradního tělesa.

O ničivém účinku přívalové vlny, která se vytvořila při částečném prolomení přehradního tělesa, lze si učinit nejlepší představu o škodách, které byly způsobeny při

prolomení přehrad v Möhne (Poruří), kde účinkem Wallisovy pumpy byl vytvořen průlom 105 m dlouhý a 26 m hluboký, při čemž byly přívalem vlnou, která měla rychlost 7 m/vt., zničeny tři elektrárny, 12 dalších elektráren bylo poškozeno, dále bylo značně poškozeno 7 zdymadel, 25 vodovodů, 3 čistící stanice, 15 silničních a železničních mostů, 30 km železnic, 30 km silnic, 10 továren a utonulo 1200 lidí.

Ze otázky využití ničivých účinků přívalových vln jsou západními technikami pečlivě studovány, to vyplývá nejen z toho, že již v průběhu druhé světové války byla zkonstruována, vyráběna a používána speciální puma k prolomování přehradních zdí, tzv. Wallisova puma, ale i z řady teoretických prací jako na příklad ze „Strategic Flooding in the United States“, uveřejněné v čís. 284 The Military Engineer, která se bezprostředně zabývá využíváním ničivých účinků přívalových vln.

Jak velká pozornost byla věnována v průběhu druhé světové války využívání ničivých účinků přívalových vln nám ukáže i ta skutečnost, že k prolomení skupiny či celé kaskády přehrad v Poruří byla západními státy zorganizována speciální vzdušná operace pod názvem „Trest“, v jejímž rámci byly napadeny přehrad v Möhne, Sorpe, Eder.

Je zřejmé, že naskytou-li se příznivé podmínky pro provedení útoku na velkou údolní přehradu, jistě jich útočník využije, poněvadž atomové zbraně mu umožní provést téměř celé prolomení přehradního tělesa. Tím budou vytvářeny přívalové vlny s daleko většími ničivými účinky, než jak tomu bylo pouze při částečném prolomení přehradních zdí, při čemž přívalová vlna se bude pohybovat s daleko větší rychlostí.

Jako příklad lze opět uvést úplné stržení přehradního tělesa v Johnstownu v Pensylvánii, kdy čelo přívalové vlny dosáhlo rychlosti 20 m/vt.

Zvláštnost evakuace oblastí ohrožených ničivými účinky přívalové vlny je v tom, že zde nelze mluvit o nějaké evakuaci částečné, poněvadž obyvatelstvo a zvířata nebudou se moci před ničivými účinky nikde skrýt ani ukryt, takže v oblastech ohrožených ničivými účinky přívalové vlny musí být provedena evakuace stoprocentní.

Další zvláštnost evakuace oblastí ohrožených ničivými účinky přívalové vlny je v tom, že způsob provedení evakuace ohrožených oblastí bude ovlivněn postupným projevováním se ničivého účinku přívalové vlny.

Způsob evakuace oblastí ohrožených ničivými účinky přívalové vlny bude ovlivněn tím, že ničivý účinek se neprojeví plošně,

ale směrově podél vodních toků, které bude přívalová vlna sledovat, a to na poměrně velké vzdálenosti, mnohonásobně převyšující vzdálenosti ničivých účinků atomových zbraní.

Kromě toho vlastní způsob a organizace provedení evakuace budou ovlivněny i tím, že většina velkých vodních děl je v nejvíce zalidněných oblastech a u největších měst, takže říká-li autor, že při evakuaci zhruba dvanácti velkých měst při 50% odsunu obyvatelstva bude třeba evakuovat asi kolem jednoho milionu až jednoho milionu dvou set tisíc osob, pak stejný počet osob bude třeba evakuovat z oblastí ohrožených čtyřmi velkými údolními přehradami při stoprocentní evakuaci.

Konečně vlastní provedení evakuace ohrožených oblastí ovlivní i postupné snižování ničivých účinků přívalové vlny, a to jak časově, tak i prostorově. Toto snižování ničivých účinků může ten, kdo drží vodní dílo, zabezpečit snižováním hladiny zadržené vody u přehrad energetických na tak zvanou minimální pracovní hladinu, a u přehrad, kde zadržaná voda slouží k zásobování pitnou vodou celých oblastí, na tzv. hladinu minimální zásoby.

Snižování pracovní hladiny má však za následek současně snižování výroby elektrické energie, což musí být vzato v úvahu.

Mimo to zadrženu vodu nutno vypouštět se zřetelem k odtokové kapacitě řečiště, aby nedošlo k jeho rozrušení, poněvadž kapacita výpustných zařízení některých vodních děl je větší než kapacita řečiště.

Proto má-li být evakuace oblastí ohrožených ničivými účinky přívalové vlny organizována účelně, je třeba vzít všechny tyto specifické zvláštnosti, které se u jiných druhů evakuace zpravidla nevyskytují, v úvahu.

Abyste bylo zabezpečeno účelné a rychlé provedení evakuace oblastí ohrožených ničivými účinky přívalové vlny, bude nutno tento prostor rozčlenit na tři pásma:

I. pásmo — pásmo přímo ohrožené, ve kterém dojde k úplnému zničení všech objektů a zařízení a které nebude moci obyvatelstvo a zvířata vzhledem k velké rychlosti postupu přívalové vlny včas opustit. Na délku tohoto pásma bude mít hlavní vliv rychlost postupu čela přívalové vlny a šířka zatopeného prostoru.

V tomto pásmu bude třeba provést stoprocentní evakuaci.

II. pásmo — pásmo ohrožené, kde sice nastane ještě ničení objektů, avšak kde rychlost postupu čela přívalové vlny a šířka zátopy umožní včasný odchod obyvatelstva a zvířat z tohoto prostoru.

III. pásmo — pásmo ještě neohrožené, kde se přívalová vlna projeví již jen jako voda katastrofální.

V tomto pásmu bude možno provádět evakuaci pouze částečnou. Toto rozdělení prostoru ohroženého ničivými účinky přívalové vlny na jednotlivá pásma zabezpečí, že evakuace bude moci být provedena organizovaně a v nejnútnejším rozsahu.

Nerušný průběh evakuace obyvatelstva a zvířat je však třeba rovněž zabezpečit dobře organizovanou pořádkovou službou na odsunové cestě útvarů a svazků. K zabezpečení rychlého a plynulého opuštění ohroženého prostoru musí být jednotlivým evakuovaným skupinám určeny již předem jejich cesty, při čemž je nutno dbát toho, aby se na jedné a téže cestě přesunovala vozidla, povozy nebo zvířata se stejnou pochodovou rychlostí. Tím lze dosáhnout plynulosti evakuace.

Porádková služba, kterou organizují orgány ministerstva vnitra, musí zabezpečit rychlé opuštění ohroženého prostoru nejkratším směrem do určených shromaždišť. Tyto cesty musí být plánovány a vybaveny již předem a nesmějí křížovat přísunové a odsunové cesty útvarů a svazků. K zabezpečení rychlého a plynulého opuštění ohroženého prostoru musí být jednotlivým evakuovaným skupinám určeny již předem jejich cesty, při čemž je nutno dbát toho, aby se na jedné a téže cestě přesunovala vozidla, povozy nebo zvířata se stejnou pochodovou rychlostí. Tím lze dosáhnout plynulosti evakuace.

Vedle organizace pořádkové služby musí být organizována v prostoru, který je ohrožen přívalovou vlnou, i speciální služba varovná.

Organisace speciální varovné služby je povinností orgánů ministerstva vnitra.

Dobře organizovaná a spolehlivě pracující varovná služba je základem rychlé a úspěšné evakuace z prostoru ohroženého přívalovou vlnou.

Výstražná znamení, která mají upozornit na blížící se nebezpečí, jsou dávana akusticky, a to hlavně pomocí sirén. Sirény je nutno umísťovat ve všech osadách v ohroženém prostoru tak, aby jejich zvuk, (popř. zvuk jiného akustického signálního zařízení) bezpečně pronikl do všech míst, která je třeba varovat.

Zvuk signálního zařízení musí být výrazně odlišný od ostatních druhů signálů a všichni obyvatelé z ohroženého prostoru musí s ním být seznámeni.

Život obyvatelstva v ohrožených prostorech musí být upraven tak, aby byly vytvořeny podmínky k rychlému opuštění ohroženého prostoru.

Spojení s orgány, které odpovídají za vyhlášení poplachu při postupu přívalové vlny ohroženým prostorem, musí být nejméně zdvojeny, což obzvláště v soudobých válečných podmínkách bude mít zásadní význam.

Spojení s těmito orgány se provádí jednak pomocí linkového spojení, jednak pomocí spojek na motocyklech.

Aby bylo zabezpečeno včasné předání signálu, musí být hlavní řídicí stanoviště, které vydá příkaz k vyhlášení poplachu v celém ohroženém prostoru v bezprostřední blízkosti pod přehradním tělesem, a to na vzdálenost, která jej zabezpečí před ničivými účinky zbraně, kterou byla přehrada napadena a dále na takovém místě, které by bylo nad úrovní průběhu přívalové vlny.

Vzhledem k určení rozsahu evakuace ohroženého prostoru musí být určena přesně místa, která jsou přívalovou vlnou ohrožena.

Velký význam pro zabezpečení rychlosti evakuace z ohroženého prostoru budou mít všechny terénní předměty — nikoli budovy — které budou nad úrovní přívalové vlny.

Tyto terénní předměty, i když budou dočasně obklopeny vodou, budou představovat důležitá shromaždiště evakuovaného obyvatelstva.

Dále k zabezpečení úspěchu rychlé evakuace z prostoru ohroženého přívalovou vlnou má velký význam organizace záchranné a vyprošťovací služby.

Poněvadž otázka úspěšného provedení evakuace obyvatelstva a zvířat z ohroženého prostoru musí být řešena komplexně, bude i organizace záchranné a vyprošťovací služby organizována péčí orgánů ministerstva vnitra.

Záchranná a vyprošťovací služba bude organizována na odsunových cestách, a to v místech, na kterých může dojít k zatáření odsunových cest.

Má-li být záchranná služba úspěšná, musí mít k dispozici dostatečný počet přepravních prostředků, soustředěných v místech na hlavních cestách evakuace, která jsou mimo dosah ničivých účinků přívalové vlny.

Jako výhodný záchranný prostředek se v současné době jeví vrtulník, který může provádět i evakuaci skupin odříznutých přívalovou vlnou.

Konečně při tomto druhu evakuace je nutno organizovat i zdravotnické zabezpečení, které by zajistilo pomoc nejen evakuovaným, ale i těm, kteří již nestačili opustit ohrožený prostor a byli zachráněni péčí záchranné služby.

Zvláštnost evakuace z prostoru ohroženého přívalovou vlnou je i v tom, že tato evakuace bude za určitých okolností pouze dočasná a obyvatelstvo v závislosti na rozsahu škod vzniklých přívalovou vlnou se bude po proběhnutí přívalové vlny vracet do svých bydlíšť.

Poněvadž rozsah škod vzniklých příva-

lovou vlnou bude poměrně velký, bude nutno již předem předvídat obnovovací opatření tak, aby byly zabezpečeny minimální životní podmínky.

Jedním z hlavních úkolů obnovovacích prací bude zabezpečení rychlé obnovy komunikační sítě v prostoru, kudy prošla přívalová vlna.

Z toho vyplývá, že evakuace z povodí řek, na nichž jsou vybudovány přehrady s velkým obsahem vody, nebude vždy tak jednoduchá a že si právě tento druh evakuace vyžádá řadu takových organizačních opatření, kterých u ostatních druhů evakuace, tak jak jsou autorem v jeho článku uváděny, nebude zapotřebí.

DISKUSNÍ PŘÍSPĚVEK

k článku kandidáta vojenských věd plukovníka Václava Fládra
**„Organisace ženíjního zabezpečení a manévr zátarasů při porušení
 obranné sestavy pozemním výbuchem atomových zbraní“**
 (VM čís. 5/1958)

Podplukovník Jaroslav Šebek

Autor ve svém článku podává přehled všech ženíjních opatření v rámci ženíjního zabezpečení při porušení obranné sestavy pozemním výbuchem atomových zbraní.

Správné závěry autora chtějí bych rozšířit, pokud jde o otázku celkové organisace zátarasování v případě, bude-li obranný systém narušen pozemním výbuchem.

Při organisaci zátarasovací činnosti po provedeném pozemním výbuchu je nutno především vycházet z těchto zkušeností:

- na kterém místě obranné sestavy byl pozemní výbuch proveden,
- s jakým úmyslem byl pozemní výbuch proveden,
- na kterém směru a v jakém prostoru se vytvořilo radioaktivní zamoření terénu,
- jak se projeví ničivé účinky pozemního výbuchu na systém zátarasů již zřízených,
- jaká je činnost útočníka, kde se projevuje jeho hlavní úsilí;
- jaký je vlastní záměr při vedení obranného boje,
- kolik času, sil a prostředků je pro zátarasování k dispozici.

Z těchto hledisek se musí přistupovat k organisaci zátarasování po provedeném pozemním výbuchu, má-li být tato činnost účinná.

Jak i autor zdůraznil ve svém článku, použije útočník pravidla pozemního výbuchu, aby dosáhl v době pro něho příznivé podvázání aktivní činnosti obránce, tj. aby přehradil směry jeho protiztečí nebo protiúderů, dále aby si přikryl odkrytý bok své útočné sestavy a konečně, půjde-li o boj v operační hloubce, aby popřípadě zabránil obsazení již předem připravených obranných postavení či pásem obráncem.

Cílem pozemního výbuchu, vzhledem k silnému radioaktivnímu zamoření terénu, k vytvoření poměrně rozsáhlé a hluboké nálevky a k poměrně velké odolnosti scudobých zátarasovacích prostředků, nebude vytvoření mezer v systému již dříve vojensky v obraně zřízených zátarasů.

Při vedení soudobé operace lze mluvit již pouze o zátarasích výbušných, hlavně o protitankových minových polích, odolných proti ničivým účinkům atomových zbraní, jako o hlavním typu zátarasů, které tvoří základ celého systému zátarasů, zatím co v zátarasích ostatních nutno vidět pouze prostředky doplňující.

Pozemní výbuch atomové pumy v závislosti na ráži může přivést soudobé miny odolné vůči ničivým účinkům atomové zbraně k výbuchu pouze tehdy, dojde-li k jejich mechanickému poškození a konečně tehdy, jestliže dojde k aktivaci miny přímým dopadem padajících kusů odstřelené horniny přímo na aktivací plochu miny.

Proto zpravidla dojde k mechanickému porušení minových zátarasů pouze na úseku 200—300 m, přičemž zde bude současně vytvořena poměrně hluboká nálevka, 20, 30 i více metrů, se silným radioaktivním zamořením.

Přehrazování mezer vytvořených ve vlastním systému zátarasů nebude účelem organisace zátarasování po provedeném nepřátelském pozemním výbuchu.

Jeho hlavní účel nutno proto vidět v tom, aby se útočníkovi zabránilo ve využívání příznivých podmínek, které si pozemním výbuchem vytvořil. Za tím účelem bude nutno časově i prostorově příhodné podmínky pro to, aby obránce měl dostatek času k organisaci účinných opatření.

Tento úkol budou plnit nejen pohyblivé odřady zatarasovací, ženijní zálohy, destruktční skupiny a odřady, ženijní jednotky osvobozené od ostatních úkolů plněných v rámci ženijního zabezpečení, které nemají pro výsledek obranného boje v daném okamžiku rozhodující význam, ale i jednotky vševojskové, které budou zatarasovací materiál z polních skládek zesilovat hustoty zátarasů před vlastními obrannými či palebnými postaveními. Tato opatření musí být plánovitě řízena vševojskovými veliteli tak, aby nebyla ztěžována aktivní činnost vojsk obránce. Z toho vyplývá, že hlavní těžiště bude položeno na manévry zátarasů. Manévry zátarasů bude však omezen vzhledem k radioaktivnímu zamoření terénu, které vznikne při pozemním výbuchu. Bude zde docházet hlavně k manévru z hloubky obrany, poněvadž manévry podél fronty bude zpravidla nemožné.

Jak již bylo řečeno, ovlivní způsob provádění manévru zátarasů poloha pozemního výbuchu v celkovém systému obrany, úmysl, který bude útočník tímto výbuchem sledovat, a dále i směr hlavního úsilí útočníka.

Zde proto vznikne nutně otázka, kam bude třeba vysunout pohyblivé odřady zatarasovací. Místo i činnost pohyblivého odřadu zatarasovacího na tom či onom stupni budou ovlivněny ve značné míře místem pozemního výbuchu vzhledem k systému obrany a obranné sestavě. Mohou nastat dva případy umístění a činnosti POZ, a to podle toho, dojde-li k pozemnímu výbuchu na boku, nebo ve středu obranné sestavy. Dojde-li k pozemnímu výbuchu na boku obranné sestavy, pak POZ toho svazku, jehož bok obranné sestavy byl pokryt radioaktivním prachem, bude vysunut k tomuto boku s úkolem být připraven přehradit možné směry útoku útočníka, jestliže se pokusí po snížení radioaktivního zamoření na přípustnou míru rozvíjet svůj úspěch do stran.

Proto POZ bude pouze připraven provést zásah. Proveď jej, jakmile se projeví úsilí útočníka o proniknutí prostorem po snížení radioaktivního zamoření.

Zatarasování v tomto případě budou zřizovány tak, aby co největší část útočné sestavy útočníka byla co nejdéle zdržena v zamořeném prostoru.

Proto vševojskový velitel, který vydává rozkaz k zasazení POZ, musí mít neustálý přehled o klesání radioaktivního zamoření, což ve značné míře ovlivní další činnost POZ.

Při této variantě budou POZ umístěny zpravidla co nejhlouběji v útočné sestavě.

Značně složitější bude činnost POZ, jestliže dojde k pozemnímu výbuchu tak, že ra-

dioaktivní zamoření rozdělí obrannou sestavu na dvě nebo více částí. V takovém případě bude nutno zabezpečit nejvíce ohrožené místo bojové sestavy, tj. tam, kde útočník vynaloží největší úsilí o proniknutí vpřed.

Proto v takovém případě budou POZ vysunovány na směry hlavního úsilí útočníka.

Budou vysunovány co nejvíce dopředu a na rozkaz vševojskového velitele přikročí k okamžitému zřizování zátarasů k přehrazení ohrožených směrů.

Vysunování POZ a ostatních zatarasovacích a destruktčních jednotek na ohrožené směry musí být provedeno v co nejkratší době po výbuchu.

Tato koncentrace zátarasů na směry hlavního úsilí útočníka bude útočníka nutit, aby využíval snižování úrovně radiálního zamoření k obcházení zatarasovaných míst.

Proto, jak již bylo řečeno, musí být bedlivě sledována úroveň radiálního zamoření terénu a do míst, kde dojde k jeho poklesu, v nejkratší době vysunovat ty zatarasovací a destruktční jednotky útvarů a svazků, kde došlo pouze k radioaktivnímu zamoření boků jejich obranných sestav.

Některé zvláštnosti bude mít organizace zatarasování po provedení pozemního výbuchu v operační hloubce obrany, kde cílem tohoto výbuchu zpravidla bude zabezpečit rozvíjení úspěchu útočné operace v operačním měřítku. Zde, jak bylo již dříve řečeno, může se pozemních výbuchů využívat nejen k přehrazení směrů protiúderů, ale i k tomu, aby se obránci zabránilo v obsazení předem připravených postavení či pásem.

Aby se znesnadnilo útočníkovi provedení jeho zámyslu, bude se v operační hloubce využívat nejen pohyblivých odřadů zatarasovacích a ženijních záloh, ale i těch ženijních jednotek, které byly ponechány k aktivaci zátarasů v uzlech operačních zátarasů.

Úsilí vševojskového velitele v tomto údobí musí směřovat k tomu, aby bylo zabezpečeno vysunutí těchto jednotek a útvarů v co nejkratší době před prostor zamořený radioaktivním prachem s vytvořením největších hustot zatarasovacích jednotek na směrech hlavního úsilí útočníka.

Aby bylo získáno co nejvíce času, musí být opět pohyblivé odřady zatarasovací a ženijní zálohy vysunuty co nejvíce vpřed, aby byla časově umožněna včasná opatření prováděná vojsky obránce.

Zatarasovací jednotky z uzlů operačních zátarasů, které byly zamořeny radioaktivním prachem, vysunují se směrem k útočníkovi s úkolem zvýšit hustotu operačních zátarasů na směrech před zamořeným prostorem. Po splnění úkolů v tomto prostoru přesunují se, v závislosti na poklesu úrovně

radioaktivního zamoření do míst své původní činnosti.

Velký význam pro ztěžování využití účinků, kterých útočník dosáhl pozemním výbuchem, bude mít i činnost destruktčních skupin a odřadů, které jsou schopny vytvořit značně vysoké hustoty zátarasů na silničních směrech vhodných pro rozvíjení úspěchu útočníkem.

Destrukční skupiny a odřady budou tak jako pohyblivé odřady zatarasovací přemisťovány z prostoru zamořeného radioaktivním prachem na směry hlavního úsilí útočníka.

Činnost destruktčních skupin a odřadů musí být řízena se zřetelem k jejich velké možnosti v poměrně krátkém čase, v souladu se zámyslem vedení obranného boje.

Řízení činnosti destruktčních skupin a odřadů musí být právě za situace, kdy dojde k pozemnímu výbuchu, věnována zvýšená pozornost, poněvadž v této situaci se aktivní činnost vojsk v obraně bude vyznačovat řadou čelních protiztečí nebo protiúderů.

Proto činnost destruktčních skupin a odřadů musí vytvořit podmínky k usměrnění činnosti útočníka tak, aby došlo ke střetnutí boji v prostoru pro obránce nejvýhodnějším a dále aby mělo protiúderné uskupení dostatek času tohoto prostoru dosáhnout.

Proto tyto destruktční odřady či skupiny budou zpravidla působit v bezprostřední blízkosti útočníka, popřípadě jim budou určovány čáry, po které má být zatarasování provedeno. Takovým způsobem bude vytvářena poměrně mělká zóna s vysokými hustotami výbušných zátarasů před frontou útočníka.

Při vysunování destruktčních skupin a odřadů na směry činnosti útočníka musí být však předvídána i jejich činnost v prostorech, kde dojde k snížení radioaktivního zamoření tak, aby jich útočník nemohl využít.

Takovým způsobem lze vytvořit pomocí systému zátarasů příznivé podmínky k provedení čelního protiúderu nebo protizteče.

Organisace zatarasování v průběhu vedení obranného boje při použití pozemních výbuchů atomových zbraní útočníkem bude mít i tu zvláštnost, že bude ztížen přísun zatarasovacího materiálu, který má právě

pro úspěšné provedení manévru zátarasy rozhodující význam.

Prísun, tak jako manévr zátarasy, bude prováděn po zamoření rokádních komunikací radioaktivním prachem hlavně z hloubky.

Aby byly vytvořeny příznivé podmínky pro plynulé zásobování zatarasovacím materiálem, je třeba již předem organisovat řadu polních skládek, v nichž by bylo soustředěno dostatečné množství zatarasovacího materiálu.

Tyto polní skládky zatarasovacího materiálu, hlavně protitankových min a trhavin je třeba umísťovat v obranných postavebních útvarů.

Tím budou současně osvobozeny přísunové cesty, kterých bude zpravidla při provádění čelní protizteče nebo protiúderu velký nedostatek.

Při organisaci zatarasování v průběhu vedení obranného boje bude mít velký význam i využití vrtulníků, a to jak pro vlastní zřizování minových polí, tak i pro zásobování pohyblivých odřadů zatarasovacích nebo destruktčních skupin nebo odřadů potřebným zatarasovacím materiálem. Proto právě na otázku zásobování zatarasovacím materiálem musí být položen po provedených pozemních výbuších hlavní důraz, má-li nastat postupné zvyšování hustot systému zátarasů na směru hlavního úsilí útočníka.

Autor se ve svém článku zmiňuje rovněž o perspektivách zatarasovací techniky.

Jeho názory jsou správné, avšak je třeba uvážit i jiné výhody a nevýhody obrněných transportérů používaných jako zatarasování.

Vezmeme-li v úvahu, že obrněný transportér může v nejlepším naložit 150 PT min, zatím co nákladní auto V3S — 250 až 300, pak vidíme, že zatarasovací možnost obrněného transportéru je poloviční, což se nezbytně nepříznivě odrazí i v jejich zásobování.

Nejvýhodnějším řešením v tomto směru bude jistě přívěs, který by miny kladl nejen zapuštěně, ale i povrchově a který by bylo možno připojit jak k nákladnímu autu V3S, tak i obrněnému transportéru.

Tolik k doplnění článku kandidáta vojenských věd plukovníka Václava Fládra.

NA POMOC VOJENSKOVĚDECKÉ PRÁCI

PRE ĎALŠÍ ROZVOJ PUBLIKAČNEJ ČINNOSTI V NAŠEJ ARMÁDE

Generálmajor Ján Lipový

Článok je zaměřen na pomoc přispěvatelům do vojenských odborných časopisů.

Uvádí poslání vojenského odborného tisku, metody publikační práce a způsob zapojení odborného tisku při plnění rozkazu MNO pro výcvikový rok.

Dále jsou uváděny praktické pokyny přispěvatelům pro zpracovávání článků a diskusních příspěvků, úloha recenzentů apod.

*

Každá myšlienka, metóda a obsah činnosti ľudí, prostriedky, ktoré sú používané na organizáciu práce sú nové, pokrokové, keď odpovedajú podmienkám, ktoré ovplyvňujú ich vznik, ďalší perspektívny rozvoj, keď pomohli zjednodušiť a skvalitniť pracovný proces. V takýchto podmienkach vstupuje do nového roku i naša odborná vojenská tlač. Vlastnou podstatou opatrení vykonaných v odbornej vojenskej tlači nie sú však iba formálne a organizačné úpravy, ale hlavný cieľ je dosiahnuť obsahové skvalitnenie tlače, aby sa stala účinným nástrojom na zabezpečenie rozvoja tvorivého myslenia vo vojenskej vede.

Vojenské odborné časopisy a hlavne „Vojenská mysl“ a „Vojenství“ musia sa stať tribúnou tvorivého rozpracovania jednotlivých otázok vojenského umenia na širokej základni v ohni ostrej kritiky a sebakritiky. Kvalitatívne zlepšenie obsahovej náplne vojenskej odbornej tlače, smelé riešenie nových otázok, ktoré vyplývajú zo súdobých požiadaviek vedenia ozbrojeného zápasu môžu byť podstatným prínosom k nepretrajnému zlepšovaniu vojenskovedeckej práce v našej armáde. Rozpracovanie nových naliehavých problémov vojenského umenia má veľký význam pre sústavné zlepšovanie stavu operačnej a bojovej prípravy a tým aj pre zvyšovanie bojaskopnosti našej armády. Súčasne s tým musí však prebiehať i záporné ovplyvňovanie skúsenosťami z praktickej činnosti vojsk a štábov a ďalšieho rozvíjania teoretického myslenia. A práve v tomto smere má zvláštne poslanie vojenská odborná tlač, dobre organizovaná, zameraná na riešenie podstatných otázok bojovej a operačnej prípravy, so širokou účasťou generálov a dôstojníkov, zabezpečujúca tým ostrú výmenu názorov.

V smerniciach MNO pre operačnú prípravu na výcvikový rok 1959 sa pre vojenskovedckú prácu vytyčuje základná úloha, aby sa konkrétna činnosť veliteľov, štábov a vojsk stala základom pre štúdium, vyhodnocovanie, shromažďovanie a zovšeobecňovanie kladných skúseností vojsk a ďalšieho rozvíjania teórie taktiky a operačného umenia.

Pri rozpracovaní nových otázok vojenského umenia sú pred vojenskovedckú prácu v súčasnosti postavené zvlášť náročné úlohy, t.j. odhaliť tie nové závery v rozvoji teoretického myslenia, ktoré vyplynuli z požiadaviek organizácie a vedenia súčasného zložitého, rýchle sa meniaceho boja a operácie pri použití veľkého množstva rôznorodej a veľmi zložitej a dokonalej techniky. Zložitosť spočíva hlavne v tom, že dokonalá bojová

technika môže sa použiť obojstranne na rôznorodé ciele — na prudké údery, rýchle a rozsiahle manévry, na odhalenie činnosti druhej strany a na jej narušenie, na rýchle striedanie foriem a spôsobov činnosti vojsk a takmer okamžité pôsobenie na nepriateľa.

V takejto situácii a podstatne zmenených podmienkach vedenia boja a operácie víťazstvo bude na strane toho, kto

dokonalejšie zvládne uvedenú techniku, hospodárnejšie a rýchlejšie ju bude vedieť využiť a dosiahne väčší predstih v jej použití,

dokonalejšie pripraví svoje vojská na tvorivé využitie všetkých vlastností tejto dokonalnej techniky v každej i veľmi zložitej situácii,

vychová svojich vojakov v morálne pevných a politicky vysoko vyspelých bojovníkov,

organizuje a vedie boj podľa zásad pokrokovej vojenskej vedy odpovedajúcej týmto zložitým a rýchlo sa meniacim podmienkam vedenia ozbrojeného boja.

Úlohou vojenskej odbornej tlače je preto rozvinúť publikačnú činnosť s cieľom jasne ukázať na zmenené podmienky vedenia boja, možnosti rôznorodej techniky a v akom smere tieto podmienky ovplyvňujú bojovú činnosť. Na druhej strane rozvinúť širokú diskúziu, cieľom ktorej by bolo riešiť, ako viesť v týchto podmienkach bojovú činnosť vojsk, ako chrániť vojská a bojovú techniku pred údermi nepriateľa lebo jeho rušením. Tak zabezpečíme sústavné riešenie stále aktuálnych a pre potrebu praxe dôležitých otázok.

Je veľmi potrebné upustiť v našej vojenskej odbornej tlači od metód publikačnej práce, v ktorých sa iba omáľajú už vžitá a osvojená zásady činnosti veliteľov, štábov a vojsk. Treba publikovať len také práce, v ktorých autori smelo vyzdvihujú nové otázky, riešia ich, ukazujú cestu perspektívne vpred, neboja sa vysloviť názory na otázky ešte neriešené, ale vyžadujúce riešenie. Naliehavé otázky treba nielen teoreticky rozpracovať, ale súčasne aj preverovať ich správnosť v praktickej činnosti. Poznatky získané z praktických skúseností ďalej zovšeobecňovať a podľa potrieb praxe ukazovať, aké nové problémy treba riešiť. Z uvedeného vyplýva, že v záujme ďalšieho rozvoja vedy treba viacje zainteresovať na publikačnej činnosti generálov a dôstojníkov priamo z praxe.

Teória je zovšeobecnená skúsenosť. Teória sa však stáva bezpredmetnou, ak nie je spojovaná s praxou. Práve tak prax sa stáva slepou, ak jej neukazuje cestu teória. Teória je schopná usmerniť prax na riešenie hlavných problémov, orientovať ju a cieľavedome ju viesť. Prax je však kritérium pravdy. Ak postupujeme podľa správnej predstavy o zákonitostiach vývoja javov, dosiahneme skorej výsledkov, o ktoré sa usilujeme. Úspechy praktickej činnosti overujú správnosť teoretických predstáv. Chyby a neúspechy v praktickej činnosti svedčia o neúplnosti našich teoretických záverov. Praktická činnosť ľudí je v konečnom dôsledku rozhodujúci spôsob overovania správnosti našich poznatkov. Preto správne závery dosiahneme jedine v jednote teórie a praxe.

Rozoberieme ďalej, ako sa môže vojenská odborná tlač aktívne zapojiť do plnenia rozkazu súdruha ministra pre výcvikový rok.

V prvom rade treba, aby sme vo vojenskej tlači oveľa väčšiu pozornosť venovali zhodnocovaniu, rozborom, kritike a odhaľovaniu reakčnej podstaty vojenskej ideológie, vojensko-politických názorov teoretikov buržo-

ážnych armád, najmä armád štátov NATO. Treba robiť základné kritické rozbor vojenských teoretických prác, v ktorých sú riešené otázky vedenia ozbrojeného zápasu, a to hlavne v počiatočnom období vojny, otázky vedenia jednotlivých druhov bojovej činnosti v obrane i útoku, otázky velenia — metód a prostriedkov velenia, spôsobov a prostriedkov rušenia, organizácie a používania bojovej techniky. Neide teda iba o prosté publikovanie zistených faktov, ale o ich hlboký rozbor a vyhodnotenie.

Okrem toho pôjde o to, aby sme dokázali okolo vojenských odborných časopisov sústrediť všetky tvorivé sily príslušníkov armády na rozbor možnosti zbrani hromadného ničenia, ochrany proti nim a v dôsledku toho aj metód činnosti vojsk, všestranné využitie súčasnej techniky, aby činnosť vojsk bola nielen rôznorodá, ale i prekvapujúca. V tomto smere vo vojenskej odbornej tlači, najmä vo Vojenskej myslí treba zovšeobecňovať tvorivé myšlienky v rozvoji teórie i praxe, aby sme dosiahli taký stav, že nepriateľ nedokáže predvídať ráz nastávajúcej našej bojovej činnosti.

Jedným z veľmi dôležitých problémov bude všestranne osvetliť, ako použitie zbrani hromadného ničenia a charakter vedenia boja a operácie ovplyvňuje velenie v počiatočnom období vojny, jeho systém a metódy práce veliteľov a štábov. Možnosti rýchlej zmeny situácie, sústredenia prostriedkov nepriateľa na narušenie velenia si vyžaduje zjednodušenie velenia. Útvary a svazky treba usmerňovať s väčšou perspektívou čo do času i hĺbky úkolu. Na to bude treba preskúmať obsah rozkazov a štábných dokumentov, podstatne ich zjednodušiť a tak získať potrebný čas pre veliteľov, štáby i vojská. To je možné dosiahnuť len v tesnom spojení teórie a praxe a vtedy, keď budeme skúsenosti zovšeobecňovať v odbornej tlači.

Jestvuje rad problémov, na riešenie ktorých treba sústrediť naše úsilie v odbornej vojenskej tlači. Je pochopiteľne ťažko možné v jednom článku komplexne vyriešiť ktorýkoľvek z uvedených problémov. Bude preto účelné v jednom článku sa sústrediť len na jednu otázku a túto otázku dôkladne rozpracovať, riešenie zdôvodniť a tak dať podklad k rozvinutiu tvorivej diskusie. Podľa doterajšej praxe je ďaleko účelnejší článok kratší, ale pôvodný a myšlienkovy bohatý, umožňujúci výmenu názorov. Nie je účelné v článkoch sa zamerať na výpisy z predpisov a uvádzanie všeobecne známych zásad. Je taktiež účelné sa vystríhať údajov, ktoré majú charakter prísne tajný, napr. konkrétnych údajov o vyzbrojení, organizácii, opatreniach bojovej pohotovosti a pod.

Veľký dôraz v našich odborných vojenských časopisoch kladieme na rozvinutie širokej diskusie pri účasti generálov, dôstojníkov štábov vojsk a škôl. Jedine tak bude zabezpečená výmena názorov, rôzny náhľad na riešenú otázku z hľadiska teoretického prepracovania i z hľadiska potrieb praxe. V tomto zmysle niekoľko slov k požiadavkam na správne vedenú diskusiu.

V diskusii uvádzame buď iný názor na riešenú otázku, než uviedol autor, alebo kritizujeme jeho nesprávne názory a odhaľujeme príčiny nesprávnych záverov. Súčasne však ukazujeme, ako treba pristúpiť k správne mu riešeniu. Pritom treba však pamätať aj na to, že kritika nesmie byť neľudsky tvrdá, zničujúca. Musí presvedčivo odhaliť korene nedostatkov a chýb, ale nesmie podlomiť u kritizovaného chuť do ďalšej práce. Kritika, ktorá má pomáhať na nohy novému, musí byť zásadová, pevná, t.j. musí stáť bez výhrad na strane nového a nové musí mať stále pred sebou. Len

vtedy má zmysel, len vtedy pomáha. Kritika, to je a musí byť boj o človeka, o jeho získanie, zlepšenie a nie boj proti človekovi.

Zvláštnosť otázok kritiky vo vede spočíva v tom, že pre vedu, ktorá odкрýva objektívne zákonitosti vývoja, je kritika a sebakritika neoddeliteľnou súčasťou vedeckého procesu. Veda sa približuje objektívnej pravde stálou kritikou relatívnych právd, odpovedajúcich danému stupňu vývoja ľudského poznania. Každá vedecká práca musí byť kritickým hodnotením práce predchádzajúcej a jedine takou stálou kritikou rastie a vyvíja sa kolektívne dielo vedeckého poznania.

Aby sa mohla vo vede dobre rozvíjať kritika, treba, aby sa opierala o tvorivú vedeckú prácu, ktorá má dobrú odbornú úroveň. Ak mám kritizovať, musím vec dobre poznať z vlastnej práce. Kritika musí vyplývať z jasnej ideologickej línie, nie však len obecnej, ale založenej zase na dobrej úrovni odbornej práce a s touto prácou denne spojovanej. Nakoniec treba zdôrazniť, že najcennejšou kritikou je preverka teoretických záverov v praxi. Ak preverka v praxi ukázala, že teoretické závery odpovedajú praktickej potrebe a že sú prínosom pre prax, potom je to najlepším ocenením vedeckej práce. Naopak, ak sa teoretické závery v praxi neosvedčili, mala teoretická práca nedostatky bez ohľadu na to, že bola chválená alebo zpracovaná uznávanou vedeckou osobnosťou. Z toho vyplýva, že žiadne prostriedky kritiky a sebakritiky, nech sú to diskusie, konferencie lebo oponentúry se nemajú konať bez účasti pracovníkov praxe.

Uvedené poznámky k otázkam kritiky a sebakritiky treba uplatňovať hlavne v recenziách článkov pripravovaných k publikovaniu v našej odbornej tlači a v samostatných prácach vydávaných v nakladateľstve Naše vojsko. Zo skúseností vyplýva, že práca recenzentov článkov a kníh pre tlač je veľmi zodpovedná, a preto musí byť ďaleko kritickejšia. V každom prípade treba vylúčiť akýkoľvek osobný prvok, nadopustiť ironizovanie a paušálne posudky, oslobodiť sa od škodoradosti nad odkrytými nedostatkami a chybami. Recenzent musí urobiť hlboké zhodnotenie práce, lebo toto hodnotenie pomáha autorovi.

Stojí tu i otázka, či je možné kritizovať vedúcich odborníkov. K tej otázke sa vyjadruje i s. Ždanov vo svojom článku „O kritike a sebakritike vo vede“. Uvádza ako samozrejmé, že môžu byť kritizovaní. Prečo by mali byť pripravení o pomoc kritiky a sebakritiky, ako by vyzeral ich rast a vývoj bez tejto pomoci? Nie je treba sa obávať, že tým utrpí ich autorita. Ak je kritika správna, majú možnosť odstrániť príčiny kritiky, odstrániť chyby. Ak je kritika nesprávna, potom je im dávaná možnosť ukázať pravdu a tak svoju autoritu ešte posilíť.

Doteraz v našej odbornej tlači je len málo tvorivých, smelých prác a to je príčina, že je málo kritických tvorivých diskusií a hlboko hodnotiacich recenzií a kritik. Redakčné rady, redaktori a recenzenti plnia svoje úlohy málo aktívne. Zvlášť slabá a málo účinná pomoc je poskytovaná okruh čitateľov časopisov o kvalitné články. Správny postoj recenzenta k autorovi je poskytnúť mu čo najúčinnejšiu pomoc. Pomer autora k náčelníkovi musí sa vytvárať v tom smere, že náčelník poskytne svoju podporu radou a pomocou. V žiadnom prípade však nie autoritatívnym vnucovaním svojho názoru. Naproti tomu však autor má vyhľadávať pomoc náčelníka a to i vtedy, keď má názory odlišné, aby vo forme výmeny názorov boli odhaľované kлады a nedostatky, a tak bolo prijaté najvýhodnejšie riešenie.

V záujme ďalšieho zkvalitnenia našej odbornej tlače a rozvíjania tvorivého myslenia bude správne vynaložiť viacej úsilia na získanie spolupracovníkov s časopisom z praxe, od vojsk a štábov. Na tejto základni rozvinutá diskusia bude plodnejšia, povedie rýchlejšie k cieľu a vylúči zpracovanie takých prác, ktoré nikomu nepomáhajú.

Úroveň ďalšieho zvyšovania vedeckej úrovne našich časopisov závisí na širokom okruhu prispievateľov a tvorivom ich prínosu, na skvalitnenej práci redakčnej rady a redakcie. Tak sa i naše časopisy stanú hodnotným pomocníkom pri zvyšovaní bojaschopnosti našej armády.

SKÚSENOSTI Z ORGANIZOVANIA A ČINNOSTI DOBROVOLEŇNÝCH VOJENSKOVEDECKÝCH KRÚŽKOV U VOJENSKÉHO OKRUHU

Plukovník Jozef Tvaroška

Článok podtrhuje význam dobrovoľných vojenskovedeckých kroužků při plnění úkolů bojové a operační přípravy a pro rozvoj vojenskovedecké práce. Shrnuje první zkušenosti z činnosti dobrovoľného vojenskovedeckého kroužku u 2. vojenského okruhu v r. 1958 a uvádí plán činnosti kroužků na r. 1959.

*

Pri všetkých nedostatkoch, ktoré sa našim vojenskovedeckým pracovníkom vytýkajú, ako napríklad nedostatočná spojitosť s praxou, nie vždy správne zameranie na riešenie hlavných problémov z hľadiska potrieb štábov a vojsk atď., možno vo vojenskovedeckej práci v priebehu posledných dvoch až troch rokov zaznamenať nevídaný organizačný i odborný rásť, ako aj vzostup ideologickej úrovne vojenskovedeckých pracovníkov.

Vojenskovedecká činnosť v našej armáde mohla dosiahnuť niektoré významné úspechy preto, lebo sa opiera o skúsenosti a vedecké poznatky najpokrokovejšej vedy na svete, socialistickej vojenskej vedy. Prenikavé úspechy, ktoré boli dosiahnuté sovietskymi vedcami, najmä po Veľkej vlasteneckej vojne, v čase objavenia termónukleárnych zbraní, sú pre našich vojenskovedeckých pracovníkov žiarivým príkladom, ako treba vojenskú vedu rozvíjať v nových podmienkach, v súlade s najmodernejšou bojovou technikou.

V tomto krátkom článku sa pokusím uverejniť niektoré skúsenosti z práce dobrovoľného vojenskovedeckého krúžku v uplynulom výcvikovom roku a súčasne aj ukázať, ako sme organizovali vojenskovedecké krúžky pre nový výcvikový rok.

Význam dobrovoľných vojenskovedeckých krúžkov

V začiatkoch vojenskovedeckej práce vyskytoval sa u nášho štábu, a myslím, že takisto aj inde, nesprávny názor, že vojenskovedeckú činnosť môžu vykonávať len tak zvaní „odborníci“. Bolo to tak podľa môjho názoru preto, že masa dôstojníkov nebola pre tento cieľ získaná, dôstojníci neboli k tomu vedení a v počiatkoch svojej publikačnej činnosti neboli usmerňovaní. Tým se stalo, že mnohí nadaní autori, keď im bola ich práca niektorým časopisom vrátená, prestali sa zaoberať literárnou činnosťou.

S narastaním úloh vojenskovedeckej práce a s nutnosťou kolektívne ich riešiť sa zistilo, že splnenie týchto úloh vyžaduje, aby sa do vojenskovedeckej práce zapojil čo najväčší počet dôstojníkov i generálov.

Súčasne sa zistilo, že úlohy vojenskovedeckej práce nemožno riešiť len po služobnej línii, ale predovšetkým na základe dobrovoľnosti tých, ktorí majú pre to prepoklady a záujem.

V našej armáde je v súčasnej dobe už dostatok odborne vysoko kvalifikovaných dôstojníkov, ktorí sa usilujú o zapojenie do riešenia otázok vojenskej vedy, najmä taktiky a operačného umenia. Túto okolnosť malo na mysli aj velenie našej armády, keď v predpise Všeob-10-2 zakotvilo

ustanovenie o zakladaní a činnosti dobrovoľných vojenskovedeckých krúžkov.

V uvedenom predpise je dobrovoľným vojenskovedeckým krúžkom vymedzená úloha združovať dôstojníkov a generálov na rôznych pracoviskách na riešenie nejasných alebo málo známych otázok všetkých odborov vojenskej vedy.

Združovanie dosiaľ samostatne pracujúcich dôstojníkov a generálov v krúžkoch má význam preto, že môže byť prebudený záujem aj ďalších dôstojníkov a môže im byť ukázaná cesta k cieľavedomej vojenskovedeckej práci.

Cieľ a význam krúžkov treba vidieť v zhromažďovaní skúseností a poznatkov z práce a činnosti veliteľov, štábov a vojsk, v ich zovšeobecňovaní na podporenie procesu bojovej a operačnej prípravy, ako aj odborného rastu samých dôstojníkov a generálov.

Dnes sa celkom chápe aj politický dosah toho, že aktivitou širokého kolektívu nutne dochádza ku kvalitatívne vyššiemu rozpracovaniu otázok vojenskej vedy. Z celoštátnej diskusie k otázkam vojenskovedeckej práce vyplynula požiadavka decentralizácie vojenskovedeckej práce. Táto požiadavka bola uskutočnená pri plánovaní vojenskovedeckej práce vo výcvikovom roku 1959. To však súčasne vyžaduje zvýšenie zodpovedností veliteľov a štábov za riadenie a vykonávanie vojenskovedeckej práce a vytváranie podmienok pre jej rozvoj na všetkých pracoviskách. K tomu môžu v značnej miere prispieť aj aktívne pracujúce dobrovoľné vojenskovedecké krúžky, ktoré môžu v značnej miere nielen prispieť k vyriešeniu rôznych problémov vojenskej vedy, ale aj môžu ovplyvniť jej ďalší rozmach.

Z uvedeného vyplýva, že dobrovoľné vojenskovedecké krúžky môžu byť vydatným pomocníkom veliteľov a štábov pri zvyšovaní bojaskopnosti ich jednotiek. Tak treba sa pozeráť na ich poslanie a z toho hľadiska ich zakladať a neprestajne viesť ich prácu.

Organizácia a činnosť dobrovoľného vojenskovedeckého krúžku v uplynulom roku

V minulom výcvikovom roku sme prvý raz pri našom štábe organizovali dobrovoľný vojenskovedecký krúžok. Nielenže sme nemali skúsenosti, ale ani sme sa nemohli obrátiť o radu na iné štáby, lebo tie rovnako ako aj my v tomto smere začínali. Nezostávalo nám nič iné, len spoliehať sa na seba. Okrem toho vyskytol sa nám aj ďalší nedostatok, že dôstojníci nemali veľký záujem pracovať v krúžkoch. Dospeli sme preto k záveru, že pre začiatok bude výhodnejšie založiť pri celom veliteľstve len jeden krúžok a ten organizačne postaviť na pevný základ získaním najlepších dôstojníkov za členov a poskytovať mu čo možno najväčšiu starostlivosť, aby sme na jeho práci ukázali, že v štábe sú ľudia schopní do vedeckej práce v krúžku.

Súčasne sme sledovali cieľ vzbudzovať v priebehu roku záujem o prácu v krúžku u ďalších dôstojníkov, získávať ich za členov, a tým vytvárať podmienky, aby se v ďalšom výcvikovom roku mohli založiť viac takých dobrovoľných vojenskovedeckých krúžkov.

Tento jediný krúžok pri našom štábe mal na začiatku len 11 dobrovoľne prihlásených členov (všetci boli absolventmi vojenských akadémií). Ich počet však postupne rástol a ku koncu výcvikového roku ich bolo už 28.

V čele krúžku bola zvolená rada, ktorá sa skladala z predsedu, tajomníka a 2 členov rady.

Členovia krúžku v priebehu výcvikového roku vykázali túto činnosť:

1. Spracovali vcelku 31 príspevkov do Vojenskej mysli, z ktorých 20 bolo už uverejnených, 7 je v recenzii a 4 boli autorom vrátené s tým, že sa na uverejnenie nehodia.

2. Spracovali 4 prednášky pre vlastnú potrebu štábu na školenia.

3. Vypracovali návrh na zariadenie operačnej sály, ktorá by prispela k pružnejšiemu veleniu vojskám na stupni armády. Operačná sála bola už vyzkúšaná na dvoch cvičeniach a plne sa osvedčila. Po úprave podľa skúseností z cvičenia bude zverejnená, aby aj iné štáby mali možnosť si ju zariadiť.

4. Pracujú na vývoji bezdrôtového dispečerského zariadenia pre spojenie vnútri štábu.

Okrem toho krúžok riešil i dielčie problémy pre vojenskovedeckú konferenciu nášho štábu (časovú kalkuláciu pre presunutie úderného uskupenia vševojskovej armády na vykonanie prielomu z chodu, najúčinnější spôsoby nepriateľskej protiprípravy a iné.

Z uvedeného vidieť, že krúžok hoci počtom malý, vykázal vcelku bohatú činnosť. Za najväčší úspech pokladáme skutočnosť, že jeho členovia boli získaní ako aktívni prispievatelia do vojenských odborných časopisov, kde odovzdávajú svoje skúsenosti a prichádzajú s novými nápadmi na riešenie problémov taktiky a operačného umenia. Získavajú tým nielen morálne a materiálne, ale stúpa aj ich odborný rast.

Pokiaľ ide o riadenie práce krúžku, dospeli sme k názoru, a skúsenosti nám jeho správnosť potvrdili, že nie je účelné prácu krúžku riadiť len na schôdzach, ale predovšetkým osobným stykom rady krúžku s členmi krúžku. Členskú schôdzu sme zvolávali len raz za štvrt roku, spravidla s cieľom:

- vyhodnotiť prácu krúžku,
- schváliť opravy alebo doplnenia plánu práce na základe novo vzniknutých problémov,
- vzbudiť záujem o ďalšiu prácu.

Veľmi dobre na členov krúžku zapôsobí, keď na niektorú schôdzu príde aj sám veliteľ a zhodnotí prácu krúžku, najmä keď ukáže, v čom mu krúžok pomáha. Členovia krúžku sa tak utvrdzujú v presvedčení, že ich práca nie je samoúčelná, že je uznávaná a že výsledky ich práce sú využívané. Pri tejto príležitosti môže veliteľ súčasne načrtnúť problémy, na ktoré by sa mal krúžok zamerať v svojej ďalšej práci. Osobný styk veliteľa s krúžkom je základnou podmienkou pre úspešnú prácu krúžku a pre tesnejšie spojenie vojenskovedeckej práce na základe dobrovoľnosti s vojenskovedeckou prácou po služobnej línii, pre ktorú si velitelia vytvárajú vojenskovedeckú komisiu.

Organizácia vojenskovedeckých krúžkov pre výcvikový rok 1959

Pri záverečnom rozbere vojenskovedeckej práce za uplynulý výcvikový rok dospeli sme v našom štábe k záveru, že jeden dobrovoľný vojenskovedecký krúžok pre zvýšený záujem dôstojníkov o prácu v krúžku už nestačí a že bude účelnejšie organizovať v štábe niekoľko krúžkov podľa

odbornosti pracovníků. Išlo nám o zapojení do práce v kruzích nejen důstojníků absolventů vojenských akademií, ale aj důstojníků, kteří sice nemají vojenskú akadémiu, ale sú dobrými odborníkmi, a hlavne majú záujem o zapojenie sa do vojenskovedeckej práce. Konečne nám išlo aj o to, aby sa v našom štábe riešili aj otázky vojenskej ideológie, ekonomiky a psychológie pre potreby nového časopisu *Vojenství*.

Predbežný prieskum u príslušníkov štábu ukázal, že bude účelné zorganizovať štyri dobrovoľné vojenskovedecké krúžky, a to

- jeden krúžok pre dôstojníkov druhov vojsk,
- jeden krúžok pre dôstojníkov politického a finančného oddelenia,
- jeden krúžok pre dôstojníkov týlu.

V duchu tejto zásady boli krúžky organizované, členovia si zvolili rady, ktoré sa skladajú z predsedu, tajomníka a z 2—4 členov rady.

Pri volbe rady krúžkov na základe skúseností z minulého roku usilovali sme sa o to, aby do rady neboli volení náčelníci zložiek. Tí sú totiž zväčša členmi služobnej inštitúcie veliteľa pre vojenskovedeckú prácu — vojenskovedeckej komisie — a to by mohlo svať krúžky na líniu služobnú, zatiaľ čo práca v krúžkoch musí byť založená na úplnej dobrovoľnosti. Náčelníci zložiek, ktorí sú členmi vojenskovedeckej komisie, môžu pôsobiť na prácu v krúžku (ak sú jeho členmi) pri zostavení plánu práce krúžku, pri jeho uskutočňovaní, ako aj pri vytváraní podmienok pre prácu svojich podriadených v krúžku.

Rady spracovali za spolupráce členov krúžku plány práce svojich krúžkov a tieto plány boli schválené v druhej polovici decembra, tak aby krúžky so začiatkom výcvikového roku začali svoju činnosť.

Možný vzor plánu práce krúžku — pozri prílohu čí. 1, 2 a 3 k tomuto článku.

Pri spracovaní plánu práce krúžkov boli rady krúžkov vedené k tomu, aby sa prvý a druhý krúžok zaoberal predovšetkým otázkami taktiky a operačného umenia a druhý a tretí krúžok otázkami vojenskej ideológie, ekonomiky a psychológie.

Z á v e r

Inštitúcia dobrovoľných vojenskovedeckých krúžkov v našej vojenskovedeckej práci je nová. V uplynulom roku sme získali prvé skúsenosti a poznatky, ktoré teraz využívame, aby sme aj vo vojenskovedeckej práci postúpili o ďalší krok vpred. Sú to pravda poznatky len z nášeho štábu, ale bolo by účelné rozšíriť ich o skúsenosti z iných pracovísk.

Dúfam, že článok najde odozvu u čitateľov nášho časopisu a že tie tiež zverejnia svoje skúsenosti alebo upozornia náš stáb na lepšie formy práce v ich krúžkoch. V takom prípade článok splní cieľ, ktorý som jeho napísaním sledoval.

Poznámka redakcie.

Redakčná rada „Vojenské mysli“ vítá iniciatívu členů dobrovoľného vojenskovedeckého kroužku u štábu 2.VO a uveřejňuje jejich zkušenosti s cílem zevšeobecnit je a poskytnout tak jiným kroužkům ve štábech a u vojsk možnost využít jich ve své práci.

Současně žádá i ostatní kroužky, aby své zkušenosti zasílaly redakci „Vojenské mysli“ k zevšeobecnění a k využití.

DOBROVOLNÝ VOJENSKOVEDECKÝ KRÚŽOK U

Schválené:

Členskou schôdzou dňa

PLÁN

práce dobrovoľného vojenskovedeckého krúžku pri štábe
na výcvikový rok 1959

a) Taktika a operačné umenie:

Por. čís.	Názov úlohy	Cieľ práce	Spracuje		Bude preskúšané (kde, kedy)	Rozhodnutie o využití práce (úlohy)
			kdo	dokedy		
1	Spôsoby zasa- denia síl a pro- striedkov vše- vojskovej armá- dy do prielo- mu	Riešiť spôsoby zasa- denia síl a prostried- kov do prielomu pri zachovaní vysokej odolnosti úderného uskupenia proti účinkom ZHN a so zvláštným zreteľom na prekvapenie nepriateľa. Zvýšenú pozornosť pri presune vojsk venovať klamaniu maskovaniu a bojové- mu zabezpečeniu všetkých druhov.	Kolektív: mjr. plk. mjr.	16. 6. 1959	S jedným plukom pri cvičení s voj- skami u msd 12. - 15. 9. 1959	Pre prípravu cvi- čenia s vojskami u msd. Po preskúšaní dať k dispozícii ope- račnej správe.
2	atď.					

b) Zlepšovateľstvo:

Por. čís.	Názov úkolu	Cieľ práce	Spracuje		Bude preskúšané (kde, kedy)	Rozhodnutie o využití práce (úlohy)
1	Vybavenie operačnej sály na stupni armády.	Na základe lepšieho stylu práce pri uskutočňovaní velenia vojskám vyriešiť účelné materiálne vybavenie operačnej sály. Zvláštny zreteľ položiť na vývoj: – špeciálnych stolov na vedenie operačnej, prieskumnej a tylovej mapy, – dispečerského bezdrôtového zariadenia pre 12 účastníkov s možnosťou spätného hovoru, – telefonných prístrojov so svetelným signálom	Kolektív členov z oper. a spoj. odd.	1. 10. 1959	Na všetkých cvičeniach.	
2	atď.					

c) Členské schôdze krúžku:

Por. čís.	Program členskej schôdze	Konanie schôdze		Za prípravu schodze zodpovedá	Poznámka
		v miestnosti	čas		
1	Vyhodnotenie činnosti krúžku za prvé štvrtročie, t. j. od 1. 1. do 30. 3. 1959. Ukážka materiálneho vybavenia operačnej sály pripraveného pro ŠAOC v dubnu 1959. Upresnenie PLÁNU PRÁCE krúžku na druhé štvrtročie.	310/II. posch. budova „A“.	5. 4. 1959 15.00– 16.30	rada krúžku	predseda rady požiada o účasť: – veliteľa – členov iných krúžkov.

NĚKTERÉ AKTUÁLNÍ VOJENSKOPOLITICKÉ A VOJENSKÉ OTÁZKY KAPITALISTICKÝCH STÁTŮ

Období před prosincovým zasedáním Rady Severoatlantického paktu se vyznačovalo velmi aktivní diplomatickou činností, jejímž cílem bylo zastavit prohlubující se politické a hospodářské rozpory uvnitř paktu, aby vážně neohrozily agresivní vojenské plány tohoto bloku.

Vojenská činnost Severoatlantického paktu byla zaměřena na plnění hlavních usnesení Rady Severoatlantického paktu z prosince 1957 a konference ministrů obrany z dubna 1958 s důrazem na výstavbu západoněmecké armády a na vyzbrojování všech členských armád atomovými zbraněmi. Vyvrcholením celoroční činnosti Severoatlantického paktu bylo zasedání Rady Severoatlantického paktu ve dnech 16. až 18. prosince 1958.

Výstavba západoněmecké armády pokračovala také v posledních měsících intenzivním tempem. Podle oznámení ministra obrany Strausse byla v listopadu 1958 západoněmecká armáda vybudována již více než z poloviny. Plného počtu 12 divisí pravidelné armády vyzbrojené atomovými zbraněmi má být dosaženo do r. 1961.

Vzhledem k tomu, že plnému rozvinutí výstavby západoněmeckých ozbrojených sil stojí v cestě určitá omezení ve výrobě a zavádění bojové techniky, naléhá NSR na své spojence, aby veškerá omezení byla postupně zrušena. Na konferenci parlamentních zástupců v listopadu 1958 požádal Strauss o podporu žádosti o zrušení zákazu výroby větších námořních plavidel. I další západoněmečtí delegáti vystupovali s podobnými návrhy a žádostmi, přičemž se jim dostávalo podpory hlavně ze strany zástupců velení Severoatlantického paktu.

Výběr nejvhodnější výzbroje pro západoněmeckou armádu byl v poslední době jednou z nejdůležitějších otázek, kterou se spolkové ministerstvo obrany zabývalo. Pozoruhodné je, že zatím co v počátcích výstavby spolkové armády byla zaváděna bojová technika většinou zahraničního původu, zvláště amerického, v současné době se podstatně zvyšuje podíl západoněmeckých zbrojařských podniků na materiálním zabezpečení ozbrojených sil NSR. Tento rys je nepochybně v souvislosti jednak s projevující se stagnací v průmyslové výrobě západního Německa, jednak s ukončením první etapy boje za ovládnutí zahraničních trhů, k čemuž bylo doposud zaměřeno hlavní úsilí veškerého západoněmeckého hospodářství.

O uvedených tendencích při vyzbrojování západoněmecké armády svědčí rozhodnutí spolkového ministra obrany, týkající se letounů a obrněných transportérů.

Koncem října 1958 bylo branným výběrem spolkového ministerstva obrany rozhodnuto, aby do výzbroje vojenských vzdušných sil Německé spolkové republiky byl jako standardní přepadový stíhací letoun zaveden americký letoun F-104 STARFIGHTER (max. rychlost 2240 km/hod., dostup 24 000 m, dolet 2000 km, výzbroj: 1 šestihlavový kanón 20mm a 2 řízené střely SIDEWINDER, vzletová váha 8800 kg).

Tomuto rozhodnutí předcházelo více než roční období zkoušek a hodnocení různých typů stíhacích letounů americké, britské, francouzské a švédské výroby, během něhož došlo k několikerému odsunutí konečného určení zvoleného typu. Spolkové ministerstvo obrany upustilo od objednávky původně plánovaného počtu 150 letounů F-104 a zamýšlí objednat nejvýše 10 letounů. Zbývajících 280–300 letounů předpokládané potřeby má být vyrobeno licenčně ve spolupráci firm Messerschmitt, Dornier a Siebel. Od zahájení příprav výroby do prvních dodávek letounů se počítá s dobou 2½ roku. Za tuto dobu má být též ukončen výcvik potřebného počtu pilotů pro tento typ letounu.

Letoun F-104 je v současné době jedním z nejvýkonnějších přepadových stíhacích letounů Spojených států amerických. Pro výrobu by bylo nutno dovézt z USA část speciálního strojového zařízení a pravděpodobně dovážet též kompletní motory. Výroba by mohla být zahájena nejdříve v roce 1961.

Rovněž koncem října 1958 jednali techničtí odborníci spolkového ministerstva obrany se zástupci italské letecké firmy Fiat o nákupu a licenční výrobě lehkého bitevního letounu Fiat G 91, který má být zaveden jako standardní letoun tohoto druhu v Severoatlantickém paktu (max. rychlost 1100 km/hod., dolet 800 km, výzbroj: 2 kanóny 30mm nebo 20mm, 12 leteckých raket 75mm, vzletová váha 450 kg). Prozatím byla uzavřena smlouva o dodávce 50 letounů pro západoněmecké vzdušné síly. Kromě toho se počítá s licenční výrobou dalších 150 kusů, kterou by převzala společnost Flugzeug-Union SuD GmbH, sdružující letecké firmy Dornier, Heinkel, Messerschmitt a Junkers. Zmíněná jednání současně osvětlují nedávnou dohodu mezi britskou firmou Bristol a západoněmeckou firmou Bayerische Motoren-Werke, podle níž dostala západoněmecká firma

právo na licenční výrobu proudového motoru Orpheus, který je hnací jednotkou letounu Fiat G 91.

Již dříve byla sjednána licenční výroba francouzských letounů Noratlas a Magister.

Jiným příkladem snahy po vlastní výrobě bojové techniky je snížení objednávky obrněných transportérů Hotchkiss ve Velké Británii z původních 2800 kusů na 1000. 1800 kusů má být vyrobeno v licenci v západním Německu.

Součástí opatření k upevnění a zvýšení vojenského postavení západního Německa v Severoatlantickém paktu jsou vedle výstavby ozbrojených sil návrhy na organizační změny uvnitř paktu, které zřejmě plánovitě vycházejí ze spolkového ministerstva obrany.

Tak na tiskové konferenci koncem října 1958 navrhl inspektor západoněmeckých vojenských námořních sil viceadmirál Ruge, aby spojenecké síly v Schleswig-Holstein, v Dánsku a v jižním Norsku, které v současné době podléhají velitelství spojeneckých sil v severní Evropě, byly podřízeny velitelství spojeneckých sil ve střední Evropě. Cílem tohoto opatření mělo být zvýšení velení a zvýšení operativního manévru sil na tomto úseku evropského válčiště.

Navrhovaná změna narazila však — především z politických důvodů — na resolutní odpor Dánska i Norska a je pravděpodobně i příčinou, že dosud nebyla zahájena činnost v nově zřízeném velitelství spojeneckých sil pro oblast Baltického moře (VS Holtenau), kterému mají být podřízeny západoněmecké a dánské ozbrojené síly. Pro silný odpor ve skandinávských zemích bylo vrchní velitelství spojeneckých sil Severoatlantického paktu v Evropě nuceno oficiálně prohlásit, že žádná podobná změna není plánována, což však jen málo zmírnilo protiněmeckou náladu, která tímto návrhem byla v Dánsku a Norsku vyvolána.

Nový návrh, s kterým vystoupil o tři týdny později ministr Strauss, žádal, aby všechno západoněmecké válečné loďstvo bylo začleněno pod spojenecké velitelství v severní Evropě. Také nad tímto návrhem neprojevovali dánské zástupci nijaké nadšení, neboť vzhledem k plánované síle západoněmeckého námořnictva by splnění požadavku znamenalo rozhodující úlohu západního Německa v mořských úžinách mezi Severním a Baltickým mořem, to jest v tradičně dánském zájmovém prostoru.

Vyzbrojování evropských členských armád atomovými zbraněmi bylo zahájeno v roce 1957 dodávkami řízených střel Corporal Velké Británii. V polovině roku 1958 obdrželo Turecko dělostřelecké rakety Honest John a protiletadlové řízené střely Nike, během listopadu a prosince mělo dostat první dělostřelecké rakety Honest John, řízené střely Matador a protiletadlové řízené střely Nike západní Německo. Dodávky těchto zbraní uvedeným a dalším evropským státům jsou sladěny s ukončením výcviku obsluh pro atomové zbraně ve Spojených státech. Hlavní část atomových zbraní krátkého dosahu má být dodána do Evropy během r. 1959.

Vedle vyzbrojování evropských armád atomovými zbraněmi má být dále doplňována a zdokonalována atomová výzbroj americké armády v Evropě.

U americké 7. armády v západním Německu má být postaveno samostatné těžké skupení řízených střel, určené k atomové podpoře amerických a spojeneckých vojsk.

Jádro nového skupení řízených střel má tvořit 40. samostatná skupina balistických řízených střel Redstone, která byla letos přesunuta z USA do NSR.

Těžké skupení řízených střel má být složeno z jednoho oddílu balistických řízených střel Redstone o dvou odpalovacích zařízeních, ze zbrojní roty, ze dvou zásobovacích rot, z ženijní roty pro přípravu tekutého kyslíku, z ženijní roty pro stavbu cest a mostů, z průzkumné, spojovací a pěší roty a z průzkumné čtyř vyzbrojené průzkumnými letouny a vrtulníky.

Samostatné těžké skupení řízených střel bude zpravidla přidělováno skupině armád nebo polní armádě k zabezpečení atomové podpory.

V souvislosti se zvyšováním bojové síly armád Severoatlantického paktu zkoumají řídicí vojenské orgány paktu otázku optimální délky základní vojenské služby. Cílem tohoto průzkumu a zveřejnění výsledků je ovlivnit a přimět k prodloužení ty členské státy paktu, kde je základní vojenská služba příliš krátká, zvláště západní Německo. Svědčí o tom nedávný výrok ministra Strausse, který prohlásil dvanáctiměsíční základní vojenskou službu v západoněmecké armádě za nedostatečnou, a projev stejného obsahu, pronesený velitelem spojeneckých sil v severní Evropě anglickým generálem Murrayem, jemuž podlehl část západoněmeckých ozbrojených sil a podle kterého minimální doba základní služby pro příslušníka pěchoty je 18 měsíců, pro příslušníka technických zbraní 24 měsíců. Závěry zvláštní komise zřízené při vrchním velitelství spojeneckých sil Severoatlantického paktu v Evropě zdůrazňují, že v současné době ani 15měsíční základní služba nestačí k plné bojové přípravě vojáka. I když na příklad dánská vláda připravuje z finančních důvodů zákon o zkrácení základní vojenské služby z dosavadních 16 na

12 měsíců, lze očekávat, že v armádách hlavních států paktu, zvláště v západoněmecké, dojde k zvýšení dosavadní doby základní služby, nebo se budou hledat jiné formy doplnění základního výcviku.

Důležitou součástí příprav na prosincové zasedání Rady Severoatlantického paktu byla čtvrtá výroční konference parlamentních zástupců členských zemí paktu, která se konala od 17. do 21. listopadu v Paříži.

Parlamentní konference, která se od r. 1955 koná pravidelně v listopadu před zasedáním Rady Severoatlantického paktu, si klade za cíl zlepšit politickou, hospodářskou a vojenskou spolupráci členských států Severoatlantického paktu a dosáhnout těsnějšího styku vedoucích orgánů paktu s parlamenty členských zemí.

Hlavní pozornost konference byla soustředěna k posouzení současné mezinárodní situace s důrazem na otázky Dálného Východu, Kypru, Berlína a poměru Severoatlantického paktu k málo vyvinutým zemím, k zhodnocení politické, hospodářské a vědecké spolupráce členů paktu a k dalšímu zvýšení vojenské síly paktu.

K těmto otázkám pronesli hlavní projevy vrchní velitel spojeneckých sil Severoatlantického paktu v Evropě generál Norstad, generální tajemník Severoatlantického paktu Spaak, západoněmecký ministr obrany Strauss, náčelník velitelství pro výzkum a vývoj raketové techniky amerických pozemních sil generál Medaris a generální tajemník Organizace pro evropskou hospodářskou spolupráci Sergeant.

Na zasedání se odrazilo prohloubení politických a hospodářských rozporů, ke kterým v poslední době uvnitř paktu došlo. Bylo poukázáno na to, že ani častější konsultace spojenců neodstranily střetávání imperialistických zájmů, ke kterým mezi nimi v různých částech světa dochází. Ještě za daleko nepříznivější byla označována hospodářská spolupráce členů paktu, což je také jednou z příčin, proč kapitalistické státy jsou ve značné nevýhodě proti socialistickým při poskytování pomoci málo vyvinutým zemím.

Američtí zástupci ve snaze jednak zabránit vojenskému zeslabování paktu politiky a hospodářskými rozpory mezi spojenci, jednak podržet si v zahraniční politice USA naprostou nezávislost stavěli se proti tomu, aby uvnitř paktu byly projednávány politické a hospodářské otázky, které se netýkají zájmového prostoru paktu a o kterých se má rozhodovat v hospodářských organizacích, a kladli důraz na vojenské zaměření Severoatlantického paktu.

Toto stanovisko se již během jednání konference setkal s nesouhlasem evropských členů paktu, jak o tom svědčí i některé z resolucí politického výboru parlamentních zástupců, které s důrazem vyzývají členské státy k intenzivnější politické, hospodářské a vědecké spolupráci.

Vojenský výbor parlamentních zástupců přijal řadu usnesení, jejichž cílem je zvýšit bojeschopnost a připravenost ozbrojených sil Severoatlantického paktu. Nejvýznamnější z nich doporučují Radě Severoatlantického paktu, aby k zlepšení vojenské součinnosti v paktu svolávala častější konference ministrů obrany členských zemí a zabývala se k zvýšení bojové připravenosti otázkou zabezpečení vzdušné i námořní přepravy jednotek paktu, přičemž se navrhuje používat k dopravě vojenských jednotek i ponorkového loďstva, a otázkou zabezpečení připravenosti obchodního loďstva k plnění vojenských úkolů. Vojenský výbor schválil dále usnesení k vypracování zvláštních směrnic, které by jasně určovaly případy, kdy vševojskoví velitelé nemusí čekat na politické rozhodnutí a mohou dát rozkaz k použití atomových zbraní. Tímto opatřením se sleduje zvýšení bojové pohotovosti svazků v počátečním období války. Konečně bylo schváleno důležité doporučení Radě Severoatlantického paktu a Západoevropské unii, aby umožnila západnímu Německu budovat těžká námořní plavidla, jejichž výroba byla dosud podle Pařížských dohod Německé spolkové republice zakázána. K revidi těchto dohod v otázce stavby těžších lodí došlo na prosincové konferenci Západoevropské unie.

Závěry a návrhy z konference zástupců parlamentů byly předloženy k projednání Radě Severoatlantického paktu, jejímž zasedáním vyvrcholila vojenskopolitická činnost tohoto bloku v uplynulém roce.

Zasedání Rady Severoatlantického paktu se konalo ve dnech 16. až 18. prosince v Paříži za účasti ministrů zahraničí, obrany a financí členských států paktu. Prohloubení hospodářských a politických rozporů uvnitř paktu vedlo k tomu, že se hlavním cílem jednání stalo sjednocení členských zemí Severoatlantického paktu na základě společného protikomunistického postoje a prosazení dalších opatření k zvýšení vojenské síly paktu. Charakteristické pro prosincové zasedání je pečlivé obcházení sporných hospodářských a politických otázek a záměrné zveličování dosažené jednoty v odmítnutí sovětských návrhů na zrušení berlinského statutu.

Pro ztroskotání plánů na vytvoření celoevropské celní unie kapitalistických států, tzv. „pásma svobodného obchodu“, nebyla Rada Severoatlantického paktu schopna vzniklé

rozpory alespoň omezit, a proto se hospodářskými otázkami hlouběji nezabývala. Konstatovala jen neúspěch jednání na vyřešení sporu v příštím roce.

Z politických otázek byla hlavní pozornost věnována projednání sovětského návrhu na zrušení berlínského statutu, ačkoli Severoatlantický pakt nemá nejmenší právo vměšovat se do otázky, která je záležitostí čtyř velmocí a obou německých států. Jednomyslné odmítnutí sovětského návrhu vedle výhrůžného prohlášení o odhodlání severoatlantického bloku udržet dosavadní stav všemi prostředky je jasným pokusem o zhoršení mezinárodního napětí.

Jednání o všech dalších politických otázkách, jako o mezinárodní situaci, o poměru mezi Západem a Východem, o zastavení pokusů s jadernými zbraněmi, o opatřeních k zamezení nenadálého napadení aj., bylo vedeno s obvyklou tendencí svalit veškerou vinu za napětí ve světě na Sovětský svaz.

Naproti tomu byly odkázány k projednání mimo Radu Severoatlantického paktu otázky, které jsou příčinou nesouladu mezi spojenci, jako francouzský návrh na zřízení americko-britsko-francouzského politického výboru pro koordinaci politicky členských států paktu ve všech částech světa, požadavek Francie na uznání severoafrické oblasti za zájmový prostor Severoatlantického paktu, kyperská otázka a islandský protest proti porušování výsoštných vod Islandu rybářským loďstvem Velké Británie.

Hlavní důraz byl při zasedání kladen na projednání vojenských otázek. Podkladem pro jednání byly zprávy Stálé skupiny Severoatlantického paktu, vrchního velitele spojeneckých sil v Evropě generála Norstada a vrchního velitele spojeneckých sil v Atlantiku admirála Wrighta, které zdůvodňovaly nezbytnost neustálého zvyšování bojových schopností ozbrojených sil paktu všestranným růstem síly socialistického tábora.

Zprávy hodnotily plnění úkolů schválených na zasedání Rady v prosinci 1957 a na konferenci ministrů obrany v dubnu 1958, zvláště stav bojových schopností ozbrojených sil na středoevropském válečném poli, jejich vyzbrojování prostředky atomového napadení, výstavbu odpalovacích základů řízených střel středního dosahu v Evropě, stav výstavby západoněmecké armády, protivzdušnou obranu, standardisaci výzbroje a přípravu evropského válečného.

Generál Norstad poukázal ve svém projevu na skutečnost, že místo stanoveného minima 30 divísi v prvním strategickém sledu středoevropského válečného má v současné době k dispozici jen 21 divísi, z nichž mnohé nejsou ještě plně bojové schopné. Kromě toho neexistuje dosud v Evropě jednotný systém protivzdušné obrany a projevuje se malá ochota k umístění řízených střel středního dosahu v evropských členských státech.

I když se kritika vztahovala na všechny členské státy paktu, poněvadž s výjimkou USA žádný z nich nesplnil ve stanovených lhůtách a stanoveném rozsahu své vojenské závazky, výtky směřovaly především vůči Francii.

Ačkoli francouzský ministr obrany již na zasedání Rady v prosinci 1956 slíbil během roku 1957 návrat části francouzských sil ze Severní Afriky, dosud se tak nestalo. Dále je Francii vytýkáno, že specifická forma boje v Africe způsobuje organizační zaostávání francouzských ozbrojených sil a jejich nezpůsobilost k vedení války za atomových podmínek. Kromě toho je to právě Francie, která se nejpůsobněji brání budování odpalovacích základů pro řízené střely středního dosahu na svém území a klade si jako podmínku splnění svých politických požadavků, spočívajících především v zrovnoprávnění jejího mezinárodního postavení s USA a Velkou Británií.

Na obhajobu francouzského postoje uvedl francouzský ministr obrany, že Francie jednak vydává na vojenské účely ihned po USA největší část svého národního důchodu, jednak svými bojovými akcemi v Severní Africe chrání jižní křídlo Severoatlantického paktu. Prohlásil, že se připravuje reorganizace francouzských ozbrojených sil a vrácení části pozemních sil podle možností na středoevropské válečné.

Rada Severoatlantického paktu schválila dále plán vyzbrojení evropských členských armád prostředky atomového napadení tak, aby v r. 1963 bylo na evropském válečném poli k dispozici celkem 100 oddílů těchto zbraní, což znamená více než trojnásobné zvýšení současného stavu. Závěrečné komuniké zdůrazňuje odhodlání velení paktu použít atomových zbraní v každém konfliktu.

Menší členské státy Severoatlantického paktu vystoupily s připomínkou, aby finančních prostředků bylo využíváno efektivněji, neboť vysoké náklady na zbrojení ohrožují v mnohých členských státech jejich hospodářskou stabilitu.

Zasedání Rady Severoatlantického paktu schválilo na závěr komuniké, které ukazuje, že kromě berlínských otázek nebyl vyřešen žádný z vnitřních hospodářských nebo politických problémů paktu, na druhé straně však byla schválena dosavadní agresivní vojenská linie severoatlantického bloku a byly schváleny směrnice k urychlení výstavby spojeneckých ozbrojených sil a přípravě evropského válečného.

**INFORMACE
O OBSAHU ZAHRANIČNÍCH VOJENSKÝCH ODBORNÝCH ČASOPISŮ**

**Informace o obsahu sovětského vojenského odborného časopisu
„Vojennaja mysl“**

Číslo 10/1958

- I. Kaljadin* — Otázky stranicko-politické práce v sovětských ozbrojených silách
J. Novikov — Druhé sledy a jejich použití v útočných operacích
E. Bordzilovskij — 15. výročí polské lidové armády
* * * K otázce a metodám výcviku a výchovy vojsk
A. Palij — Boj v kosmickém prostoru a jeho úloha v soudobé bojové činnosti

Vojenskohistorická část

- S. Platonov, A. Grylev* — Proskurovsko-černovická útočná operace

Z cizích armád

- A. Ivanov* — O reorganizaci velení ozbrojených sil USA
J. Nađirov, V. Chabarov, G. Bojarinov — Boj v týlu nepřítel

Kritika a bibliografie

- V. Sidorov* — O literatuře z historie občanské války a cizí vojenské intervence v letech 1918—1920
O vydání „Vojenskohistorického časopisu“

**Informace o obsahu sovětského vojenského odborného časopisu
„Vojennyj zarubežnik“**

Číslo 10/1958

PŘEKLADY

Vojenské umění

- Problém palby a manévru
Přiblížit dělostřelectvo k pěchotě
Zjišťování cílů a provádění úderů na ně
Přeprava strategických sil
Budoucnost atomových ponorek
Význam polární cesty americké atomové ponorky „Nautilus“

Budování ozbrojených sil

- Divize reaktivních střel

Výzbroj a bojová technika

- Ochrana osob a techniky ve vojscích proti účinkům atomových zbraní
Kombiněza pro boj

Válečná ekonomika a příprava válčišť

Strategické pevnosti

Obrana a ochrana vojenských leteckých objektů

PŘEHLEDOVÉ ČLÁNKY

Radiotechnická výzbroj lodí francouzského námořnictva

BIBLIOGRAFIE

Přehled západoněmeckého časopisu „Marine Rundschau“

Globální strategie

Pozemní vojska v lokální válce

NOVÁ ZAHRANIČNÍ VOJENSKÁ TECHNIKA**ZAHRANIČNÍ VOJENSKÁ KRONIKA****Informace o obsahu polského vojenského odborného časopisu
„Mysl wojskowa“**

Číslo 9/1958

Mucha R. — Vojenská technická akademie J. Dambrowského před XV. výročí vzniku polské lidové armády*Konieczny K.* — Muzeum polské armády před XV. výročí vzniku lidové armády*Skibiński F.* — Tři pochybnosti*Nožko K.* — Protipříprava a aktivnost obrany*Tokarczyk S.* — O organizaci a vedení boje na zdrženou*Mandat T.* — Úloha a místo lehkých sil vojenského námořnictva v soudobém boji na moři*Procak T.* — Některé otázky ženijního zabezpečení pohyblivé obrany*Czerniak J.* — Několik praktických poznámek o práci styčných důstojníků v průběhu cvičení*Dyda J.* — Některé problémy soudobého vojenského zeměpisu**Z práce vojenskovědeckých kroužků***Budžko W.* — Z práce vojenskovědeckých kroužků při operační správě*Czarnecki W.* — Z práce vojenskovědeckých kroužků při důstojnické škole*Janicki D.* — Z práce technického výboru hlavního velení tankových vojsk**Vojenskohistorická část***Sikorski J.* — Vojenské písemnictví v Polsku v XVI.—XIX. století**Z cizích armád***Ostrowicz A.* — Organizace soudobých taktických svazků podle západních názorů**Kritika a bibliografie***Rosen-Zawadzki K.* — Claussewitz o válce

* * * — O některých problémech vojenské teorie Clausewitz (filosofie, politika, strategie, morálka)

Číslo 10/1958

- Bordziłowski J.* — Polská armáda v XV. výročí svého vzniku
Zarzycki J. — Před XV. výročí polské armády
Stapor Z., Jadziak E. — Vojenské umění pravidelných útvarů polské lidové armády v letech 1943—1945
Korczyński G. — Některé otázky vojenského umění polského lidového partyzánského hnutí
Blum I., Wiliński M. — Polská armáda v boji za upevnění lidové moci v letech 1945—1948
Graniewski M. — Rozvoj techniky a výzbroje polské lidové armády na základě ekonomického rozvoje země
Duszański Z. — Rozvoj organizační struktury polské lidové armády
Drzewiecki J. — Rozvoj vojenskoteoretického myšlení v polské lidové armádě v letech 1943—1958
Bień M., Wiliński M. — Vznik a rozvoj lidových vysokých škol a učilišť

**Informace o obsahu bulharského vojenského odborného časopisu
 „Vojenna misal“**

Číslo 7/1958

- * * * — Závěrečné slovo s. Todora Živkova na plénu ÚV BKS při posouzení otázek o stavu a úkolech stranickopolitické a stranickoorganizační práce v bulharské lidové armádě přednesené 3. 10. 1958
Generálmajor St. Stojanov — Některé problémy násilného přechodu vodních překážek v soudobé útočné operaci
Podplukovník St. Mitev — Úloha a místo záloh v soudobých podmínkách.
Major B. Nikolov — Bojová činnost v noci v soudobých podmínkách
Kapitán Iv. Kolčakov — Nové bojové prostředky a jejich vliv na činnost námořních sil a na způsob vedení bojové činnosti na moři
Podplukovník M. Minčev — Některé otázky radiolokačního průzkumu pozemního dělostřelectva
Podplukovník D. Stojanov — Zvláštnosti organizace spojení při útoku vojsk s vyvedením z prostorů soustředění

Vojenskohistorická část

- Doc. plukovník J. Mitev* — Vojenské povstání v září 1918

Z cizích armád

- Plukovník P. Petkov* — Názory kapitalistických armád na použití obrněných vojsk v budoucí válce
Kapitán A. Angelov — Organizace, plánování a provedení námořní výsadekové operace podle amerických názorů

UPOZORNĚNÍ REDAKCE

Redakce Vojenské mysli upozorňuje své přispěvatele, že časopis „Vojenská mysl“ bude nadále vycházet jako TAJNÝ! Z tohoto důvodu nemůže redakce přijímat příspěvky, které jsou označeny jako „Přísně tajné“ a mají náplň přísně tajného charakteru.

*

Redakce žádá své přispěvatele, aby pro studijní a bibliografické účely uváděli u svých příspěvků

- *prameny studia, ze kterých při zpracování článku čerpali (uvádět i předpisy),*
- *stručný anotační záznam o obsahu článku (zavádí se již v tomto čísle).*

Dále žádá redakce o zasílání příspěvků ve 3 exemplářích, aby se usnadnila manipulace s příspěvky při jejich projednávání redakční radou.

*

Podle rozhodnutí redakční rady byla ve smyslu ustanovení předpisu Všeob-10-2 (příloha 2, bod 10) udělena mimořádná prémie nejúspěšnějším přispěvatelům

— <i>podplukovníku Josefu Bláhovi</i>	<i>1000,— Kčs,</i>
— <i>plukovníku Josefu Tvaroškovi</i>	<i>1000,— Kčs,</i>
— <i>majoru Vladimíru Polcarovi</i>	<i>1000,— Kčs</i>

za články uveřejněné ve „Vojenské mysli“ v r. 1958.

VOJENSKÁ MYSL — teoretický časopis základního vědeckého významu pro příslušníky Čs. lidové armády. Vychází 6krát ročně.

Redakční rada: Jan Knotek (předseda), Karel Blatenský, Bohumil Janda, Jiří Kavena, Bohuslav Kučera, Ján Lipový, doc. Jaroslav Mašek, Ladislav Soukal, Hubert Svitáček, Ludvík Varvařovský, Jaromír Vyhnánek a kruh spolupracovníků.

Redaktor časopisu Alois Chládek

Vydává ministerstvo národní obrany — GŠ, Redakce vojenských odborných časopisů.
Řídí: Jan Sýkora

Redakce a administrace: Praha II, Vladislavova 26, telefon 091—2239, 221247—9/106.

Tiskne Naše vojsko, tiskárna, n. p., Praha

Casopis se přiděluje jen služebně

СОДЕРЖАНИЕ

Оперативное искусство и тактика

Генерал-майор Яромир Выгнанек:	
Вопросы, касающиеся обороны в горной и лесистой местности	3
Генерал-майор Ярослав Градил:	
Боевые действия артиллерии во встречном сражении	11
Подполковник Геннадий Сазавский:	
Некоторые принципы применения артиллерии в начальный период войны	23
Майор Вацлав Марышка:	
Некоторые взгляды о противовоздушной обороне и возможностях истребительной авиации в бою с средствами воздушного нападения	33
Кандидат воен. наук полковник доцент Ярослав Машек:	
Организация инженерного обеспечения ударной группировки общевойсковой армии при прорыве обороны противника с подтягиванием войск из глубины и в условиях форсирования водных преград	38
Подполковник Радим Дртилек:	
Некоторые взгляды на роль и работу тыла в современных условиях боевых действий, обращая внимание на оборонительную операцию в начальный период войны	55

Оперативно-тактическая подготовка

Майор Иво Влчек:	
Некоторые познания планирования передвижений и комедантской службы	62

Из иностранных армий:

Система пополнения вооруженных сил государств — участников Североатлантического пакта	71
---	----

Дискуссия:

Замечания:	
Майор Мирослав Недвед:	
К статье «Вопрос организации работы в штабе	

общевойсковой армии» (Сборник ВНУ № 9/58)	81
Подполковник Ладислав Ячек, майор Йиржи Нечас:	
К статье: «Оперативное и боевое обеспечение ударной группировки общевойсковой армии при вводе для проведения прорыва с ходу» (ВМ № 6/58)	83
Майор Гынек Ондрашек, капитан Яромир Ланк:	
К статье «Прорыв общевойсковой армии на двух и больше направлениях» (ВМ 3/58)	85
Майор Мирослав Недвед, капитан Йиржи Брус:	
К статье «Некоторые мероприятия по усилению противотанковой и противохимической защиты войск в разных видах боя»	87
Полковник Йосиф Брож:	
К статье «Некоторые соображения о работе штаба армии при планировании и применении атомного оружия» (ВМ № 5/58)	89
Подполковник Ярослав Шебек:	
К статье «Эвакуация» (ВМ № 5/58)	91
— «Организация инженерного обеспечения и маневр заграждениями в условиях нарушения оборонительного порядка наземным взрывом атомного оружия» (ВМ № 5/58)	94

На помощь военно-научной работе:

Генерал-майор Ян Липовы:	
Для дальнейшего развития публикационной работы в нашей армии	97
Полковник Йосиф Тварошка:	
Опыт, полученный в организации и работе добровольных военно-научных кружков у военного округа	102
Некоторые актуальные военно-политические и военные вопросы капиталистических государств	109
Содержание иностранных военных специальных журналов	113